

คู่มือ

การใกล้เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

- ไม่ต้องเสียเวลาไปขึ้นศาล
- ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใดๆ
- มีคนทุกช่องทางแก้ไขข้อพิพาท

กรมการปกครอง (วัง
กระทรวงมหาดไทย

ศูนย์อำนวยความสะดวกประชาชน

- ☑ บริการประชาชนด้วยใจบริการ
- ☑ บริการ รวดเร็ว, สุภาพ, สุจริต
- ☑ บริการ ประชาชน, ชุมชน, องค์กร
- ☑ บริการ ประชาชนได้ประโยชน์สูงสุด
- ☑ บริการประชาชนด้วยใจบริการ
- ☑ บริการประชาชนด้วยใจบริการ

ส่วนอำนวยความสะดวกประชาชน สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ศูนย์ประสานงานและพัฒนาระบบราชการ กรมการปกครอง

คู่มือ

การไต่ถามทักและประนีประนอมข้อพิพาท

ส่วนอำนวยความสะดวกเป็นธรรม

สำนักการสอบสวนและนิติการ

กรมการปกครอง

คำนำ

คู่มือการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของฝ่ายปกครอง เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านการอำนวยความสะดวกของผู้ที่ทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ และกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งออกตามความมาตรา ๖๑/๑ มาตรา ๖๑/๒ และมาตรา ๖๑/๓ แห่ง พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยมีผลบังคับใช้ในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔

เมื่อพิจารณาจากข้อกำหนดของกฎกระทรวงที่ ๒ ฉบับดังกล่าว แล้วเห็นว่ามีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินการที่ต้องศึกษาคำความเข้าใจ และมีเอกสารที่ใช้ประกอบเป็นจำนวนมาก ดังนั้น เพื่อความสะดวกในการปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎกระทรวง ฯ อีกทั้งยังมีต้องไปสืบค้นข้อกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องสำหรับใช้อ้างอิงจากที่อื่น และมีต้องไปออกแบบร่างหนังสือร่างสัญญาประนีประนอมยอมความ หรือร่างเอกสารอื่น ๆ อันเป็นการลดภาระของส่วนภูมิภาคและผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้เป็นแนวทางปฏิบัติได้ จึงได้จัดทำคู่มือเล่มนี้ขึ้น

กรมการปกครอง หวังว่าคู่มือเล่มนี้ แม้ไม่ได้มีกฎหมายครบถ้วน แต่มีกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องที่จำเป็น และมีตัวอย่างเอกสารที่ใช้ ได้แก่ สารบบความแพ่ง สารบบอาญาอันอ้างอิงมาจากสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งต้องใช้ประกอบการดำเนินการตามกระบวนการไกล่เกลี่ย อีกทั้งใช้เป็นหลักฐานประกอบในการเบิกจ่ายค่าตอบแทนของคณะผู้ไกล่เกลี่ย สำหรับกรณีไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งด้วย ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการสร้างเครื่องมือสำหรับถ่ายทอดองค์ความรู้ครั้งนี้ ในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม และมีประสิทธิภาพอันเป็นยุติธรรมทางเลือกสำหรับประชาชน เพื่อเกิดความสมานฉันท์ในพื้นที่และสร้างสัมพันธภาพอันดีต่อไป

กรมการปกครอง

สารบัญ

หน้า

คำนำ

หมวดที่ ๑ ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย

- ๑.๑ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์..... ๑
๑.๒ กระบวนการยุติธรรมทางเลือก..... ๖

หมวดที่ ๒ แนวทางการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท..... ๑๓

- ๒.๑ การไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
๒.๑.๑ กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนีประนอม
ข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓..... ๑๕
๒.๑.๒ สารบบการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
และเอกสารที่เกี่ยวข้อง..... ๒๓
๒.๑.๓ ตัวอย่างประกาศรับสมัครบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแต่ละอำเภอ..... ๔๗
๒.๑.๔ ตัวอย่างใบสมัคร..... ๔๙
๒.๑.๕ ตัวอย่างประกาศขึ้นบัญชีรายชื่อผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยแต่ละอำเภอ..... ๕๐
๒.๒ การไกล่เกลี่ยความคิดที่มีโทษทางอาญา
๒.๒.๑ กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความคิดที่มีโทษทางอาญา
พ.ศ. ๒๕๕๓..... ๕๑
๒.๒.๒ สารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง..... ๕๕
๒.๓ การประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน
๒.๓.๑ ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอม
ข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๒๑..... ๖๗

หมวดที่ ๓ ภาคผนวก

- ๓.๑ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐..... ๗๕
๓.๒ การประนีประนอมยอมความ/คำพิพากษาศาลฎีกา..... ๘๒
๓.๓ สิทธิภาคีอาญามาฟ้องรับ..... ๘๙
๓.๔ ความผิดอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความได้..... ๙๕
๓.๕ เปรียบเทียบการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
กับการไกล่เกลี่ยความคิดที่มีโทษทางอาญา..... ๙๙
๓.๖ ชักซ้อมความเข้าใจคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ย..... ๑๐๓

หมวดที่ ๑

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

มศ.ดร. จุฬารัตน์ เชื้ออำนาจ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำแถลงนโยบายของรัฐบาลนายสมัคร สุนทรเวช นายกรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๑๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐ ข้อ ๘ นโยบายการบริหารจัดการที่ ๑๒ กฎหมาย และการยุติธรรม

๘.๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนาระบบงานยุติธรรมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการป้องกันอาชญากรรม และสร้างความเป็นธรรมในสังคม การพัฒนากระบวนการยุติธรรมทางอาญาให้เป็นไปตามหลักนิติธรรม การใช้เครื่องมือและหลักวิชาการนิติวิทยาศาสตร์ การส่งเสริมการเข้าถึงความยุติธรรม และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน เช่น การพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชนและยุติธรรมจังหวัด การพัฒนาและจัดให้มีกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (ซึ่งเป็นกระบวนการระงับข้อพิพาท เช่น ใช้วิธีการทางนอกระบบเพื่อระงับข้อพิพาท เป็นต้น) ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก รวมทั้งการพัฒนาและวิธีปฏิบัติเพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดที่มีความผิดไม่รุนแรงต่อกลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนการพัฒนากระบวนการข้อมูล และเทคโนโลยีสารสนเทศกระบวนการยุติธรรม

ปัญหาหลักของระบบยุติธรรมหลักคืออะไร

ปัจจุบันปัญหาของระบบยุติธรรมหลักของไทยพอจะแบ่งได้ ๓ ประการ คือ

๑. **คดีศาล คนล้นคุก** ความจุของคุกทั้งหมดในประเทศไทยประมาณ ๑๐๐,๐๐๐ คน แต่ข้อมูล ณ วันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๕๐ มีจำนวนผู้ต้องขังประมาณ ๑๕๐,๐๐๐ คน

๒. **การละเลยเหยื่ออาชญากรรม** ตาม พ.ร.บ. คำตอบแทนเหยื่อ คำทดแทน และค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ เหยื่ออาชญากรรมมีสิทธิที่จะได้รับการคุ้มครอง การปฏิบัติที่เหมาะสม และการตอบแทนที่จำเป็นและสมควร รวมทั้งความช่วยเหลือจากรัฐ (ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย ความผิดต่อชีวิต ความผิดฐานทำให้แท้งลูก และความผิดฐานทอดทิ้งเด็ก คนป่วยเจ็บ หรือคนชรา) โดยรัฐใช้เงินภาษีอากรชดเชยผู้ได้รับความเสียหาย มิใช่การชดเชยเยียวยา (รับคิดชดเชย) ระหว่างผู้กระทำกับผู้ได้รับความเสียหาย

๓. **ปัญหาความเสื่อมถอยของชุมชน** ชุมชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม คิดว่าหน้าที่สำคัญของพลเมืองในกระบวนการยุติธรรม คือ การเป็นพยานศาลเท่านั้น เป็นการแบ่งแยกหน้าที่ในการป้องกันแก้ไขปัญหาอาชญากรรมระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับประชาชนอย่างชัดเจนไม่เห็นความสำคัญของการร่วมพลังต่อต้านอาชญากรรม ข้อพิพาทหรือพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนาทุกเรื่องถูกนำเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หรือใช้วิธีการนอก ระบบ

ยุติธรรมชุมชนคืออะไร

ยุติธรรมชุมชน (Community Justice) คือการกระทำระดับรากฐานที่ประชาชน องค์กรชุมชน และระบบยุติธรรมจะสามารถใช้ควบคุมอาชญากรรมและความไร้ระเบียบของสังคมได้ (Karp and Clear, ๒๐๐๐)

ยุติธรรมชุมชน หมายถึง วิธีการในการขับเคลื่อนชุมชนให้เป็นหุ้นส่วนในการดำเนินกิจกรรมการควบคุมอาชญากรรม และแก้ไขปัญหาคriminal justice ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน และชุมชน หมายถึง เครือข่ายความสัมพันธ์ทางสังคม มิใช่พื้นที่ (McCold and Wachtel, ๑๙๙๖)

นอกจากนี้ นิยามของยุติธรรมชุมชน เชิงปฏิบัติการ หมายถึง ยุทธศาสตร์และยุทธวิธีส่งเสริมสนับสนุน หรือกระตุ้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หรือเป็นหุ้นส่วนในการป้องกัน ควบคุมอาชญากรรม จัดการ ความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ ลดและเยียวยาความเสียหายหรือความรุนแรงที่เกิดจากอาชญากรรมหรือการกระทำผิด ตลอดจนคืนคนดีกลับสู่ชุมชนด้วยการฟื้นฟูระบบยุติธรรมเชิงจารีตและ/หรือพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชน โดยมี เป้าหมายเพื่อให้ประชาชนรู้สึกมั่นคงปลอดภัย และเข้าถึงความยุติธรรมและเพื่อให้ชุมชนมีศักยภาพและความสมานฉันท์

จากนิยามเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่ายุติธรรมชุมชนเป็น

- ยุทธศาสตร์เชิงปฏิบัติการในรูปของมาตรการ/วิธีการ/กระบวนการที่กระทำในชุมชนระดับรากหญ้า
- ชุมชนต้องเป็นองค์ประกอบสำคัญในการมีส่วนร่วมหรือเป็นหุ้นส่วน
- ภารกิจหลักของยุติธรรมชุมชน คือ การป้องกันและควบคุมอาชญากรรมและความไร้ระเบียบของชุมชน แก้ไขปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นด้วยวิธีการเชิงสมานฉันท์ เยียวยาความรุนแรงที่เกิด อาชญากรรม และรับคืนผู้กระทำผิดกลับสู่ชุมชน
- กิจกรรมที่ดำเนินการมีลักษณะเชิงรุกมากกว่าตั้งรับปัญหาที่ปลายทาง
- มีเป้าหมายสำคัญในการสร้างพลังความเข้มแข็ง ให้ชุมชนรักษาความปลอดภัย อำนวยความยุติธรรม

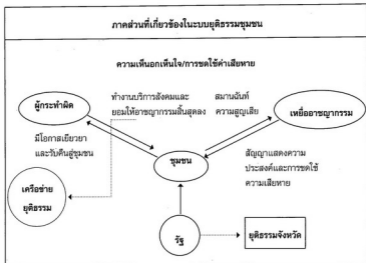
ระดับชุมชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชน

ภารกิจหลักของยุติธรรมชุมชน

๑. การป้องกันและควบคุมอาชญากรรมและการกระทำผิด (ความไร้ระเบียบของชุมชน)
๒. การจัดการความขัดแย้งเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice)
๓. เยียวยาและเสริมพลังเหยื่ออาชญากรรม
๔. รับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชน (reintegration)

แบบจำลองระบบยุติธรรมชุมชนในสังคมไทย เช่น “สภาผู้เฒ่า” หมู่บ้านนาหว้าใต้ อำเภอโพธิ์ไทร จังหวัดอุบลราชธานี ระบบ “เจ้าโคตร” จังหวัดอุบลราชธานี ฯลฯ หรือรูปแบบที่ส่วนราชการต่าง ๆ นำมาใช้ในปัจจุบัน เช่น

- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีงานตำรวจชุมชนสัมพันธ์
- สำนักงานอัยการสูงสุด จัดตั้งสำนักงานคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและผลประโยชน์ของประชาชน
- กรมคุมประพฤติ มีอาสาสมัครคุมประพฤติ โครงการ “ตามรอยคนดี”
- สำนักงานศาลยุติธรรม จัดอบรมหลักสูตรอาสาสมัครไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชุมชนให้กับผู้นำชุมชน
- สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม จัดตั้งสำนักงานยุติธรรมจังหวัด จัดตั้งเครือข่ายยุติธรรมชุมชน

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

คือกระบวนการยุติธรรมทางเลือกที่ใช้จัดการกับความขัดแย้งอาชญากรรม (บางประเภท) และการกระทำผิดด้วยกระบวนการที่คำนึงถึงการชดใช้เยียวยาผู้เสียหาย เรียกร้องความสำนึกผิดและความรับผิดชอบของผู้กระทำผิด และให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมุ่งหมายให้เกิดผลลัพธ์แห่งความสมานฉันท์ของสังคม (จุฬารัตน์, ๒๕๔๗)

หลักการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์

ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เป็นการมองปัญหาอาชญากรรมเดิมด้วยมุมมองใหม่ โดยมองว่าอาชญากรรมหรือความขัดแย้งเป็นการกระทำที่ละเมิด "สัมพันธ์ภาพส่วนบุคคล" อันต้นแรกและละเมิด "กฎหมาย" ตามมา การแก้ไขปัญหาก็ต้องฟื้นฟูสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลก่อนและรับการลงโทษตามกฎหมายตามมา โดยมีหลักการคือ

- เปลี่ยนมุมมองจากการมุ่งที่ข้อกฎหมายเป็นสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลเป็นอันดับแรก โดยหาข้อเท็จจริงว่าการกระทำผิดที่เกิดขึ้นทำลายสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคลอย่างไร
- เน้นที่ "ความเสียหาย" ที่เกิดขึ้นกับทุกฝ่าย โดยต้องกำหนดให้ชดใช้ความเสียหายใดเกิดขึ้นบ้าง และกับใคร (เหยื่ออาชญากรรม - ตัวเอง - พ่อแม่ - โรงเรียน - ชุมชน ฯลฯ)
- ใครจะต้องเป็นผู้ชดใช้และอย่างไร โดยให้ผู้กระทำผิดระบุการชดใช้และวิธีการเยียวยา

ใช้กับความผิดประเภทใด

๑. ความผิดที่เด็ก/เยาวชนเป็นผู้กระทำ
๒. ความผิดจากความรุนแรงในครอบครัว
๓. ความผิดที่กระทำโดยประมาท
๔. ความผิดที่ยอมความกันได้
๕. ความผิดเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงโทษจำคุกระยะสั้น

วิธีการ/ขั้นตอนการนำผู้ถูกระงับเชิงสมานฉันท์ไปปฏิบัติ โดยอาศัยการประชุมเชิงสมานฉันท์

๑. ผู้เสียหายและผู้กระทำผิดตกลงยินยอมเข้าร่วมประชุมและเจ้าหน้าที่/เครือข่ายเห็นชอบ
๒. การประชุมอาจมีผู้สนับสนุนทั้งสองฝ่ายและผู้แทนชุมชนร่วมกัน
๓. ผู้เสียหายกล่าวถึงความรู้สึก ความเสียหายและผลกระทบที่ได้รับจากอาชญากรรม
๔. ผู้กระทำผิดแสดงความรู้สึก และแสดงความรับผิดชอบในการเยียวยา ความเสียหาย
๕. ผู้แทนชุมชนร่วมแสวงหาทางออก
๖. จัดทำข้อตกลงที่ได้จากการประชุมโดยเจ้าหน้าที่/เครือข่าย
๗. ติดตามผลการปฏิบัติตามข้อตกลง

การเยียวยาขอใช้

๑. การขอโทษ/ขอขมา (apologizing) ต่อหน้ากลุ่มเพื่อนที่ทำงาน/ตัวต่อตัว
๒. การจ่ายค่าทำขวัญและการชดใช้ค่าเสียหาย (reparation and restitution)
๓. การประนีประนอม (เยียวยา) (Conciliation) กรณีเป็นความผิดทางเพศ/รุนแรง ที่มีความเสียหาย บาดเจ็บทางอารมณ์ จิตใจ
๔. การชดใช้เชิงสัญลักษณ์ (Symbolic reparation) เช่นการทำงานบริการสังคม/หรือบริการสาธารณประโยชน์ที่ไม่ใช้ตัวเหยื่อ

สรุป

กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ในสังคมร่วมสมัย เป็นพัฒนาการอีกรูปแบบหนึ่งของ “การกระทำทางสังคม” ที่สมาชิกในสังคมแสดงปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันเมื่อมีอาชญากรรมหรือการกระทำผิด ดังนั้น **ความสัมพันธ์ระหว่างเหยื่อ - ผู้กระทำผิด - ชุมชน** จึงเป็นระบบความสัมพันธ์ที่ประชาชนมีต่อกันในการควบคุมสังคม เมื่อมีความขัดแย้งที่เรียกว่าอาชญากรรมเกิดขึ้น และระบบนี้ก็มีความสัมพันธ์ต่อระบบสังคมอื่น ๆ ด้วย ซึ่งระบบดังกล่าวประกอบด้วยโครงสร้างที่ทำหน้าที่อย่างมีระเบียบแบบแผนในตัวเอง มีการคงอยู่และการสืบเนื่องของแบบแผนโครงสร้างหน้าที่ที่ทางสังคมว่าด้วยการยุติปัญหาความขัดแย้ง เพื่อสร้างเสถียรภาพของสังคม

ความสัมพันธ์ดังกล่าวเกิดจากการกระทำระหว่างกันทางสังคมระหว่างบุคคลที่มีความผูกพันกันทางสังคม แต่มีความขัดแย้งในความสัมพันธ์กันซึ่งในที่นี้ คือ **เหยื่อและผู้กระทำผิด** “กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์” ในฐานะที่เป็นกลไกหนึ่งของสังคมจะเป็นตัวกำหนดหน้าที่ให้มีการทำงานร่วมกัน เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ ระหว่าง “เหยื่อ - ผู้กระทำผิด - ชุมชน” และอาจรวมถึงผู้สนับสนุนของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายในสังคมหรือชุมชนนั้น ๆ ยอมรับว่ามีความขัดแย้งเขาเปรียบ หรือสว่างละเมิดกันเกิดขึ้น และจัดการกับความขัดแย้งนั้นร่วมกันอย่างจริงจัง ทำให้ความขัดแย้งยุติลง มีผู้รับผิดชอบ มีการชดใช้เยียวยาและส่งผลให้เกิดความสมานฉันท์ในชุมชนนั้น

ดังนั้น กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่ปรากฏในสังคมโลกและสังคมไทยปัจจุบัน จึงยังคงไว้ซึ่งแนวคิดและหลักการควบคุมทางสังคมตามแบบโบราณแต่ปรากฏในภาพลักษณ์ใหม่ หรือรูปแบบใหม่ที่มีลักษณะหลอมรวม “ระบบการเยียวยาสมานฉันท์ความสัมพันธ์ของผู้ขัดแย้ง” ภาวะเกี้ยวเข้าไว้ในชั้นตอนใดชั้นตอนหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมที่เป็นทางการอย่างแนบเนียน ส่วนระบบรูปแบบและวิธีการของกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ที่นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสังคม วัฒนธรรม และกระบวนการยุติธรรมไทย และสามารถทำงานได้อย่างจริงจังนั้นเป็นเรื่องที่ต้องศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

*สรุปและเรียบเรียงจากการบรรยายพิเศษ เมื่อวันที่ ๓ เมษายน ๒๕๕๑ ณ ห้องประชุมสำนักการสอบสวนและนิติการ โดย นายบรรลือ ชูชาติ ตำแหน่งเจ้าพนักงานปกครอง ๘ ส่วนอำนาจความเป็นธรรม สำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง

กระบวนการยุติธรรมทางเลือกรับบทบาทของพนักงานฝ่ายปกครอง

พ.ศ.ร. อภิชาติ สุวรรณพาณิชย์
 อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์
 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ข้อพิพาท

สาเหตุการเกิดข้อพิพาท

เกิดจากการโต้แย้งสิทธิและหน้าที่ เมื่อข้อพิพาทเกิดขึ้นก็ต้องมาสู่การระงับข้อพิพาทได้อย่างไร

วิธีการระงับข้อพิพาท

๑. การใช้กำลังในการระงับข้อพิพาท แม้ไม่ถูกต้องตามกฎหมายอย่างกรณีการรุกรานอิรัก

ก. โดยทางกายภาพไม่เกี่ยวกับกฎหมาย เช่น ลูก ๆ ทะเลาะกันพ่อแม่ ก็ต้องใช้กำลังเข้าไประงับทำให้ลูก ๆ เลิกทะเลาะกันได้

ข. โดยอำนาจทางเศรษฐกิจ เช่น กรณีของห้างสรรพสินค้ากับผู้ค้าปลีกในห้าง

๒. การใช้สิทธิตามกฎหมาย

ก. ทางศาล ความจริงแล้วศาลเป็นองค์กรของรัฐทั่วประเทศจะมีศาลอยู่ที่ทั่วประเทศ ปัญหาของศาลเท่าที่ทราบในเวลานี้มีคดีค้างอยู่ที่ศาลเยอะมากจำนวน ๕๐,๐๐๐ คดี ค้างพิจารณาอยู่ที่ศาลฎีกาประมาณ ๓๐,๐๐๐ คดี ลองคิดว่าความยุติธรรมที่ได้ของคู่พิพาทอาจจะไม่สอดคล้องกัน ความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทอาจจะต้องเสียไปในศาล ไม่ว่าจะเป็นการสืบพยานในศาล ข้อซักถามของศาล การพิจารณาในศาลต้องเป็นไปโดยเปิดเผย บางคู่พิพาทก็ไม่อยากเปิดเผยความลับ จากสภาพปัญหาต่าง ๆ ของศาลที่เกิดขึ้นทำให้คนไม่ยอมไปศาลแต่จำเป็นต้องไปถึงแม้ฝ่ายหนึ่งไม่ยอมไป ทำให้เกิดการบวนการยุติธรรมทางเลือกรับมา ในเวลานี้ที่เรารู้จักคือการอนุญาโตตุลาการ การเจรจา และการไกล่เกลี่ย

ข. ทางการอนุญาโตตุลาการ ลักษณะสำคัญของการอนุญาโตตุลาการ คือ คำชี้ขาดมีผลบังคับได้ตามกฎหมายแก่คำชี้ขาดไม่ได้ถือเป็นที่สุด การที่จะมีการอนุญาโตตุลาการ พ.ร.บ. อนุญาโตตุลาการ พ.ศ. ๒๕๔๕ ต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจของทั้งสองฝ่าย คู่พิพาทเป็นผู้เลือกผู้เจรจาไกล่เกลี่ย ความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทก็ยังดี ข้อเสีย คือ มีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องมากมาย และคำดำเนินการของสถาบันบางแห่งสูงมาก

๓. การแบ่งผลประโยชน์

ก. การเจรจา การเจรจาถือการที่มีคู่กรณีเจรจาทั้งสองฝ่ายลักษณะสำคัญของการเจรจาในปัจจุบันเข้าใจว่าการเจรจาเป็นวิธีการที่ดีที่สุดเป็นความสมัครใจของคู่พิพาททั้งสองฝ่ายที่จะเจรจากัน หรือแม้แต่สถานที่ที่หนึ่งเจรจากันอาจจะเป็นที่ไหนก็ได้ไม่จำเป็นต้องเป็นห้อง ในที่สุดแล้วการเจรจาเป็นการต่อรองผลประโยชน์ทั้งสองฝ่ายจะค่อย ๆ หุบจากกันค่อย ๆ เจรจากันเอง ข้อดี ถ้าการเจรจาคงกันได้ความสัมพันธ์ของคู่พิพาทไม่เสียไปเป็นความลับ

ข. การไกล่เกลี่ย หลักเกณฑ์ที่สำคัญของการไกล่เกลี่ย คือ มีบุคคลที่สามเข้ามาช่วยเจรจาไกล่เกลี่ยหน้าที่ที่สำคัญของผู้ไกล่เกลี่ย คือ ช่วยเหลือในการเจรจาของผู้พิพาททั้งสองฝ่าย ไม่ใช่ทำหน้าที่เป็นผู้ตัดสินชี้ขาดแต่อย่างใดทว่าอย่างไรให้ผู้พิพาททั้งสองฝ่ายได้เจรจากัน เกิดจากความสมัครใจของผู้พิพาท การดำเนินการในการไกล่เกลี่ยเป็นความลับไม่แน่ใจว่าทางปกครองจะใช้ที่ไหนในการเจรจาที่อำเภอหรือเปล่า สิ่งแรกที่ผู้ไกล่เกลี่ยต้องทำ คือ ต้องสร้างความมั่นใจให้ผู้พิพาททราบว่า การไกล่เกลี่ยเป็นความลับ เอกสารต่าง ๆ จะไม่ถูกเปิดเผย อาจจะต้องทำลายด้วยการเจรจาสิ้นสุดลง

การระงับข้อพิพาทโดยศาล

ลักษณะสำคัญของศาล

- เป็นองค์กรของรัฐ
- ผู้พิพาทมาเป็นผู้ตัดสินข้อพิพาท
- มีวิธีพิจารณาที่เป็นแบบแผน
- ผู้พิพาทไม่ได้สมัครใจในการนำข้อพิพาทเสนอต่อศาล

ปัญหาของศาล

- มีคดีค้างพิจารณามาก
- ผู้พิพาททราบดีกว่ากฎหมายแต่ขาดทักษะความรู้เรื่องเฉพาะด้าน
- ความยุติธรรมอาจไม่ตรงกับความต้องการของผู้ความ
- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พิพาทจะเสียไป
- การดำเนินการไม่เป็นความลับ

จากสภาพปัญหาของศาลทำให้เกิดกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

- การอนุญาโตตุลาการ
- การเจรจา
- การไกล่เกลี่ย

การระงับข้อพิพาทโดยการอนุญาโตตุลาการ

ลักษณะสำคัญของการอนุญาโตตุลาการ

- คำชี้ขาดมีผลบังคับได้ตามกฎหมาย
- เกิดจากความสมัครใจของผู้พิพาท
- การดำเนินการเป็นความลับ
- ผู้พิพาทเป็นผู้เลือกผู้ทำหน้าที่ชี้ขาด (อนุญาโตตุลาการ)
- ผู้พิพาทเป็นผู้กำหนดวิธีพิจารณาเอง

ข้อดี

- ผู้พิพาทเป็นผู้กำหนดความยุติธรรมเอง
- ผู้พิพาทอาจจะกำหนดสถานที่ที่ทำการอนุญาโตตุลาการได้เอง
- คำชี้ขาดอนุญาโตตุลาการต่างประเทศบังคับในประเทศต่าง ๆ ได้สะดวก
- ความลับทำให้ความลับทางธุรกิจของผู้พิพาทไม่เสียหาย
- ความสัมพันธ์ระหว่างผู้พิพาทไม่เสียหาย

ข้อเสีย

- จะมีกฎหมายเข้ามาเกี่ยวข้องกับมากมาย
- ปัจจุบันคำดำเนินการของสถาบันบางแห่งสูงมาก

การระงับข้อพิพาทโดยการเจรจา

ลักษณะสำคัญของการเจรจา

- เป็นวิธีการระงับข้อพิพาทที่ดีที่สุด
- เป็นความสมัครใจของผู้พิพาท
- ผู้พิพาทเป็นผู้กำหนดวิธีการระงับข้อพิพาท
- เป็นการต่อรองผลประโยชน์

ข้อดี

- ความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทไม่เสียไป
- ความยุติธรรมเป็นที่พอใจของผู้พิพาท
- ประหยัดค่าใช้จ่ายและเวลา
- เป็นความลับทำให้ความลับทางธุรกิจของผู้พิพาทไม่เสียหาย

ข้อเสีย

- ไม่มีผลบังคับตามกฎหมาย

การระงับข้อพิพาทโดยการไกล่เกลี่ย

หลักการที่สำคัญ

- เป็นการเจรจาแต่มีบุคคลที่สามช่วยเหลือในการเจรจา
- เป็นความสมัครใจของผู้พิพาท

การดำเนินการเป็นความลับ เพราะฉะนั้นไม่แน่ใจว่าการไกล่เกลี่ยระหว่างชาวบ้านที่ฝ่ายปกครองจะต้องดำเนินการจะใช้สถานที่ใดหากการไกล่เกลี่ย แม้กระทั่งการไกล่เกลี่ยในศาลทุกอย่างที่พูดในศาลเป็นความลับ เราต้องสร้างความมั่นใจให้แก่คู่พิพาททั้งสองฝ่ายว่าพูดไปแล้วจะไม่เกิดโทษกับตัวเอง

ข้อดี

- การเจรจาย่างขึ้น
- ความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทไม่เสียไป
- รวดเร็ว ประหยัด
- เป็นความลับทำให้ความลับทางธุรกิจของผู้พิพาทไม่เสียหาย

ข้อเสีย

- การไกล่เกลี่ยจะมีบุคคลที่สามเข้ามาดำเนินการ
- ผลของข้อตกลงอาจจะไม่ปฏิบัติตาม
- ความสำเร็จอยู่ที่ประสบการณ์ของผู้ไกล่เกลี่ย

แบบของการไกล่เกลี่ย

- ก. แบบประนีประนอม (Conciliation)

หลักการสำคัญ

- เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาท เช่น คดีพิพาทกันเรื่องมรดก นาย ก. ได้ไปส่วนหนึ่ง นาย ข. ได้ไปส่วนหนึ่ง ซึ่งนาย ก. และนาย ข. เป็นพี่น้องกันผู้ไกล่เกลี่ยต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายด้วยเพราะฉะนั้นต้องเลือกการเจรจาเป็นแบบประนีประนอม

- เป็นการช่วยเหลือสื่อสารระหว่างคู่พิพาท
- สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างคู่พิพาท พยายามอธิบายทุกเรื่องเป็นบวก

ข. แบบแก้ปัญหาข้อพิพาท (Problem - Solving) ไม่ต้องคำนึงถึงความสัมพันธ์ของคู่พิพาท ลักษณะการไกล่เกลี่ยแบบนี้จะง่ายกว่า เป็นการแก้ปัญหาระหว่างคู่พิพาท

หลักการสำคัญ

- อาจจะไม่คำนึงหรือไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ของคู่พิพาทก็ได้
- อาจจะไม่คำนึงหรือไม่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างคู่พิพาทก็ได้
- จะคำนึงถึงปัญหาในข้อพิพาทเป็นสำคัญ

ผู้ไกล่เกลี่ย

ก. ผู้ไกล่เกลี่ยคือผู้ช่วยเหลือคู่พิพาทในการเจรจา

ข. บทบาทของผู้ไกล่เกลี่ย

๑. เป็นจรรยา ทั้งสองฝ่ายเปรียบเสมือนรถ ทุกคนต้องการที่จะหยุดจะทำอย่างไรที่จะส่งสัญญาณให้แต่ละฝ่ายได้พูดเท่าเทียมกันโดยไม่แย่งกันพูด หากต่างฝ่ายต่างแย่งกันพูดความต้องการที่แท้จริงก็จะไม่เกิดขึ้น ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องสื่อสารระหว่างคู่พิพาทและเปิดโอกาสคู่พิพาทได้อธิบายอย่างเท่าเทียมกัน

๒. เป็น Conductor ในการเจรจา เป็นผู้อำนวยความสะดวก หมายความว่า ให้ทุกฝ่ายเล่นดนตรีอยู่บนตัวโน้ตเดียวกันพยายามให้อยู่ในเรื่องเดียวกันให้ได้ รวมทั้งให้คำแนะนำ เพื่อการเจรจาจะได้ดำเนินอย่างราบรื่น บางอย่างมันเกิดขึ้น เพราะต่างคนต่างพูด พยายามให้การเจรจาอยู่ในเรื่องเดียวกัน

๓. เป็นครู เป็นผู้ให้ความรู้ในการเจรจาไกล่เกลี่ย ให้คู่พิพาทเข้าใจตรงกัน บทบาทที่เราทำคืออธิบายให้คู่พิพาทฟังว่าผู้ไกล่เกลี่ยไม่ใช่ผู้ชี้ขาดแต่เป็นผู้ช่วยเหลือในการเจรจา นอกจากนี้ต้องอธิบายเนื้อหาในข้อพิพาท อธิบายประเด็นต่าง ๆ เป็นขั้นเป็นตอน จุดหัวข้อแต่ละหัวข้อที่จะเจรจาขึ้นของคู่พิพาทและให้คู่พิพาททำความเข้าใจกัน

๔. เป็นผู้ทำความเข้าใจเครื่องมือในประเด็นต่าง ๆ ให้กระจ่าง

๕. เป็นที่ปรึกษาให้คำปรึกษาเกี่ยวกับกระบวนการไกล่เกลี่ย เป็นที่ปรึกษาทั้งสองฝ่าย เช่น เป็นที่ปรึกษากับฝ่ายหนึ่งแล้วพอเจออีกฝ่ายหนึ่งต้องบอกว่าคุยเรื่องอะไรกันอย่าทำให้ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเกิดความสงสัยว่าเราเข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๖. เป็นตัวเร่งให้กระบวนการไกล่เกลี่ยขับเคลื่อนไปได้ บางทีการไกล่เกลี่ยในห้องเจรจาเกิดหยุดชะงักไม่ว่าจะเกิดด้วยสาเหตุใดก็ตาม ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นตัวเร่งประเด็นประเด็นรองให้เรื่องดำเนินต่อไปได้

๗. เป็นผู้ประสานงานให้กระบวนการเกิดความเหมาะสม สิ่งที่สำคัญคือกองเชียร์ ถ้าไม่สามารถควบคุมกองเชียร์ให้อยู่อย่างสงบก็จำเป็นต้องเชิญออกจากที่ไกล่เกลี่ย

คุณสมบัติสำคัญของผู้ไกล่เกลี่ย

ก. คุณสมบัติของผู้ไกล่เกลี่ย

๑. มีความอดทนสูง

๒. เป็นนักฟังและสรุปปัญหาที่ดี พยายามจับประเด็นให้ได้ทำให้สามารถวิเคราะห์สถานการณ์ได้ศึกษาคู่พิพาทว่าเราเป็นอย่างไรต้องการอะไร

๓. เป็นนักแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ปัญหาในห้องไกล่เกลี่ยมีมากมายต้องแก้ไขตลอดเวลา

ข. ข้อพึงระมัดระวัง

๑. ต้องวางตัวให้เป็นกลาง

๒. อย่ากำหนดผลลัพธ์ของการไกล่เกลี่ย อย่ากำหนดหรือฟันธงไว้ก่อนว่าคู่พิพาทต้องการอย่างไร ต้องฟังทั้งสองฝ่ายก่อน เพราะเราไม่รู้ว่าแต่ละฝ่ายต้องการอะไร

จรรยาบรรณของผู้ไกล่เกลี่ย

๑. มีความซื่อสัตย์สุจริต
๒. วางตนเป็นกลาง ไม่เข้าข้างฝ่ายใด
๓. ไม่เรียกรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากคู่พิพาท
๔. ประพฤติตนในศีลธรรม ทำตนเป็นที่เคารพ
๕. วาจาสुภาพ สำนวน
๖. รักษาความลับของคู่พิพาท
๗. ไม่บีบบังคับให้คู่พิพาทต้องยอมรับข้อเสนอใด ๆ
๘. เอาใจใส่การทำหน้าที่
๙. รักษาความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้อง
๑๐. มีคุณธรรม จริยธรรม และเคารพกฎหมาย

ภารกิจสำคัญของฝ่ายปกครอง

- ภารกิจเกี่ยวกับคดี

๑. ศึกษาวิธีการไกล่เกลี่ย
๒. ต้องคัดเลือกผู้ไกล่เกลี่ยที่มีคุณสมบัติที่ดี และเหมาะสมเพื่อขึ้นบัญชี ฯ
๓. ให้ความรู้ประชาชนเกี่ยวกับการไกล่เกลี่ย
๔. การจัดเตรียมสถานที่ที่ดำเนินการไกล่เกลี่ย

- ภารกิจเกี่ยวกับงานธุรการ

๑. ให้ความสะดวกแก่ประชาชนที่มาใช้บริการด้านการไกล่เกลี่ย
๒. งานเกี่ยวกับเอกสาร
๓. งานด้านการกำหนดนัดวันไกล่เกลี่ย

สรุป

กระบวนการยุติธรรมทางเลือกรับบทบาทของพนักงานฝ่ายปกครองสามารถสรุปประเด็นที่สำคัญได้ ๔ ประเด็น คือ

๑. การระงับข้อพิพาท มีด้วยกัน ๒ วิธี คือ โดยทางศาล และโดยกระบวนการยุติธรรมทางเลือก ซึ่งแบ่งเป็น ๓ ประเภท การเจรจา การไกล่เกลี่ย การอนุญาโตตุลาการ
๒. การเจรจา มี ๒ แบบ คือ แบบประนีประนอม และแบบแก้ปัญหาข้อพิพาท ส่วนจะใช้แบบใดนั้นก็ต้องวิเคราะห์ตามสภาพความขัดแย้งในกรณีนั้น ๆ ไป
๓. การไกล่เกลี่ย คือการเจรจาระงับข้อพิพาทที่มีบุคคลที่สามเป็นผู้ช่วยเหลือในการไกล่เกลี่ย ซึ่งต้องเป็นไปโดยความสมัครใจ และเป็นความลับ
๔. ผู้ไกล่เกลี่ยคือผู้ช่วยเหลือคู่พิพาทในการเจรจากัน ซึ่งการแสดงบทบาทผู้ไกล่เกลี่ยนั้นคือเป็นแบบตัวจรรยาจรคอยให้จังหวะการที่จะพูดจากันเป็นไปตามกฎกติกา เป็น Conductor ในการเจรจา เป็นครู เป็นผู้ทำควบคุมเครื่องในประเด็นต่าง ๆ ให้กระจำจัด เป็นที่ปรึกษา เป็นตัวเร่งให้กระบวนการไกล่เกลี่ยขับเคลื่อนการเจรจาไกล่เกลี่ยให้ไปถึงข้อตกลงได้ เป็นผู้ประสานงานให้กระบวนการเกิดความเหมาะสม

๕. คุณสมบัติของผู้ใกล้ชิดนี้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับฝ่ายปกครอง นายอำเภอ ปลัดอำเภอ รวมทั้งคณะผู้ใกล้ชิดที่ทางอำเภอต้องสรรหาในอนาคตคุณสมบัติของผู้ใกล้ชิดที่สำคัญต้องมีความอดทนสูง ต้องเป็นนักฟัง และสรุปปัญหาที่ดี ขณะที่ยังต้องพยายามจับประเด็นข้อความเห็นของคู่กรณีให้ได้ทำให้สามารถวิเคราะห์จุดอ่อนจุดแข็งสถานการณ์ได้ ต้องเป็นนักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี ข้อพึงระวังที่สำคัญของผู้ใกล้ชิด ต้องวางตัวให้เป็นกลางไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและอย่ากำหนดผลลัพธ์ของการใกล้ชิด

๖. คุณสมบัติที่ดีของผู้ใกล้ชิด จะเกี่ยวข้องไปถึงจรรยาบรรณหมายถึงจิตสำนึกที่ดีของผู้ใกล้ชิดต้องเป็นผู้มีความเป็นกลาง มีความซื่อสัตย์สุจริตไม่เรียกรับผลประโยชน์หรือผลประโยชน์กับฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รักษาความลับ วาจาสุภาพ สำนวน มีความเป็นอิสระ มีคุณธรรม จริยธรรม และเคารพกฎหมายและปราชญ์จากอดีต ต้องไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้กรณี การเจรจาต้องทำให้เกิดความสามัคคีกับผู้ที่เกี่ยวข้อง

๗. วิเคราะห์ตามความในพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ฉบับที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๕๐ ตามมาตรา ๖๑/๑ ๖๑/๒ และมาตรา ๖๑/๓ เรื่องที่จะต้องคำนึง คือ การจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ใกล้ชิดทางแพ่งที่เป็นการสรรหาจากตัวแทน ที่น้องในพื้นที่ ทำอย่างไรจะได้คนที่เป็นกลาง เป็นอิสระ ยกเว้นว่าความเป็นกลางและความเป็นอิสระจะต้องไม่มีความเกี่ยวพันผลประโยชน์กับผู้กรณี ทำอย่างไรที่จะทำให้สัญญาประนีประนอมยอมความเป็นสัญญาที่ครอบคลุมข้อขัดแย้ง ข้อขัดข้องที่เกิดขึ้นกับผู้กรณี เช่น เรื่องเกี่ยวกับที่ดินโดยใช้หลักสัญญาอนุญาโตตุลาการ ๒๕๔๕ ที่จริงแล้วอาจมีเหตุข้อพิพาทยึดเยื่ออาจไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามมาตรา ๖๑/๒

๘. ภารกิจของพนักงานฝ่ายปกครองในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อพี่น้องฝ่ายปกครอง แยกเป็น ๒ ประเด็น คือ ประเด็นแรก เป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการใกล้ชิดที่ต้องพิจารณา ได้แก่ ฝ่ายปกครองหรือกรมการปกครองจะต้องจัดการ องค์ความรู้ที่เหมาะสมและจำเป็นสำหรับนายอำเภอและปลัดอำเภอ และผู้ที่จะเข้ามาทำหน้าที่ใกล้ชิด การคัดเลือกผู้ที่เหมาะสมที่เข้ามาใกล้ชิด การให้ความรู้แก่ประชาชนในการใกล้ชิด และสุดท้ายสถานที่ใกล้ชิดและห้องพักของคู่พิพาทต้องมีความเหมาะสม ประเด็นที่สองเป็นพันธกิจเรื่องธุรการโดยให้ทำการปกครองอำเภอเป็นฝ่ายธุรการ การอำนวยความสะดวกตรงต่อเวลา การจัดเก็บเอกสาร และการกำหนดนัดหมายซึ่งมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย

*สรุปคำบรรยายโดย นางสาวดวงจันทร์ ภูแก้ว เจ้าพนักงานปกครอง ๔ ส่วนอำนวยความสะดวกความเป็นธรรม
สำนักการสอบสวนและนิติการ

หมวดที่ ๒

แนวทางการใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท

กฎกระทรวง

ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๑/๖ วรคหก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เว้นแต่ข้อ ๒๘ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“ข้อพิพาท” หมายความว่า ข้อพิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาทหรือมากกว่านั้น ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

“อำเภอ” หมายความว่ารวมทั้ง กิ่งอำเภอ

“นายอำเภอ” หมายความว่า ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“พนักงานอัยการประจำจังหวัด” หมายความว่า ข้าราชการอัยการซึ่งดำรงตำแหน่งตั้งแต่อัยการผู้ช่วยขึ้นไปที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในจังหวัด

“บัญชีรายชื่อ” หมายความว่า บัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

“ผู้ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า บุคคลที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

“ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย” หมายความว่า นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัดหรือปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมาย ที่เป็นประธานคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

หมวด ๑

บัญชีรายชื่อ

ข้อ ๓ ในอำเภอหนึ่งให้มีบัญชีรายชื่อ โดยจำนวนบุคคลในบัญชีรายชื่อให้เป็นไปตามที่นายอำเภอเห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

ให้นายอำเภอประกาศระยะเวลาในการรับสมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน และสถานที่ที่เป็นชุมชนตามที่เห็นสมควร

ในกรณีมีเหตุอันสมควร นายอำเภอจะขยายระยะเวลาตามวรรคสองออกไปอีกก็ได้

ข้อ ๔ ผู้สมัครเป็นผู้ใกล้ชิดต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันสมัคร
- (๒) มีภูมิลำเนาตามหลักฐานทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอที่สมัคร
- (๓) เป็นบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เหมาะสมกับการทำหน้าที่ใกล้ชิดและ

ประนีประนอมข้อพิพาท

ข. ลักษณะต้องห้าม

- (๑) เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ
- (๒) เป็นบุคคลล้มละลาย คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือคนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือน

ไม่สมบูรณ์

(๓) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่นซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง

(๕) เป็นผู้เคยถูกถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อ

ข้อ ๕ เมื่อพ้นวันรับสมัครแล้ว ให้นายอำเภอรวบรวมรายชื่อผู้สมัครซึ่งมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๔ พร้อมทั้งประวัติย่อของแต่ละบุคคลเสนอคณะกรรมการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบ

ให้คณะกรรมการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบบัญชีรายชื่อให้แล้วเสร็จภายในสามสิบวันนับแต่วันที่ได้รับบัญชีรายชื่อจากนายอำเภอ

ให้นายอำเภอปิดประกาศบัญชีรายชื่อที่ได้รับความเห็นชอบไว้ ณ สถานที่ตามข้อ ๓ วรรคสอง

ข้อ ๖ ให้ผู้ใกล้ชิดพ้นจากบัญชีรายชื่อเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก โดยยื่นเป็นหนังสือต่อนายอำเภอ

(๓) นายอำเภอ โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัดสั่งให้พ้นจากบัญชีรายชื่อเพราะขาดคุณสมบัติหรือมีลักษณะต้องห้ามตามข้อ ๔

(๔) ไม่เข้าร่วมการใกล้ชิดและประนีประนอมข้อพิพาทตามกำหนดนัดหมายติดต่อกันเกินสองครั้ง โดยไม่แจ้งเหตุผลความจำเป็นต่อประธานคณะผู้ใกล้ชิด

(๕) ถูกถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อตามข้อ ๔

ข้อ ๗ ในกรณีที่มีบัญชีรายชื่อมีจำนวนรายชื่อน้อยกว่ายี่สิบคน หรือน้อยกว่าจำนวนที่นายอำเภอเห็นสมควร ให้นายอำเภอดำเนินการรับสมัครและจัดทำรายชื่อเพิ่มเติม ทั้งนี้ ให้นำความในข้อ ๓ ข้อ ๔ และข้อ ๕ มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๘ ผู้ใกล้ชิดต้องถือปฏิบัติตามจรรยาบรรณ ดังต่อไปนี้

(๑) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง อิสระ ยุติธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ

(๒) เข้าร่วมการใกล้ชิดและประนีประนอมข้อพิพาททุกครั้ง เว้นแต่แจ้งเหตุผลความจำเป็นล่วงหน้าให้ประธานคณะผู้ใกล้ชิดทราบ

(๓) ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็ว ไม่ทำให้การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทล่าช้าเกินสมควร

(๔) ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เรียกรหรือรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดจากคู่พิพาทหรือบุคคลอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท

(๕) ใช้วาจาสุภาพในขณะปฏิบัติหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

(๖) รักษาความลับที่เกี่ยวข้องกับการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

(๗) ไม่รี้อารข้อพิพาทหรือบิบบังคับให้คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือทั้งสองฝ่ายลงลายมือชื่อในสัญญาประนีประนอมยอมความ

ข้อ ๙ เมื่อคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องเรียนว่าผู้ไกล่เกลี่ยผู้ใดประพฤติผิดจรรยาบรรณตามข้อ ๘ ให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวนข้อเท็จจริง เมื่อผลการสอบสวนปรากฏว่ามีมูลและเป็นกรณีประพฤติผิดจรรยาบรรณตามข้อ ๘ (๑) (๔) (๖) หรือ (๗) ให้ดำเนินการถอดถอนผู้พ้นจากบัญชีรายชื่อโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัด ถ้าเป็นกรณีอื่นให้ดำเนินการว่ากล่าวตักเตือน สั่งให้พ้นจากการทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยในข้อพิพาทนั้น หรือถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัด ตามที่เห็นสมควร

ถ้าการร้องเรียนตามวรรคหนึ่ง เป็นการร้องเรียนเมื่อเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยไปแล้ว ให้นายอำเภอส่งระงับการไกล่เกลี่ยไว้ก่อนจนกว่าจะทราบผลการสอบสวน และเมื่อทราบผลการสอบสวนแล้ว ถ้าเป็นกรณีที่นายอำเภอสั่งให้ผู้ไกล่เกลี่ยนั้นพ้นจากการทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ย หรือจะดำเนินการถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อ ให้นายอำเภอสั่งให้คู่พิพาทเลือกผู้ไกล่เกลี่ยอื่นทำหน้าที่แทนผู้ไกล่เกลี่ยที่ถูกร้องเรียน และให้เป็นดุลพินิจของประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยพิจารณาว่าจะดำเนินการกระบวนการไกล่เกลี่ยต่อไปหรือเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยใหม่

ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเห็นว่าประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยประพฤติผิดจรรยาบรรณตามข้อ ๘ ให้ร้องเรียนต่อผู้บังคับบัญชาของผู้ทำหน้าที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยนั้น ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาดังกล่าวเห็นสมควรเปลี่ยนผู้ทำหน้าที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย ให้ดำเนินการโดยเร็ว เว้นแต่ยกย่องเอกเป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยให้พนักงานอัยการประจำจังหวัดทำหน้าที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยแทน

ข้อ ๑๐ ให้นายอำเภอตรวจสอบบัญชีรายชื่อเป็นประจำทุกปีปฏิทิน ในกรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงรายชื่อบุคคลในบัญชีรายชื่อ ให้นายอำเภอจัดทำบัญชีรายชื่อใหม่ และปิดประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน ณ สถานที่ตามข้อ ๓ วรรคสอง

หมวด ๒

การดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ข้อ ๑๑ ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้แจ้งความประสงค์เป็นคำร้องขอต่อนายอำเภอ โดยจะทำเป็นหนังสือส่งด้วยตนเองหรือส่งทางไปรษณีย์ หรือแจ้งด้วยวาจา ณ ที่ว่าการอำเภอที่ตนมีภูมิมิถำเนาได้ ในกรณีแจ้งด้วยวาจา ให้นายอำเภอจดแจ้งรายละเอียดและให้ผู้ร้องลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อนายอำเภอได้รับคำร้องขอตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งทราบและสอบถามว่าประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทหรือไม่ หากเป็นกรณีที่มีคู่พิพาทหลายฝ่าย ให้แจ้งและสอบถามคู่พิพาททุกฝ่าย

ในกรณีที่คู่พิพาททุกฝ่ายตกลงยินยอมที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ให้นายอำเภอแจ้งเป็นหนังสือให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบพร้อมทั้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ ให้คู่พิพาททุกฝ่ายมาพร้อมกัน เพื่อเลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

เมื่อคู่พิพาททุกฝ่ายมาพร้อมกันแล้ว ให้นายอำเภอดำเนินการให้คู่พิพาทเลือกผู้ไกล่เกลี่ยของตนและร่วมกันเลือกว่าจะให้นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือปลัดอำเภอเป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย และจัดให้มีการบันทึกความตกลงยินยอมไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท พร้อมทั้งให้คู่พิพาททุกฝ่ายลงลายมือชื่อในสารบบนั้น

ในกรณีที่คู่พิพาทไม่อาจมาร่วมกันเลือกประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยได้ ให้นายอำเภอเป็นผู้กำหนดประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทให้นายอำเภอจำหน่ายคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทนั้นและแจ้งให้ผู้ร้องขอทราบ

ข้อ ๑๒ เมื่อมีการเลือกหรือกำหนดผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยแล้วให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยนัดประชุมคณะผู้ไกล่เกลี่ยภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มติคณะผู้ไกล่เกลี่ยครบถ้วน เพื่อพิจารณาคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท ในกรณีที่เห็นว่าผู้ร้องขอใช้สิทธิโดยไม่สุจริต หรือการดำเนินการต่อไปจะเป็นผลให้เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งในการดำเนินคดีทางศาล ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยมีมติไม่รับคำร้องขอนั้นไว้พิจารณาและให้ยุติเรื่องในกรณียื่นให้รับคำร้องขอนั้นไว้เพื่อดำเนินการต่อไป แต่การรับดังกล่าวให้อยู่ภายใต้บังคับข้อ ๑๔ ข้อ ๑๙ และข้อ ๒๐

ข้อ ๑๓ การดำเนินการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท โดยปกติให้กระทำ ณ ที่ว่าการอำเภอ แต่ในกรณีจำเป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยจะกำหนดให้ดำเนินการ ณ สถานที่ราชการอื่นก็ได้แต่ต้องแจ้งให้คู่พิพาททราบล่วงหน้าตามสมควร

ให้อำเภอส่งหนังสือนัดหมายการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทแจ้งวัน เวลา และสถานที่ไปยังคณะผู้ไกล่เกลี่ยและคู่พิพาททุกฝ่ายภายในเจ็ดวันนับแต่วันที่มติคณะผู้ไกล่เกลี่ยรับคำร้องขอไว้พิจารณาตามข้อ ๑๒ สำหรับการนัดครั้งต่อไป ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยเป็นผู้กำหนดและแจ้งให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบ และบันทึกการนัดหมายไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท

การส่งหนังสือนัดหมายตามวรรคสอง ให้นายอำเภอหรือประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย แล้วแต่กรณีดำเนินการส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับให้แก่คู่พิพาทและบุคคลที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ผู้นั้นอยู่ ณ สถานที่ไกล่เกลี่ยในเวลาที่ได้มีการนัดหมายและได้ลงลายมือชื่อรับไว้ ให้อธิบายได้ส่งโดยชอบแล้ว

ข้อ ๑๔ ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทุกฝ่ายไม่มาตามกำหนดที่ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยนัดหมายโดยไม่แจ้งเหตุผล หรือไม่ขอเลื่อนวันนัดหมาย หากเป็นกรณีที่คู่พิพาทที่ยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท หรือคู่กรณีทุกฝ่ายไม่มาตามกำหนดนัด ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งจำหน่ายคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทและสั่งยุติเรื่อง และให้ถือว่าคณะผู้ไกล่เกลี่ยไม่เคยรับคำร้องขอไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทนั้นมาแต่ต้น ในกรณีอื่นให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไป

ข้อ ๑๕ ก่อนเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยชี้แจงวิธีการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบ

ข้อ ๑๖ การไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาททุกครั้ง คณะผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องมาปฏิบัติหน้าที่ครบทุกคน

ในการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการให้คู่พิพาทตกลงยินยอมพร้อมกันให้แก่กันโดยเปิดโอกาสให้คู่พิพาทเสนอข้อผอนผันให้แก่กัน หรือคณะผู้ไกล่เกลี่ยอาจเสนอทางเลือกในการผอนผันให้แก่คู่พิพาทพิจารณาตกลงยินยอมยุติข้อพิพาทนั้น ทั้งนี้ ห้ามมิให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยชี้ขาดข้อพิพาท

ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยรับฟังข้อเท็จจริงเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อพิพาทจากคู่พิพาททุกฝ่าย โดยให้รับฟังข้อเท็จจริง ต่อหน้าคู่พิพาทพร้อมกัน ทั้งนี้ ในการไกล่เกลี่ยนั้นจะไกล่เกลี่ยพร้อมกันหรือแยกกันก็ได้แต่ในการตกลงกันนั้น ให้กระทำต่อหน้าคู่พิพาททุกฝ่าย

ในการนี้ที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยสงสัยโดยมีเหตุอันควรว่าข้อพิพาทนั้นไม่อาจบังคับกันได้ตามกฎหมายที่มีใช้ เหตุอายุความ ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยยุติการไกล่เกลี่ยและจำหน่ายข้อพิพาทออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยและ ประณอมข้อพิพาท

ข้อ ๑๑ ในการนี้ที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งร้องขอหรือคณะผู้ไกล่เกลี่ยเห็นสมควรคณะผู้ไกล่เกลี่ยอาจให้นำพยานบุคคลเข้าชี้แจงหรือให้ข้อมูลก็ได้ แต่ทั้งนี้คณะผู้ไกล่เกลี่ยต้องคำนึงถึงหลักการที่จะให้การไกล่เกลี่ยและ ประณอมข้อพิพาทเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว

ข้อ ๑๒ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาการระงับเหตุคลงของอายุความในการฟ้องร้องคดีให้ถือว่า วันที่คู่พิพาทแจ้งความประสงค์ตามข้อ ๑๐ วรคหนึ่ง เป็นวันยื่นข้อพิพาท กรณีที่แจ้งความประสงค์โดยวิธี ส่งทางไปรษณีย์ ให้ถือวันที่อำเภอได้รับหนังสือแจ้ง

ข้อ ๑๓ ในระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท หากคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่สมัครใจ ที่จะให้ดำเนินการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทต่อไป คู่พิพาทฝ่ายนั้นมีสิทธิบอกเลิกการไกล่เกลี่ยและประณอม ข้อพิพาทต่อประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย โดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาก็ได้ และให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งจำหน่าย คำร้องขอไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทและสิ่งยุติเรื่องและให้ถือว่าคณะผู้ไกล่เกลี่ยไม่เคยรับคำร้องขอไกล่เกลี่ย และประณอมข้อพิพาทนับมาแต่ต้น

ข้อ ๑๔ ในระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท ถ้าผู้ไกล่เกลี่ยที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้เลือกไว้ต้องพ้นจากบัญชีรายชื่อ หรือไม่อาจดำเนินการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทต่อไปได้ด้วยเหตุอื่น หรือคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความประสงค์ขอเปลี่ยนตัวผู้ไกล่เกลี่ยให้คู่พิพาทฝ่ายนั้นเลือกผู้ไกล่เกลี่ยใหม่หรือ ขอเปลี่ยนตัวผู้ไกล่เกลี่ย แล้วแต่กรณี จากบัญชีรายชื่อเว้นแต่คู่พิพาทนั้นไม่เลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประณอม ข้อพิพาทบอกเลิกการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยดำเนินการตามข้อ ๑๓

การเลือกหรือเปลี่ยนตัวผู้ไกล่เกลี่ยใหม่ตามวรรคหนึ่ง ไม่กระทบถึงกระบวนการไกล่เกลี่ยและประณอม ข้อพิพาทที่ได้ดำเนินการไปแล้ว

ข้อ ๑๕ การดำเนินการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทต้องให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาสามเดือน นับแต่วันที่นายอำเภอได้ลงเรื่องในสารบบการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาท เว้นแต่มีความจำเป็นและคู่พิพาท ยินยอม ให้ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละไม่เกินสามเดือน แต่รวมระยะเวลาทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหนึ่งปี

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่ง หากการไกล่เกลี่ยและประณอมข้อพิพาทยังไม่ได้ข้อยุติให้คณะผู้ไกล่เกลี่ย ส่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น

ข้อ ๑๖ ในการนี้ที่คู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น

ข้อ ๑๗ ในการนี้ที่คู่พิพาทตกลงกันได้ ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ระหว่างคู่พิพาท และให้ถือเอาข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลผูกพันคู่พิพาท

การจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตามวรรคหนึ่ง ต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรม อันดีของประชาชน และให้คู่พิพาททุกฝ่ายและคณะผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อ

ข้อ ๑๘ ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความตามข้อ ๑๗ วรรคหนึ่ง ย่อมทำให้ข้อเรียกร้องเดิมของ คู่พิพาทได้ระงับสิ้นไป และทำให้คู่พิพาทได้สิทธิตามที่แสดงไว้ในสัญญาประนีประนอมยอมความ

ข้อ ๒๕ ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจรับคดีชอบในท้องที่อำเภอที่ดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทนั้น และให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าว โดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับโดยอนุโลม

การยื่นคำร้องต่อศาลของพนักงานอัยการตามวรรคหนึ่ง ให้กระทำภายในกำหนดเวลาสามสิบวันนับแต่วันที่ยาจำบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้

หมวด ๓

เบ็ดเตล็ด

ข้อ ๒๖ ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการบันทึกสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อพิพาทผลของการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท และข้อตกลงยินยอมร่วมกันระหว่างคู่พิพาท เพื่อเก็บรวมไว้ในระบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของอำเภอ

ข้อ ๒๗ คณะผู้ไกล่เกลี่ยมีสิทธิได้รับค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายในการเดินทางเฉพาะกรณีที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

อัตราค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามอัตราที่กำหนดด้วยกฎกระทรวงนี้

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๘ ในวาระเริ่มแรก ให้นายอำเภอดำเนินการจัดให้มีบัญชีรายชื่อตามข้อ ๓ ให้แล้วเสร็จภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่กฎกระทรวงนี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

**อัตราค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายในการเดินทางของ
คณะผู้ไกล่เกลี่ยกรณีทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท**

---

๑. ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยได้รับค่าตอบแทนครั้งละ ๑,๒๕๐ บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกิน ๖,๒๕๐ บาท ต่อหนึ่งข้อพิพาท
๒. ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับค่าตอบแทนครั้งละ ๑,๐๐๐ บาท แต่รวมกันแล้วไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท ต่อหนึ่งข้อพิพาท
๓. ผู้ไกล่เกลี่ยมีสิทธิได้รับค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ครั้งละ ๒๐๐ บาท หรือตามที่จ่ายจริงไม่เกินครั้งละ ๕๐๐ บาท

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๖๑/๒ วรรคหก แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการจัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ตลอดจนค่าตอบแทนของคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

สารบบการใกล้เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

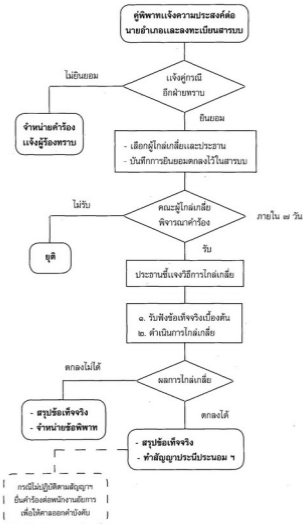
**ขั้นตอนการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตาม
กฎกระทรวงว่าด้วยการดำเนินการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓**

ประเด็น	สาระสำคัญ	หมายเหตุ
๑. ก่อนเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย (การดำเนินการของอำเภอ)	๑. ผู้พิพาทที่ประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ทางแพ่ง ให้นำความประสงค์โดยทำคำร้องเป็นหนังสือต่อนายอำเภอ ส่งด้วยตนเอง หรือส่งทางไปรษณีย์ หรือแจ้งด้วยวาจา ณ ที่ว่าการอำเภอที่ตนมีภูมิลำเนา ก็ได้ ๒. เมื่อนายอำเภอได้รับคำร้อง ให้แจ้งผู้พิพาทอีกฝ่าย และสอบถามว่าประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการประนอมข้อพิพาทหรือไม่ กรณีที่มีผู้พิพาทหลายฝ่ายให้แจ้งและสอบถามผู้พิพาททุกฝ่าย - กรณีผู้พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ให้นายอำเภอจำหน่ายคำร้องและแจ้งให้ผู้พิพาททราบ ๓. เมื่อผู้พิพาททุกฝ่ายตกลงยินยอม ที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย และประนอมข้อพิพาท ให้แจ้งเป็นหนังสือให้ผู้พิพาททุกฝ่ายทราบหรือแจ้งทั้งกำหนดวัน เวลา และสถานที่ให้ผู้พิพาทมาพร้อมกันเพื่อเลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย - เมื่อผู้พิพาททุกฝ่ายมาพร้อมกันแล้ว ให้นายอำเภอดำเนินการให้ผู้พิพาท เลือกผู้ไกล่เกลี่ยของตนและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย - กรณีที่ผู้พิพาทไม่อาจเลือกประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยได้ ให้นายอำเภอเป็นผู้กำหนดประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย	(กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๑ วรรคแรก) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๑ วรรคสอง) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๑ วรรคท้าย) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๑ วรรคสาม) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๑ วรรคสี่) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๑ วรรคห้า)
๒. เข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย (การดำเนินการของคณะผู้ไกล่เกลี่ย)	๔. เมื่อมีการเลือกหรือกำหนดผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยแล้ว ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยแล้ว ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยนัดประชุมคณะผู้ไกล่เกลี่ยภายใน ๗ วันนับแต่วันที่มิคณะผู้ไกล่เกลี่ยครบถ้วน เพื่อพิจารณาคำร้องว่าจะมีมติรับ หรือไม่รับคำร้องไว้พิจารณา ๕. ก่อนเริ่มต้นกระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ให้ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยชี้แจงวิธีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้ผู้พิพาททุกฝ่ายทราบ - ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยรับฟังข้อเท็จจริงเบื้องต้นต่อหน้าผู้พิพาทพร้อมกัน แต่การไกล่เกลี่ยจะพร้อมกันหรือไม่แยกกันก็ได้	(กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๒) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๔) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๖)

ประเด็น	สาระสำคัญ	หมายเหตุ
	- การตกลงกันขึ้นให้กระทำการกับผู้พิพากษาทุกฝ่าย - ให้ถือว่าวันที่ผู้พิพากษาแจ้งความประสงค์ตามข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง เป็นวันยื่นข้อพิพาท เพื่อประโยชน์ในการพิจารณา การระงับข้อพิพาทของอายุความในการฟ้องร้องคดี กรณีแจ้งทางไปรษณีย์ให้ถือว่าวันที่อำเภอได้รับแจ้งหนังสือแจ้ง - การจำหน่ายคำร้อง ของกรณีผู้พิพากษาไม่สมัครใจ/ บอกลีกการไกล่เกลี่ยต่อประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยเป็นหนังสือหรือวาจาให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งจำหน่ายคำร้องขอ/ยุติเรื่อง และให้ถือว่าคณะผู้ไกล่เกลี่ยไม่เคยรับคำร้องขอไกล่เกลี่ยมาแต่ต้น - ผู้พิพากษายกคำฟ้องหนึ่งข้อเป็นคำผู้ไกล่เกลี่ยได้ ในการนี้ผู้ไกล่เกลี่ยที่ผู้พิพากษาเลือกไว้พ้นจากบัญชีรายชื่อหรือไม่อาจไกล่เกลี่ยต่อไปได้ด้วยเหตุอื่น โดยเลือกจากบัญชีรายชื่อ เว้นแต่ผู้พิพากษาไม่เลือกและบอกลีก ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งจำหน่ายคำร้องและยุติเรื่อง - การเลือกหรือเปลี่ยนตัวผู้ไกล่เกลี่ยไม่กระทบถึงกระบวนการที่ได้ดำเนินการไปแล้ว - การไกล่เกลี่ยต้องให้ผลแล้วเสร็จภายในสามเดือน นับแต่วันที่นายอำเภอลงเรื่องในสารบบการไกล่เกลี่ย เว้นแต่มีความจำเป็นและคู่พิพาทยินยอมให้ขยายระยะเวลาได้ครั้งละไม่เกินสามเดือนแล้วรวมทั้งหมดต้องไม่เกินหนึ่งปี	(กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๖) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๘) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๑๘) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๐) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๑)
๓. การทำสัญญาประนีประนอมยอมความและสรุปข้อเท็จจริง	- กรณีตกลงกันได้ ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความทำให้ข้อเรียกร้องเดิมของผู้พิพากษาระงับไปผู้พิพากษาได้สิทธิ ตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่กำขึ้นใหม่ - กรณีตกลงกันไม่ได้ ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น	(กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๓ ข้อ ๒๒)

ประเด็น	สาระสำคัญ	หมายเหตุ
	๖. ในกรณีที่ผู้พิพากษายัดฟ้องฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญา ประนีประนอมยอมความ ให้ผู้พิพากษาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นคำร้อง ต่อพนักงานอัยการที่มีเขตอำนาจในท้องที่อำเภอที่ทำการไกลเกลี่ย และให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อออกคำบังคับให้ศาลสัญญาประนีประนอมยอมความ โดยนำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ ๗. ให้ประธานคณะผู้ไกลเกลี่ยจัดให้มีการบันทึกสรุปข้อเท็จจริงเกี่ยวกับข้อพิพาท และข้อตกลงยินยอมร่วมกันระหว่างผู้พิพากษาเพื่อเก็บรวบรวมไว้ในสารบบการไกลเกลี่ยและประนอมข้อพิพาทของอำเภอ	(กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๘) (กฎกระทรวงฯ ข้อ ๒๖)

โครงสร้างการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งตามกฎหมาย ๖

ทะเบียนสวามิภักดิ์และประณอมข้อพิพาททางแพ่ง

อำเภอ.....จังหวัด.....

ลำดับที่ ว/ค/ป ที่รับเรื่อง	ผู้พิพาท/ที่อยู่		ข้อพิพาท	ผลการไกล่เกลี่ย		คณะผู้ไกล่เกลี่ย
	ผู้ร้อง	ผู้ถูกร้อง		จำนวนคำร้อง (ว/ค/ป)	ข้อตกลงผู้พิพาท (ว/ค/ป)	

-ตัวอย่าง-

ทะเบียนสารบบการไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

อำเภอ.....จังหวัด.....

ลำดับที่ ว/ศป ที่รับเรื่อง	คู่พิพาทที่อยู่		ข้อพิพาท	ผลการไกล่เกลี่ย		คณะผู้ไกล่เกลี่ย
	ผู้ร้อง	ผู้ถูกร้อง		จำนวนคำร้อง (ว/ศป)	ข้อตกลงคู่พิพาท (ว/ศป)	
๑ ๕ ก.ย. ๕๔	นายก. ขอบกั้น ๓๕/๘๖ ม.๓ ต. .... อ. .... จ.	นาย ข. ขอบอยู่ ๔๐ ม.๕ ต. .... อ. .... จ.	- นาย ก. พยายามข้อพิพาทกับ นาย ข. น้องชาย เกี่ยวกับที่ดิน มรดกมารดา	-	- นาย ก. ยินยอมตกลงตาม พิธีกรรม - นาย ข. ยอมคืนกรรมสิทธิ์ ในที่ดินพิพาทให้แก่ นาย ก. (๘ ม.ค. ๕๔)	ประธาน ..... ผู้ไกล่เกลี่ย ฝ่ายผู้ร้อง ..... ผู้ไกล่เกลี่ย ฝ่ายผู้ถูกร้อง .....

(ตัวอย่าง)

สารบบการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

อำเภอ.....

ข้อพิพาทที่...../..... ที่ทำการ.....

รับคำร้องจาก.....วันที่.....เวลา.....นาฬิกา

เรื่อง.....

คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง.....

สถานที่พิพาท.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....

ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย.....

ผู้ไกล่เกลี่ย.....ฝ่ายผู้ร้อง.....ผู้ไกล่เกลี่ย.....ฝ่ายผู้ถูกร้อง.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบสารบบไกล่เกลี่ย.....

ครั้งที่ ๑.....วันที่.....

ผลการไกล่เกลี่ย (โดยย่อ).....

ลงลายมือชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ครั้งที่ ๒.....วันที่.....

ผลการไกล่เกลี่ย (โดยย่อ).....

ลงลายมือชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ครั้งที่ ๓.....วันที่.....

ผลการไกล่เกลี่ย (โดยย่อ).....

ลงลายมือชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ครั้งที่ ๔.....วันที่.....

ผลการไกล่เกลี่ย (โดยย่อ).....

ลงลายมือชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ครั้งที่ ๕.....วันที่.....

ผลการไกล่เกลี่ย (โดยย่อ).....

ลงลายมือชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

(ตัวอย่าง)

คำร้องขอให้มีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

เขียนที่.....

วันที่.....

เรื่อง ขอให้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

เรียน นายอำเภอ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร้องเท็จจริงและเอกสารประกอบโดยสังเขป จำนวน.....แผ่น

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว)..... อายุ.....ปี

บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่..... อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....

ถนน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... หมายเลขโทรศัพท์..... ผู้ร้องมีความประสงค์ขอให้อำเภอ

ทำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

พ.ศ. ๒๕๕๓ ในเรื่อง ที่ดิน มรดก ข้อพิพาททางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท

โดยมีข้อสรุปเรื่องพิพาท ดังนี้.....

ซึ่งมี

๑. (นาย/นาง/นางสาว)..... อายุ.....ปี

บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่..... อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....

ถนน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... หมายเลขโทรศัพท์..... เป็นผู้พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

๒. (นาย/นาง/นางสาว)..... อายุ.....ปี

บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่..... อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่.....

ถนน..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....

รหัสไปรษณีย์..... หมายเลขโทรศัพท์..... เป็นผู้พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ลงลายมือชื่อ.....

(.....)

ผู้ร้อง

(ตัวอย่าง)

ที่.....

ที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง โกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
เรียน .....

ด้วย.....ผู้ร้อง อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด..... ได้แจ้งอำเภอขอให้ทำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

ในเรื่องดังต่อไปนี้.....โดยแจ้งว่าท่านเป็นผู้พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

เพื่อประโยชน์ในด้านคดีและประหยัดค่าใช้จ่ายในการต่อสู้คดี จึงเรียนมาเพื่อสอบถามว่าท่านประสงค์จะทำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทหรือไม่ หากท่านประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ขอเชิญท่านไปพบนายอำเภอ.....ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น. ณ ที่ว่าการอำเภอ.....จังหวัด.....ซึ่งนายอำเภอได้นัดพร้อมทุกฝ่ายไว้แล้ว

หากท่านมีเหตุขัดข้องประการใด หรือ ไม่ประสงค์จะกระทำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งดังกล่าวกรุณาแจ้งให้ทราบทางหนังสือหรือทางโทรศัพท์ ก่อนวันนัดด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ลงลายมือชื่อ.....
(.....)
นายอำเภอ.....

ที่ทำการปกครองอำเภอ
ศูนย์อำนวยความสะดวกอำเภอ
โทร. ....

(ตัวอย่าง)

ที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง การใกล้เกลี่ยและปรนอมข้อพิพาททางแพ่ง

เรียน .....

อ้างถึง ๑ คำร้องขอให้ใกล้เกลี่ยและปรนอมข้อพิพาทของคู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง

(แจ้งผู้ร้อง/ผู้แสดงความประสงค์)

๒ หนังสือแจ้งคู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการใกล้เกลี่ยฯ

(แจ้งผู้ถูกร้อง)

ตามที่ (นาย, นาง, นางสาว).....คู่พิพาท

ฝ่ายผู้ร้อง/แสดงความประสงค์ขอให้ใกล้เกลี่ยและปรนอมข้อพิพาททางแพ่งต่อนายอำเภอ.....

เรื่อง.....นั้น

อำเภอได้แจ้งให้ (นาย, นาง, นางสาว).....คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

ได้ตกลงยินยอมเข้าสู่กระบวนการใกล้เกลี่ยและปรนอมข้อพิพาททางแพ่ง เรื่องดังกล่าวข้างต้น จึงได้กำหนด

นัดวันใกล้เกลี่ยและเลือกผู้ใกล้เกลี่ยของตนฝ่ายละหนึ่งคน และเลือกประธานคณะผู้ใกล้เกลี่ย ในวันที่.....

เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น. ณ ที่ว่าการอำเภอ.....

จึงเรียนมาเพื่อทราบและเข้าร่วมการใกล้เกลี่ยตามวันเวลาและสถานที่ดังกล่าวโดยพร้อมเพรียงกัน

หากมีข้อขัดข้องประการใดให้แจ้งให้นายอำเภอ.....ทราบด้วย

ขอแสดงความนับถือ

ลงลายมือชื่อ.....

(.....)

นายอำเภอ.....

ที่ทำการปกครองอำเภอ

ศูนย์อำนวยความสะดวก

โทร. ....

(ตัวอย่าง)

บันทึกการตกลงยินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
การเลือกผู้ไกล่เกลี่ย และประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

ข้อพิพาทที่...../.....

เขียนที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง.....

วันนี้ เวลา.....น. คู่พิพาททุกฝ่ายได้มาแสดงความตกลงยินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย และ
ประสงค์เลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย ดังนี้ต่อไป

๑. คู่พิพาททุกฝ่าย มีความประสงค์ให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยทำการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
ตามกฎหมายแพ่งว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

๒. คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง..... ได้เลือกผู้ไกล่เกลี่ยตามบัญชี
รายชื่อ คือ.....เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

๓. คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง..... ได้เลือกผู้ไกล่เกลี่ยตามบัญชี
รายชื่อ คือ.....เป็นผู้ไกล่เกลี่ย

๔. คู่พิพาททุกฝ่ายได้ร่วมกันเลือกประธานผู้ไกล่เกลี่ยจากนายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัดหรือ
ปลัดอำเภอ โดยเลือก.....

เป็นประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย ในกรณีที่คู่พิพาททุกฝ่ายไม่อาจร่วมกันเลือกประธานได้ นายอำเภอ.....
.....จึงได้กำหนดให้.....เป็นประธานคณะ

ผู้ไกล่เกลี่ย

การตกลงยินยอมเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย การเลือกผู้ไกล่เกลี่ยและประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยเป็นไปด้วย
ความเรียบร้อย ไม่ได้ถูกชักจูง ส่อหลวง ชูเชิญ ด้วยประการใด ๆ คู่พิพาททุกฝ่ายได้อ่านบันทึกฉบับนี้แล้ว
จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้านายอำเภอและพยาน

ลงลายมือชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง

( )

ลงลายมือชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

( )

ลงลายมือชื่อ.....นายอำเภอ

( )

ลงลายมือชื่อ.....บันทึก/พยาน

( )

(ตัวอย่าง)

บันทึกความเห็นของคุณะผู้ไกล่เกลี่ยตามข้อ ๑๒

ข้อพิพาทที่...../..... วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

ระหว่าง {
 ..... คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง
 ..... คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

วันนี้คณะผู้ไกล่เกลี่ยประกอบด้วย..... ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย
 ..... ผู้ไกล่เกลี่ย (ที่ผู้ร้องเลือก) ..... ผู้ไกล่เกลี่ย (ที่ผู้ถูกร้องเลือก)
 ได้ประชุมและพิจารณา เห็นว่าเป็นเรื่องข้อพิพาททางแพ่ง เกี่ยวกับ

- ที่ดิน
 มรดก
 ทางแพ่งอื่นที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินสองแสนบาท

จึงมีมติ

- รับ ข้อพิพาทดังกล่าวไว้พิจารณาไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท ในวันที่.....
 ไม่รับ ข้อพิพาทดังกล่าวไว้พิจารณาไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาท เนื่องจากเห็นว่า
 ผู้ร้องขอใช้สิทธิโดยไม่สุจริต หรือ
 การดำเนินการต่อไปจะเป็นผลให้เกิดการได้เปรียบหรือเสียเปรียบแก่คู่พิพาทฝ่ายใด

ฝ่ายหนึ่งในการดำเนินคดีทางศาล

ลงลายมือชื่อ..... ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย
 (.....)

ลงลายมือชื่อ..... ผู้ไกล่เกลี่ยฝ่ายผู้ร้อง
 (.....)

ลงลายมือชื่อ..... ผู้ไกล่เกลี่ยฝ่ายผู้ถูกร้อง
 (.....)

ลงลายมือชื่อ..... ผู้บันทึก/พยาน
 (.....)

(ตัวอย่าง)

แนวทางการชี้แจงวิธีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทให้คู่พิพาททุกฝ่ายทราบ

ข้อพิพาทที่...../.....

ที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บันทึกฉบับนี้ทำขึ้นเพื่อแสดงว่าประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทได้ชี้แจงวิธีการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ให้คู่กรณีทุกฝ่ายทราบแล้ว ดังนี้

๑. การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ เป็นคู่กรณีพิพาททุกฝ่ายสมัครใจ ที่จะให้คณะผู้ไกล่เกลี่ยประนอมข้อพิพาททำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท การไกล่เกลี่ยนี้จะไม่มีการชี้ขาดข้อพิพาท (ซึ่งฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งถูกหรือผิด) ไม่มีบังคับให้ผู้พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องยินยอมตามที่คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งเรียกร้อง กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๑๑, ๑๖

๒. การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทนั้น เป็นการให้คู่พิพาททุกฝ่ายตกลงยินยอมพร้อมกันให้แก่กัน กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๑๖

๓. คู่พิพาทสามารถนำบุคคลภายนอกมาชี้แจงหรือให้ข้อมูลได้ กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๑๑f

๔. แจ้งให้คู่พิพาททราบแล้วว่า เมื่อคณะผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท รับข้อพิพาทไว้พิจารณาแล้ว (ข้อ ๑๒) ให้ถือว่าวันที่คู่พิพาทแจ้งความประสงค์ตามข้อ ๑๑ วรรคหนึ่ง กรณีแจ้งทางไปรษณีย์ให้ถือวันที่ยื่นเอกสารได้รับหนังสือแจ้งผลให้อายุความในการฟ้องคดีจะสุดหยุดลงนับแต่วันที่ยื่นข้อพิพาทจนถึงวันที่คณะผู้ไกล่เกลี่ยส่งจำหน่ายข้อพิพาท หรือวันที่คู่พิพาททำสัญญาประนีประนอมยอมความกันแล้วแต่กรณี กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๑๔ พ.ร.บ. ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖/๒ วรรค ๔

๕. ระหว่างการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

๕.๑ คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสิทธิขอเลิกการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๑๔

๕.๒ คู่พิพาทสามารถเปลี่ยนตัวผู้ไกล่เกลี่ยได้ กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๒๐ การไกล่เกลี่ยจะต้องไกล่เกลี่ยให้เสร็จภายใน ๓ เดือนแต่ไม่เกิน ๑ ปี กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๒๑

๖. ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความทำให้ข้อเรียกร้องเดิมของคู่พิพาทระงับไปคู่พิพาทได้สิทธิตามสัญญาประนีประนอมยอมความที่ทำขึ้นใหม่ กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๒๔

๗. ถ้าคู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่งยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการเพื่อให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาล ให้ออกคำสั่งบังคับคดีได้ โดยไม่ต้องไปฟ้องคดีต่อศาล การยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการจะต้องทำภายใน ๓ ปี นับแต่วันที่ยาบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ กฎกระทรวง ๖ ข้อ ๒๕

ลงชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง

ลงชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

(.....)

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

(ตัวอย่าง)

บันทึกสรุปข้อเท็จจริงการใกล้เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

ข้อพิพาทที่...../.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง { ..... คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง
 ..... คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

คณะผู้ใกล้เกลี่ยได้รับฟังข้อเท็จจริงในเรื่องต้นเกี่ยวกับข้อพิพาทจากคู่พิพาททุกฝ่ายต่อหน้าคู่พิพาทพร้อมกันและผู้ที่อยู่ข้างเคียง ดังนี้

ถ้อยคำของคู่พิพาทและพยาน (ถ้ามี)

วันที่ให้ ถ้อยคำ	ผู้ให้ถ้อยคำ ชื่อ อายุ สัญชาติ ที่อยู่	ในฐานะ	ถ้อยคำและลายมือชื่อ

ใบต่อ

-๒-

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

วันนี้คณะผู้ไกล่เกลี่ยได้นำคู่พิพาททุกฝ่ายมาหารือกันเพื่อนัดไกล่เกลี่ยข้อพิพาทต่อหน้าคู่พิพาททุกฝ่าย
ดังนี้

สรุปข้อเท็จจริง.....
.....
.....

ผลการไกล่เกลี่ยต่อหน้าคู่พิพาททุกฝ่าย ปรากฏว่า

( ) คู่พิพาททุกฝ่ายตกลงกันได้จึงได้จัดทำสัญญาประนีประนอมยอมความตาม
ฉบับลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

( ) คู่พิพาททุกฝ่ายไม่สามารถไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทได้ คณะผู้ไกล่เกลี่ยจึงจำหน่ายข้อพิพาท
โดยแนะนำให้ผู้พิพาทไปดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ลงชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ไกล่เกลี่ยฝ่ายผู้ร้อง
(.....)

ลงชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง
(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ไกล่เกลี่ยฝ่ายผู้ถูกร้อง
(.....)

ลงชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง
(.....)

(ตัวอย่าง)

สัญญาประนีประนอมยอมความแห่งศาลฎีกากระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ย
และประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

ข้อพิพาทที่...../.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง

คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง

คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้อพิพาทเรื่องนี้คู่พิพาททุกฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ยอมผ่อนผันให้แก่กันโดยมี
ข้อตกลงต่อไปนี้

ข้อ ๑ .....

ข้อ ๒ .....

ข้อ ๓ .....

สัญญาประนีประนอมยอมความฉบับนี้ทำขึ้น.....ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน คณะผู้ไกล่เกลี่ย
ได้อ่านให้คู่พิพาททุกฝ่ายฟังแล้ว และคู่พิพาททุกฝ่ายได้อ่านและเข้าใจข้อความดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญ
ต่อหน้าคณะผู้ไกล่เกลี่ย และได้มอบสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทไว้แล้ว ฝ่ายละหนึ่งฉบับ และ
เก็บรักษาไว้ที่ว่าการอำเภอหนึ่งฉบับ

ลงชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ร้อง

(.....)

ลงชื่อ.....คู่พิพาทฝ่ายผู้ถูกร้อง

(.....)

ลงชื่อ.....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ไกล่เกลี่ยฝ่ายผู้ร้อง

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้ไกล่เกลี่ยผู้ถูกร้อง

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้บันทึก/พยาน

(.....)

(ด้านหลังสัญญาประนีประนอมยอมความ)

- * **หมายเหตุ** ๑.คดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญาให้ระบุให้ชัดเจนว่าเป็นการประนีประนอมยอมความเฉพาะส่วนแห่งใดเกี่ยวข้องกับส่วนอาญา
๒. การชำระหนี้เป็นงวด ๆ ควรระบุหากผิดนัดงวดใดงวดหนึ่งถือว่าการผิดนัดชำระหนี้ทั้งหมดและถือว่าการไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความ ผู้พิพากษาอีกฝ่ายหนึ่ง สามารถยื่นคำร้องขอให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความได้ทันที

(ตัวอย่าง)

คำร้องขอบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

เขียนที่.....

วันที่.....

เรื่อง ขอให้ยื่นคำร้องออกคำสั่งบังคับตามสัญญาประนีประนอมยอมความ

เรียน พนักงานอัยการ.....

ด้วย ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....อายุ.....ปี
 อยู่บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ถนน..... ตำบล.....
 อำเภอ..... จังหวัด..... บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....
 รหัสไปรษณีย์.....

เบอร์โทรศัพท์..... ได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการ
 โกงส่วยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

เรื่อง.....

วันที่..... ซึ่งมี (นาย/นาง/นางสาว).....

เป็นผู้พิพาท รายละเอียดปรากฏตามสัญญาประนีประนอมยอมความ และเอกสารอื่น(ถ้ามี) ที่ส่งมาด้วย
 จำนวน.....ฉบับ

บัดนี้ (นาย/นาง/นางสาว).....ผู้พิพาท ไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอม
 ยอมความที่ทำได้ ข้าพเจ้าจึงมีความประสงค์ขอให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ออกคำสั่งบังคับตาม
 สัญญาประนีประนอมยอมความ ดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ผู้ร้องยินยอมชำระค่าธรรมเนียมในการนำส่งคำสั่ง
 แต่เพียงผู้เดียว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ลงลายมือชื่อ.....ผู้ร้อง
 (.....)

ตัวอย่าง สัญญาประนีประนอมยอมความ

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้น ณ ..... เมื่อวันที่ .....

เดือน ..... พ.ศ. .... ระหว่าง ..... อายุ ..... ปี
 อยู่บ้านเลขที่ ..... ถนน ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต .....
 จังหวัด ..... บัตรประจำตัว ..... เลขที่ ..... ออกให้โดย .....

เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า
 “ผู้รับสัญญา” ฝ่ายหนึ่ง กับ ..... อายุ ..... ปี อยู่บ้านเลขที่ .....
 ถนน ..... ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต .....
 จังหวัด ..... บัตรประจำตัว ..... เลขที่ ..... ออกให้โดย .....

เมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .... ซึ่งต่อไปในสัญญานี้รวมเรียกว่า “ผู้ให้สัญญา”
 อีกฝ่ายหนึ่งทั้งสองฝ่ายตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑. ตามที่ ..... เรื่อง .....

ระหว่าง ..... นั้น
 ตกลงยินยอมรับผิดชอบใช้หนี้เงิน จำนวน ..... บาท (.....)
 ให้แก่ผู้รับสัญญา พร้อมด้วยดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ..... ต่อปีนับตั้งแต่วันที่ .....
 จนถึงวันที่ทำสัญญาฉบับนี้

ข้อ ๒. ตามจำนวนเงินที่ ..... ตกลงรับผิดชอบให้แก่ผู้รับสัญญาตาม
 สัญญาข้อ ๑ นั้นผู้ให้สัญญายินยอมชำระเงินดังกล่าวพร้อมทั้งดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ..... ต่อปีนับตั้งแต่วันที่ .....
 เดือน ..... พ.ศ. .... จนกว่าจะชำระหนี้เสร็จให้แก่ผู้รับสัญญาอย่างลูกหนี้ร่วมกันโดย
 ผ่อนชำระให้แก่ผู้รับสัญญา ณ ..... เป็นงวด ๆ ติดต่อกันทุกเดือน
 รวม ..... งวด (.....) ดังนี้

งวดที่ ๑ ชำระภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
 เป็นจำนวนเงิน ..... บาท (.....)

งวดที่ ๒ ชำระภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
 เป็นจำนวนเงิน ..... บาท (.....)

งวดที่ ๒ ชำระภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
 เป็นจำนวนเงิน ..... บาท (.....)

งวดที่ ๓ ชำระภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
 เป็นจำนวนเงิน ..... บาท (.....)

งวดที่ ๔ ชำระภายในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
 เป็นจำนวนเงิน ..... บาท (.....)

งวดที่ ๕ ชำระภายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

งวดที่ ๖ ชำระภายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

งวดที่ ๗ ชำระภายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

งวดที่ ๘ ชำระภายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

งวดที่ ๙ ชำระภายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

งวดที่ ๑๐ ชำระภายในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

ข้อที่ ๓ เพื่อเป็นประกันการปฏิบัติตามสัญญา ผู้ให้สัญญาได้นำหลักทรัพย์เป็นหนังสือสัญญา
ค้ำประกันของธนาคารมอบให้ไว้แก่ผู้รับสัญญาวันทำสัญญาฉบับนี้ พร้อมทั้งได้นำที่ดินพร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้าง
มาจดทะเบียนจำนองไว้กับผู้รับสัญญา ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้ คือ

๓.๑ หนังสือค้ำประกันของธนาคาร.....สาขา.....

เลขที่.....ลงวันที่.....เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)

ถ้าผู้ให้สัญญาคิดผิดไม่ผ่อนชำระหนี้ให้แก่ผู้รับสัญญาภายในกำหนดเวลาตามสัญญาข้อ ๒ ไม่ว่างวดหนึ่งงวดใด
ก็ตามหรือคิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใด ซึ่งจะต้องชำระเงินให้แก่ผู้รับสัญญา ผู้ให้สัญญายินยอมให้ผู้รับสัญญาเรียกหรือ
ให้ธนาคารดังกล่าวชำระเงินตามหนังสือค้ำประกันนี้ได้ทันทีโดยผู้รับสัญญาไม่ต้องบอกกล่าวหรือเตือนให้ผู้สัญญา
ชำระหนี้ที่ค้างชำระแต่อย่างใด นอกเหนือจากการดำเนินการตามสัญญาข้อ ๓.๒ อีกด้วย

๓.๒ นาง.....ซึ่งเป็นภรรยา.....

และนาง.....ผู้ให้สัญญา ได้นำที่ดินพร้อมสิ่งปลูกสร้างซึ่ง
ปลอดจากการติดพันใด ๆ มาจดทะเบียนจำนองไว้กับผู้รับสัญญา ตามหนังสือสัญญาจำนองที่ดินและหนังสือ
ต่อท้ายสัญญาจำนองที่ดินซึ่งแนบท้ายสัญญานี้ดังต่อไปนี้ คือ

(๑) .....

(๒) .....

(๓) .....

หากปรากฏว่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างตามข้อ ๓.๒ ถูกเวนคืนจากทางราชการทั้งหมด หรือบางส่วนผู้ให้สัญญาตกลงยินยอมให้ถือว่าเงินชดเชยค่าที่ดินและสิ่งปลูกสร้างที่มีสิทธิได้รับจากทางราชการ เป็นเงินส่วนหนึ่งของการชำระหนี้ตามสัญญาฉบับนี้ และยินยอมให้ผู้รับสัญญาเป็นผู้รับเงินชดเชยดังกล่าวจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้เต็มจำนวนทันที

ข้อ ๔ หากผู้ให้สัญญาผิดนัดชำระหนี้เงินให้แก่ผู้รับสัญญาไม่ปรากฏเหตุอันสมควรตามที่กำหนดไว้ตามสัญญาข้อ ๒ กที่ หรือหาก.....ไม่สามารถชำระหนี้ตามสัญญานี้เพราะล้มละลายหรือตาย หรือไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใดก็ดี ให้ถือว่าผู้ให้สัญญาผิดนัดชำระหนี้ในส่วนที่ยังไม่ถึงกำหนดชำระทั้งหมด และผู้รับสัญญามีสิทธิเรียกร้องเอาถอนอาคารให้ชำระเงินตามหนังสือค้ำประกันตามสัญญาข้อ ๓.๑ และบังคับจำนองที่ดินพร้อมด้วยสิ่งปลูกสร้างตามสัญญาข้อ ๓.๒ ได้ทันที

ข้อ ๕ ผู้ให้สัญญาจะต้องเป็นผู้ชำระค่าอากรแสตมป์ ค่าอากรธรรมเนียม ค่าภาษีและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เกี่ยวกับการจดทะเบียนจำนองและการนำหลักประกันเพื่อค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญา

ข้อ ๖ ในระหว่างอายุสัญญา หากผู้รับสัญญามีเหตุน่าเชื่อว่าผู้ให้สัญญาจะไม่ปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาหรือผู้ให้สัญญาผิดสัญญาข้อหนึ่งข้อใดก็ดี ผู้รับสัญญามีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยผู้ให้สัญญายินยอมสละสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายอย่างใด ๆ จากผู้รับสัญญาทั้งสิ้น และเมื่อผู้รับสัญญาบอกเลิกสัญญาแล้ว ผู้ให้สัญญายินยอมให้ผู้รับสัญญาดำเนินการดังนี้

๖.๑ เรียกร้องให้อาคารผู้ออกหนังสือค้ำประกันหรือบางส่วน และหรือบังคับจำนองตามสัญญาข้อ ๓.๒ ก็ได้แล้วแต่ผู้รับสัญญาจะเห็นสมควร

๖.๒ เรียกค่าเสียหายอันพึงมีจากผู้ให้สัญญา

ข้อ ๗ ผู้สัญญาตกลงกันให้ถือว่าเอกสารแนบท้ายสัญญาซึ่งผู้สัญญาลงนามกำกับไว้ทุก ๆ แผ่น ดังจะกล่าวต่อไปนี้เป็นส่วนหนึ่งแห่งสัญญานี้ด้วย คือ

๗.๑ หนังสือสัญญาจำนองที่ดิน เอกสารหมายเลข.....จำนวนเอกสาร.....แผ่น (.....)

๗.๒ หนังสือสัญญาต่อท้ายสัญญาจำนองที่ดินตามข้อ ๗.๑ เอกสารหมายเลข.....จำนวนเอกสาร.....แผ่น (.....)

๗.๓ หนังสือสัญญาค้ำประกันของธนาคาร.....สาขา.....เลขที่.....ลงวันที่.....ซึ่งค้ำประกันการปฏิบัติตามสัญญาของผู้ให้สัญญาเป็นเงิน.....บาท (.....)

เอกสารหมายเลข.....จำนวนเอกสาร.....แผ่น (.....)

๗.๔.....

เอกสารหมายเลข.....จำนวนเอกสาร.....แผ่น (.....)

ในกรณีที่มีข้อความในสัญญาขัดแย้งกับข้อความในเอกสารแนบท้ายสัญญา ให้ถือข้อความในสัญญานี้บังคับ

สัญญาที่ทำขึ้นสามฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความในสัญญา โดยละเอียดตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อพร้อมทั้งประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน ผู้ให้สัญญา เก็บไว้หนึ่งฉบับ ผู้รับสัญญาเก็บไว้หนึ่งฉบับ และเก็บไว้ที่อำเภอหนึ่งฉบับ

(ลงลายมือชื่อ).....ผู้รับสัญญา

(.....)

(ลงลายมือชื่อ).....ผู้รับสัญญา

(.....)

(ลงลายมือชื่อ).....ประธานคณะผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

(ลงลายมือชื่อ).....ผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

(ลงลายมือชื่อ).....ผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

(ลงลายมือชื่อ).....พยาน/บันทึก

(.....)

(ลงลายมือชื่อ).....พยาน

(.....)

ข้าพเจ้า.....ซึ่งเป็นสามี/ภรรยา ของ.....

ผู้ให้สัญญายินยอมให้ผู้ให้สัญญาทำสัญญาฉบับนี้ได้

(ลงลายมือชื่อ).....ผู้ให้ความยินยอม

(.....)

(ตัวอย่าง)

ประกาศอำเภอ.....

เรื่อง การรับสมัครบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

ด้วยกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๓ กำหนดให้ในอำเภอหนึ่ง ให้มีบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย ตามที่นายอำเภอเห็นสมควร แต่ต้องไม่น้อยกว่ายี่สิบคน เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการรับสมัครผู้ไกล่เกลี่ยเป็นไปตามกฎกระทรวงดังกล่าว อำเภอจึงประกาศรับสมัครบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ดังนี้

๑. บุคคลที่ทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง อำเภอจะประกาศขึ้นบัญชีไว้ จำนวนไม่น้อยกว่ายี่สิบคน

๒. ผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้

ก. คุณสมบัติ

- (๑) มีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์ในวันสมัคร
- (๒) มีภูมิลำเนาตามหลักฐานะทะเบียนราษฎรในเขตอำเภอที่สมัคร
- (๓) เป็นบุคคลที่มีความรู้หรือประสบการณ์เหมาะสมกับการทำหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท

ข. ลักษณะต้องห้าม

- (๑) เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ
- (๒) เป็นบุคคลล้มละลาย คนวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๓) เป็นผู้เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- (๔) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งอื่น ซึ่งรับผิดชอบการบริหารพรรคการเมือง ที่ปรึกษาพรรคการเมือง หรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- (๕) เป็นผู้เคยถูกถอดถอนให้พ้นจากบัญชีรายชื่อ

๓. วัน เวลา และสถานที่รับสมัคร

ผู้ที่มีความประสงค์จะสมัครทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ขอรับใบสมัครได้ตั้งแต่วันที่อำเภอประกาศรับสมัคร ถึงวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เวลา ๑๔.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ ณ ที่ว่าการอำเภอ

๔. เอกสารและหลักฐานที่จะต้องนำไปยื่นในวันสมัคร

๔.๑	สำเนาบัตรประจำตัวประชาชน	จำนวน ๑ ฉบับ
๔.๒	สำเนาทะเบียนบ้าน	จำนวน ๑ ฉบับ
๔.๓	วุฒิการศึกษา	จำนวน ๑ ฉบับ
๔.๔	รูปถ่ายหน้าตรง ไม่สวมหมวกและไม่สวมแว่นตาคำ ขนาด ๒ นิ้ว ถ่ายไว้ไม่เกิน ๑ ปี	จำนวน ๒ รูป

๕. การยื่นใบสมัคร

ผู้สมัครทำหน้าที่เป็นผู้ใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ต้องยื่นใบสมัครด้วยตนเอง โดยกรอกประวัติย่อของแต่ละบุคคลลงในใบสมัครให้สมบูรณ์ พร้อมรับรองความประพฤติของตนเอง โดยยื่นใบสมัคร ณ ที่ว่าการอำเภอ ตั้งแต่วันที่ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ ถึงวันที่ ๒๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๕๓ เวลา ๑๘.๐๐ - ๑๖.๓๐ น. ไม่เว้นวันหยุดราชการ

๖. การประกาศรายชื่อบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาท

นายอำเภอจะเปิดประกาศบัญชีรายชื่อที่ได้รับการเห็นชอบจากคณะกรรมการจังหวัดไว้ ณ ที่ว่าการอำเภอ ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานเทศบาล(ถ้ามี) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน ทุกแห่งในพื้นที่ และสถานที่ที่เป็นชุมชนตามที่เห็นสมควรตามจำนวนที่เห็นเหมาะสม

ประกาศ ณ วันที่ ..... กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓

นายอำเภอ..

(ตัวอย่าง)

ใบสมัคร

บุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

เลขที่ใบสมัคร ..... / .....

วัน เดือน ปี ที่สมัคร .....

ข้อมูลส่วนบุคคล

ชื่อ-สกุล..... อายุ..... ปี

ที่อยู่ปัจจุบัน.....

ระดับการศึกษาสูงสุด.....

ความรู้ความสามารถพิเศษ (ถ้ามี) .....

การฝึกอบรม (หลักสูตร).....

ข้อมูลประวัติ การทำงาน

สถานที่ทำงาน (ถ้ามี).....

อาชีพ.....

กิจกรรมสาธารณะประโยชน์ที่เคยเข้าร่วมหรือทำ.....

บุคคลอ้างอิงที่สามารถให้การรับรองท่านอย่างน้อย ๒ คน

๑. .... ที่ทำงาน ..... โทรศัพท์.....

๒. .... ที่ทำงาน ..... โทรศัพท์.....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความที่ให้ไว้ข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ และขอรับรองตนเองว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์เหมาะสมกับการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง และเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วย การไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

ลงชื่อผู้สมัคร.....

(.....)

ประกาศอำเภอ.....

เรื่อง การขึ้นบัญชีรายชื่อบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง

ตามประกาศอำเภอ.....เรื่องการบริหารสมัครบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....ได้ประกาศรับสมัครบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ และอำเภอได้รวบรวมรายชื่อเสนอให้คณะกรรมการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบแล้วนั้น

คณะกรรมการจังหวัดได้พิจารณาให้ความเห็นชอบ บุคคลตามบัญชีรายชื่อที่นายอำเภอเสนอแล้ว เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....อาศัยอำนาจตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๕ นายอำเภอจึงประกาศบัญชีรายชื่อบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ดังมีรายชื่อดังต่อไปนี้

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	อายุ	ที่อยู่	หมายเหตุ

ประกาศ ณ วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

นายอำเภอ

หมายเหตุ การเรียงลำดับรายชื่อบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง ใช้การเรียงลำดับตามตัวอักษร

กฎกระทรวง ว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๖๑/๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ นายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ กฎกระทรวงนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๒ ในกฎกระทรวงนี้

“**อำเภอ**” หมายความว่ารวมทั้งกิ่งอำเภอ

“**นายอำเภอ**” หมายความว่า ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“**ปลัดอำเภอ**” หมายความว่า ปลัดอำเภอที่นายอำเภอมอบหมายให้เป็นผู้ไกล่เกลี่ยคดีความผิดที่มีโทษทางอาญา

“**ความผิดที่มีโทษทางอาญา**” หมายความว่า ความผิดที่มีโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา หรือกฎหมายอื่นที่เป็นความผิดอันยอมความได้ และมีใช้ความผิดเกี่ยวกับเพศ

ข้อ ๓ บรรดาความผิดที่มีโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอใด ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา ยินยอมหรือแสดงความจำนงให้มีการไกล่เกลี่ย ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอของอำเภอนั้นเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ตามควรแก่กรณี

ข้อ ๔ ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาผู้ใดประสงค์จะให้มีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ให้แจ้งความประสงค์เป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ณ ที่ว่าการอำเภอนั้น ในกรณีที่แจ้งความประสงค์ด้วยวาจา ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอบันทึกความประสงค์นั้นไว้ และให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาดังกล่าวลงลายมือชื่อไว้ด้วย

เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอได้รับแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งแล้ว ให้แจ้งผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งทราบและสอบถามว่าจะยินยอมหรือแสดงความจำนงเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยหรือไม่ หากเป็นกรณีที่มีผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาหลายฝ่าย ให้แจ้งและสอบถามทุกฝ่าย

ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายตกลงยินยอมหรือแสดงความจำนงที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งให้ทุกฝ่ายทราบ และจัดให้มีการบันทึกการยินยอมหรือความจำนงเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยไว้ในสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาพร้อมทั้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายลงลายมือชื่อในสารบบนั้น

ในกรณีที่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอมหรือไม่แสดงความจำนงเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ย ให้การแจ้งความประสงค์ตามวรรคหนึ่งสิ้นผลไป และให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายที่เหลือทราบด้วย

ข้อ ๕ ในกรณีที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอเห็นว่าสิทธิขาดคืออาญามาฟ้องได้ระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาแล้วก่อนวันแจ้งความประสงค์ตามข้อ ๔ วรรคหนึ่ง หรือจะระงับไปก่อนวันที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาอีกฝ่ายหนึ่งทราบตามข้อ ๔ วรรคสอง ห้ามมิให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอรับข้อพิพาทนั้นไว้ไกลเกลี่ย และให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งให้ผู้แจ้งความประสงค์ทราบโดยพลัน

ข้อ ๖ การแจ้งความประสงค์ตามข้อ ๔ วรรคหนึ่ง ไม่ใช่คำร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ข้อ ๗ เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้ลงลายมือชื่อในสารบบการไกลเกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาตามข้อ ๔ วรรคสาม แล้ว ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอรับข้อพิพาทนั้นไว้ไกลเกลี่ยต่อไป และแจ้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายทราบถึงสิทธิของตนและผลของการไกลเกลี่ยข้อพิพาทตามข้อ ๑๒ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ และข้อ ๑๗ พร้อมทั้งสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทจากผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้อง และบันทึกการแจ้งและรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทดังกล่าวไว้ในสารบบการไกลเกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา การบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทตามวรรคหนึ่ง ให้นับถือเฉพาะการกระทำที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาทตามที่ได้ความจากผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายและผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งวัน เวลา สถานที่ และบุคคลหรือสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับข้อพิพาท

ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภออ่านข้อความที่บันทึกไว้ในสารบบการไกลเกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาตามวรรคหนึ่งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายฟัง แล้วให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย นายอำเภอหรือปลัดอำเภอลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ข้อ ๘ ในการสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับข้อพิพาทตามข้อ ๗ วรรคหนึ่ง ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอกระทำต่อหน้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย เว้นแต่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่มาตามที่นัดหมายโดยไม่มีเหตุอันสมควร จะกระทำลับหลังผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายนั้นก็มิได้ ทั้งนี้ ในการไกลเกลี่ยนั้น จะไกลเกลี่ยพร้อมกันหรือแยกกันก็ได้ แต่ในการตกลงกันนั้น ให้กระทำต่อหน้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายมีสิทธิให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกินสองคนเข้ารับฟังการไกลเกลี่ยได้ แต่ในการไกลเกลี่ยครั้งใด หากนายอำเภอหรือปลัดอำเภอเห็นว่ากรณีบุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาอยู่ด้วยจะเป็นอุปสรรคต่อการไกลเกลี่ย จะดำเนินการไกลเกลี่ยครั้งนั้นโดยมิให้บุคคลอื่นซึ่งไม่ใช่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาเข้าร่วมรับฟังก็ได้

ข้อ ๙ การดำเนินการไกลเกลี่ยข้อพิพาท ให้กระทำ ณ ที่ว่าการอำเภอ หรือในกรณีจำเป็นจะกระทำ ณ สถานที่ราชการอื่นตามที่นายอำเภอกำหนดก็ได้ แต่ต้องแจ้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายทราบล่วงหน้าตามสมควร

ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอส่งหนังสือนัดหมายการไกลเกลี่ยไปยังผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย เว้นแต่ผู้ซึ่งได้รับแจ้งด้วยวาจาและลงลายมือชื่อรับไว้ ให้ถือว่าเป็นการนัดหมายโดยชอบแล้ว

ข้อ ๑๐ เพื่อประโยชน์ ในการไกลเกลี่ยข้อพิพาท นายอำเภอหรือปลัดอำเภออาจเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาเสนอข้อผ่อนผันให้แก่กัน หรืออาจเสนอทางเลือกให้แก่ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาผ่อนผันให้แก่กันก็ได้ แต่ห้ามมิให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอนัดวินิจฉัยข้อเท็จจริงหรือชี้ขาดข้อพิพาท

ข้อ ๑๑ เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายตกลงยินยอมตามที่ไกลเกลี่ย ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจัดทำเป็นหนังสือตกลงยินยอม และบันทึกการตกลงยินยอมนั้นไว้ในสารบบการไกลเกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

หนังสือตกลงยินยอมตามวรรคหนึ่ง ให้ระบุวัน เดือน ปี และรายละเอียดความตกลงยินยอมรวมทั้งกำหนดระยะเวลาการปฏิบัติตามความตกลงยินยอมให้ชัดเจน และให้นำความในข้อ ๗ วรรคสาม มาใช้บังคับโดยอนุโลม

ข้อ ๑๒ เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้ปฏิบัติตามความตกลงยินยอมตามข้อ ๑๑ แล้วให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันและสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่มีการร้องทุกข์หรือยื่นฟ้องต่อศาลไว้ ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอแจ้งต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาล แล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๓ นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจะเปิดเผยข้อเท็จจริงใดที่ได้มาจากการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทมิได้ เว้นแต่เป็นการเปิดเผยตามคำสั่งศาล

ข้อ ๑๔ ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย ได้ตกลงยินยอมตามที่ไกล่เกลี่ยแล้วแต่ไม่ได้ปฏิบัติตามความตกลงยินยอมหรือปฏิบัติไม่ครบถ้วนภายในเวลาที่ตกลงกันไว้ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ข้อ ๑๕ ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยทำเป็นหนังสือหรือด้วยวาจาต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอเมื่อใดก็ได้ ในกรณีบอกเลิกด้วยวาจาให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอบันทึกการบอกเลิกนั้นไว้พร้อมทั้งให้ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายที่บอกเลิกลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอได้รับการบอกเลิกการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามวรรคหนึ่งให้จำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ข้อ ๑๖ ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้แล้วเสร็จภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับข้อพิพาทไว้ เว้นแต่มีความจำเป็นและผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายยินยอมให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอขยายเวลาได้อีกไม่เกินสิบห้าวัน

เมื่อพ้นระยะเวลาตามวรรคหนึ่งแล้ว ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายไม่สามารถตกลงยินยอมกันได้ ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ข้อ ๑๗ ข้อพิพาทใดที่นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาตามข้อ ๑๖ วรรคสอง นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจะรับข้อพิพาทนั้นเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยอีกไม่ได้

ข้อ ๑๘ เมื่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายข้อพิพาทออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญาแล้ว ให้บันทึกเหตุแห่งการจำหน่ายข้อพิพาทไว้ด้วย

ให้ไว้ ณ วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๓

อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ

นายกรัฐมนตรี

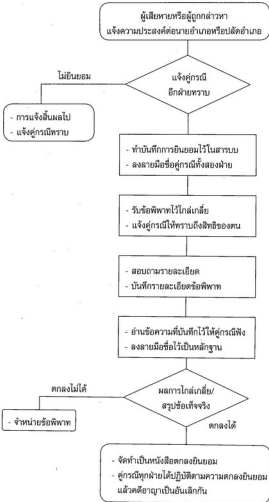
หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้กฎกระทรวงฉบับนี้ คือ โดยที่มาตรา ๖๐/๓ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐ บัญญัติให้หลักเกณฑ์และวิธีในการดำเนินการไกล่เกลี่ยบรรเทาความผิดที่มีโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตอำนาจที่เป็นความผิดอันยอมความได้และมีใช้เป็นการผิดเกี่ยวกับเพศให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง จึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

สารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา
และเอกสารที่เกี่ยวข้อง

โครงการก่อสร้างโกดังเก็บยวณคิตที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายกระทรวง ๑

(ตัวอย่าง)
ทะเบียนสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

อำเภอ.....จังหวัด.....

ลำดับที่ ว/ด/ป ที่รับเรื่อง	คู่กรณีที่อยู่		ข้อพิพาท	ผลการไกล่เกลี่ย		ผู้ไกล่เกลี่ย
	ผู้เสียหาย	ผู้ถูกกล่าวหา		จำนวนคำร้อง (ว/ด/ป)	หนังสือบันทึกกลางยินยอม (ว/ด/ป)	

(ตัวอย่าง)
 ทะเบียนสารบบการไต่ถามข้อพิพาทคดีอาญา
 อำเภอ.....จังหวัด.....

ลำดับที่ ว/ค/ป ที่รับเรื่อง	คู่กรณี/ที่อยู่		ข้อพิพาท	ผลการไต่ถาม		ผู้ไต่ถาม
	ผู้เสียหาย	ผู้ถูกกล่าวหา		จำหน่ายสำนวน (ว/ค/ป)	หนังสือบันทึกผล ยินยอม (ว/ค/ป)	
๑ ๕ ก.ย. ๕๔	นาย ก. ขอบกั้น ๓๕/๕๖ ม.๓ ต. .... อ. .... จ.	นาย ข. ขอบอยู่ ๕๐ ม.๕ ต. .... อ. .... จ.	- ทำร้ายร่างกายจนได้รับ อันตรายแก่กาย	- จำหน่ายข้อพิพาทกรณี ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหา ไม่ปฏิบัติตามความตกลง ยินยอม ตามข้อ ๑๔ ลงชื่อ..... (.....) (๑ ก.พ. ๕๔)	- ผู้เสียหายยินยอมไม่เอา โทษทางอาญา - ผู้ถูกกล่าวหายอมจ่ายค่า รักษาพยาบาลและค่า ทำขวัญแก่ผู้ร้อง จำนวน ๒๐๐ บาท (๘ ม.ค. ๕๔)	นาย ข. นายอำเภอ หรือ นาย ข. ปลัดอำเภอ

(ตัวอย่าง)

สารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

อำเภอ.....

ข้อพิพาทที่...../..... ที่ทำการ.....

รับคำร้องจาก.....วันที่.....เวลา.....นาฬิกา

เรื่อง.....

ผู้เสียหาย.....

ผู้ถูกกล่าวหา.....

สถานที่เกิดเหตุ.....

นายอำเภอ/ปลัดอำเภอผู้ไกล่เกลี่ย.....

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบจำนวน.....

วันนัดไกล่เกลี่ย

ครั้งที่ ๑ วันที่.....

ครั้งที่ ๒ วันที่.....

ครั้งที่ ๓ วันที่.....

ครั้งที่ ๔ วันที่.....

ครั้งที่ ๕ วันที่.....

ผลการไกล่เกลี่ย (โดยย่อ).....

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ตัวอย่าง)

หนังสือแจ้งความประสงค์ใกล้เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง ขอให้ใกล้เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา

เรียน นายอำเภอ.....

สิ่งที่ส่งมาด้วย พยานหลักฐานและเอกสารประกอบโดยสังเขป จำนวน.....แผ่น/ชิ้น

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว).....(ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหา)

อายุ.....ปี บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....หมายเลขโทรศัพท์.....

มีความประสงค์ขอให้มีการใกล้เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายกระทรวงว่าด้วยการใกล้เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓

เรื่อง.....

ซึ่งมี (นาย/นาง/นางสาว).....(ผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหา)

อายุ.....ปี บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ถนน.....ตำบล.....อำเภอ.....

จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....หมายเลขโทรศัพท์.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

ลงลายมือชื่อ.....

(.....)

ผู้ร้อง

(ตัวอย่าง)

ที่.....

ที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง โกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา

เรียน .....

ด้วย.....(ผู้เสียหาย/ผู้ถูกกล่าวหา) อยู่บ้านเลขที่.....

หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัด.....ได้แจ้ง

ขอให้อำเภอทำการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓

เรื่อง.....ซึ่งท่านเป็น

(ผู้เสียหาย/ผู้ถูกกล่าวหา)

เพื่อประโยชน์ในการรักษาสัมพันธภาพระหว่างคู่กรณีและลดภาระค่าใช้จ่าย จึงเรียนมาเพื่อ
 สอบถามว่าท่านประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญาตามข้อกล่าวหาหรือไม่หากท่าน
 ประสงค์ ขอเชิญท่านไปพบนายอำเภอ.....

ในวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น. ณ ที่ว่าการอำเภอ

จังหวัด.....

หากท่านมีเหตุขัดข้องประการใด หรือ ไม่ประสงค์จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษ
 ทางอาญา กรุณาแจ้งให้ทราบเป็นหนังสือก่อนวันนัดด้วย สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

โทรศัพท์หมายเลข.....มือถือหมายเลข.....

ขอแสดงความนับถือ

ลงชื่อ.....

(.....)

นายอำเภอ.....

ที่ทำการปกครองอำเภอ

ศูนย์อำนาจความเป็นธรรมอำเภอ

โทร .....

(ตัวอย่าง)

บันทึกการยินยอมหรือแสดงความจำนงเข้าสู่กระบวนการ ไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา

ข้อพิพาทที่ .....

เขียนที่ว่าการอำเภอ.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง .....

วันนี้ เวลา..... น.

ผู้เสียหาย และผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้ตกลงยินยอมหรือแสดงความจำนงที่จะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งนายอำเภอหรือปลัดอำเภอได้แจ้งให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทราบถึงสิทธิของตน และผลของการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ และ ข้อ ๑๗ ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย ได้ปฏิบัติตามความตกลงยินยอมตามหนังสือตกลงยินยอมแล้วให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกัน และสิทธิการนำคดีมาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒. ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้ตกลงยินยอมตามที่ไกล่เกลี่ยแล้ว แต่ไม่ปฏิบัติตามความตกลงยินยอมหรือปฏิบัติไม่ครบถ้วนภายในเวลาที่ตกลงกันได้ ให้นายอำเภอหรือปลัดอำเภอจำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

๓. ผู้เสียหาย หรือผู้ถูกกล่าวหาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกสัญญาการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทเมื่อใดก็ได้ ต่อนายอำเภอหรือปลัดอำเภอเป็นหนังสือ หากบอกเลิกด้วยวาจาให้บันทึกการบอกเลิกนั้นไว้พร้อมทั้งให้ฝ่ายที่บอกเลิกลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน นายอำเภอหรือปลัดอำเภอก็จะจำหน่ายข้อพิพาทนั้นออกจากสารบบความการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

๔. เมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายไม่สามารถตกลงยินยอมกันได้ภายในระยะเวลาสามสิบวัน และนายอำเภอหรือปลัดอำเภอได้จำหน่ายข้อพิพาทออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา จะรับข้อพิพาทนั้นเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยอีกไม่ได้

ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายฟังแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานต่อหน้า นายอำเภอหรือปลัดอำเภอ

ลงลายมือชื่อ.....ผู้เสียหาย

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....ผู้ถูกกล่าวหา

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ปลัดอำเภอผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....บันทึก/พยาน

(.....)

(ตัวอย่าง)

บันทึกสรุปข้อเท็จจริงการไกล่เกลี่ยความผิดที่มีโทษทางอาญา

ข้อพิพาทที่...../.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง

{ .....ผู้เสียหาย
.....ผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง (ข้อพิพาท).....

นายอำเภอปัสดีอำเภอได้รับทราบข้อเท็จจริงในเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อกล่าวหาจากผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายพร้อมกัน โดยผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมให้ผู้ไกล่เกลี่ยฯ บันทึกข้อเท็จจริงโดยย่อ ดังต่อไปนี้

ข้อเท็จจริงของผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาและพยาน (ถ้ามี)

วันที่ให้ ข้อเท็จจริง	ผู้ให้ข้อเท็จจริง ชื่อ อายุ สัญชาติ ที่อยู่	ในฐานะ	ข้อเท็จจริงและลายมือชื่อ

ใบต่อ

- ๒ -

วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

วันนี้นายอำเภอ/ปลัดอำเภอ ได้นัดผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายมาพร้อมกันเพื่อนัดไกล่เกลี่ย
ข้อพิพาทต่อหน้าผู้ไกล่เกลี่ย ดังนี้

สรุปข้อเท็จจริง.....

.....

.....

ผลการไกล่เกลี่ยต่อหน้าผู้พิพาททุกฝ่าย ปรากฏว่า

( ) ผู้พิพาททุกฝ่ายตกลงกันได้จึงได้จัดทำหนังสือตกลงยินยอมและบันทึกการตกลงยินยอมนั้นไว้
ในสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดีอาญา

ฉบับลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

( ) ผู้พิพาททุกฝ่ายไม่สามารถตกลงกันได้ นายอำเภอ/ปลัดอำเภอผู้ไกล่เกลี่ย จึงจำหน่ายข้อพิพาท
ออกจากสารบบการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา โดยแนะนำให้ผู้พิพาทไปดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

( ) จำหน่ายข้อพิพาท วันที่ .....เดือน.....พ.ศ.....

ลงลายมือชื่อ.....ผู้เสียหาย

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....ผู้ถูกกล่าวหา

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ปลัดอำเภอผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....บันทึก/พยาน

(.....)

(ตัวอย่าง)

หนังสือตกลงยินยอม
ความคิดที่มีโทษทางอาญา

ข้อพิพาทที่...../.....

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง

{	.....ผู้เสียหาย
	.....ผู้ถูกกล่าวหา

เรื่อง.....

ผลการไกล่เกลี่ยความคิดที่มีโทษทางอาญา คู่กรณีทุกฝ่ายตกลงกันได้ และได้ทำหนังสือ ยอมพ้องกัน
ให้แก่กันโดยมีข้อตกลงดังต่อไปนี้

ข้อ ๑.....

ข้อ ๒.....

ข้อ ๓.....

หนังสือตกลงยินยอมฉบับนี้ทำขึ้น.....ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกันนายอำเภอหรือปลัดอำเภอ ผู้ไกล่เกลี่ย
ได้อ่านให้ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายฟังแล้ว และผู้เสียหายหรือผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่ายได้อ่านและเข้าใจ
ข้อความแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาทุกฝ่าย และได้มอบให้ผู้พิพากษาไว้แล้ว
ฝ่ายละหนึ่งฉบับ และ เก็บรักษาไว้ที่ว่าการอำเภอหนึ่งฉบับ

ลงลายมือชื่อ.....ผู้เสียหาย

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....ผู้ถูกกล่าวหา

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....นายอำเภอ/ปลัดอำเภอผู้ไกล่เกลี่ย

(.....)

ลงลายมือชื่อ.....บันทึก/พยาน

(.....)

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย

ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน

พ.ศ. ๒๕๓๐

เพื่อให้คณะกรรมการหมู่บ้านในพื้นที่ชนบทปฏิบัติหน้าที่ในการประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎรในหมู่บ้านให้เป็นไปโดยถูกต้องและเรียบร้อย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยจึงออกข้อบังคับไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้อบังคับนี้เรียกว่า “ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการปฏิบัติงานประนีประนอมข้อพิพาทของคณะกรรมการหมู่บ้าน พ.ศ. ๒๕๓๐”

ข้อ ๒ ข้อบังคับนี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศเป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในข้อบังคับนี้

“นายอำเภอ” หมายความว่ารวมถึง ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอ

“คณะกรรมการหมู่บ้าน” หมายความว่ารวมถึง คณะกรรมการหมู่บ้านตามพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ และคณะกรรมการกลางหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พ.ศ. ๒๕๒๒

ข้อ ๔ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำการประนีประนอมข้อพิพาทได้เมื่อ

(๑) เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับความแห่งหรือความอาญาที่เป็นความรับผิดชอบยอมความได้

(๒) คู่กรณีทั้งสองฝ่ายตกลงให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท และ

(๓) ข้อพิพาทดังกล่าวเกิดขึ้นในหมู่บ้านหรือคู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้าน

ข้อ ๕ เมื่อมีข้อพิพาทตามข้อ ๔ เกิดขึ้น และคู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดหรือทั้งสองฝ่ายประสงค์จะให้ข้อพิพาทนั้นยุติลงในระดับหมู่บ้าน ก็ให้แจ้งผู้ใหญ่บ้านทราบ และผู้ใหญ่บ้านแจ้งคู่กรณีทั้งสองฝ่ายมาตกลงทำบันทึกยินยอมให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาทตามแบบท้ายข้อบังคับนี้

ข้อ ๖ เมื่อผู้ใหญ่บ้านได้ดำเนินการตามข้อ ๕ แล้ว ให้นัดหมายคณะกรรมการหมู่บ้านซึ่งอยู่ในหมู่บ้านขณะนั้นนัดหมายทำการประนีประนอมข้อพิพาทโดยไม่ชักช้า

ในการทำหน้าที่ประนีประนอมข้อพิพาท คณะกรรมการหมู่บ้านจะมอบหมายให้กรรมการไม่น้อยกว่าสองคนดำเนินการแทนก็ได้

เพื่อประโยชน์ในการประนีประนอมข้อพิพาท คณะกรรมการหมู่บ้านหรือคู่กรณีจะเชิญบุคคลอื่นที่เห็นสมควรเข้าร่วมร่วมทำการประนีประนอมข้อพิพาทด้วยก็ได้

ข้อ ๗ ในการประนีประนอมข้อพิพาทให้คณะกรรมการหมู่บ้านดำเนินการ ดังนี้

(๑) สอบถามข้อเท็จจริงจากคู่กรณีและบุคคลอื่นที่เห็นว่าเกี่ยวข้องกับข้อพิพาท

(๒) เชิญผู้ที่เกี่ยวข้องมาสอบถามข้อเท็จจริงในกรณีที่น่าเป็น

(๓) ตรวจสอบเอกสาร หรือวัตถุ หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องตามความยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครอง การประเมินประเมินข้อพิพาทให้กระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าคู่กรณี

การประเมินประเมินข้อพิพาทให้กระทำ ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน หรือสถานที่อื่นตามที่คณะกรรมการหมู่บ้านเห็นสมควร

ข้อ ๘ เมื่อคณะกรรมการหมู่บ้านได้ข้อเท็จจริงจากคู่กรณี หรือพยานบุคคล หรือพยานเอกสาร วัตถุพยาน หรือสถานที่ที่เกี่ยวข้องแล้ว ให้ประเมินประเมินข้อพิพาทโดยอาศัยหลักกฎหมาย หรือจารีตประเพณี แห่งท้องถิ่น ซึ่งไม่ขัดต่อกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่กรณี

ถ้ามีปัญหาในการประเมินประเมินข้อพิพาท คณะกรรมการหมู่บ้านจะเชิญบุคคลตามข้อ ๑๒ มาให้ คำปรึกษาก็ได้

ข้อ ๙ ถ้าคู่กรณีตกลงกันไม่ได้ ให้ยุติการประเมินประเมินข้อพิพาทนั้น และแจ้งให้คู่กรณีทราบแล้ว รายงานให้นายอำเภอท้องที่ทราบเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

ถ้าคู่กรณีตกลงประเมินประเมินกันไม่ได้ ให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำสัญญาประเมินประเมินยอมความขึ้น ๔ ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน อ่านและอธิบายข้อความให้คู่กรณีเข้าใจและให้ลงลายมือชื่อในสัญญานั้น โดยให้กรรมการหมู่บ้านอย่างน้อยสองคนลงนามเป็นพยานในสัญญา มอบให้คู่กรณีถือไว้ฝ่ายละฉบับคณะกรรมการหมู่บ้านเก็บไว้บันทึกยินยอมให้ประเมินประเมินข้อพิพาทหนึ่งฉบับให้ผู้ใหญ่บ้านส่งอำเภอหนึ่งฉบับพร้อม กับแบบรายงานตามข้อ ๑๑

ข้อ ๑๐ เมื่อดำเนินการประเมินประเมินข้อพิพาทเสร็จเรียบร้อยแล้ว ไม่ว่าคู่กรณีจะตกลงหรือไม่ตกลง ตามที่ประเมินประเมินข้อพิพาทก็ตาม ให้คณะกรรมการหมู่บ้านบันทึกผลการดำเนินงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน ไว้ท้ายบันทึกยินยอมให้ประเมินประเมินข้อพิพาทและมอบให้ผู้ใหญ่บ้านเก็บรักษาไว้เมื่อมีการเปลี่ยนผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้าน ให้มีการส่งมอบเอกสารการประเมินประเมินข้อพิพาทนั้นแก่ผู้ดำรงตำแหน่งใหม่

ข้อ ๑๑ ให้ผู้ใหญ่บ้านรายงานผลการประเมินประเมินข้อพิพาทแก่นายอำเภอท้องที่ตามแบบท้าย ข้อบังคับนี้ทุกเดือนในวันประชุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน

ข้อ ๑๒ ให้นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ข้าราชการตำรวจที่ตั้งแต่นายร้อยตรีขึ้นไปภายในเขตอำเภอ และพนักงานอัยการให้คำแนะนำปรึกษา ตลอดจนร่วมกันช่วยเหลือสนับสนุนในการฝึกอบรมให้ความรู้แก่คณะกรรมการหมู่บ้านในเขตท้องที่ เมื่อได้คำแนะนำปรึกษาแล้ว ให้นำบันทึกไว้ในสมุดตรวจการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน (ปค. ๒ ก)

ข้อ ๑๓ ให้ปลัดกระทรวงมหาดไทยรักษาการตามข้อบังคับฉบับนี้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๑๐

(ลงนาม) พลเอก ประจวบ สุนทราวงกูร

(ประจวบ สุนทราวงกูร)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

บันทึกยินยอมให้คณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

.....ผู้ร้อง

ระหว่าง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ผู้ร้อง อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....

ผู้ถูกร้อง อายุ.....ปี อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....บัตรประจำตัวประชาชนเลขที่.....

ผู้ร้องและผู้ถูกร้องมีความประสงค์ให้คณะกรรมการหมู่บ้านทำการประนีประนอมข้อพิพาทดังกล่าว

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

ลงชื่อ.....ผู้ถูกร้อง

คำสั่งผู้ใหญ่บ้าน

- ข้อพิพาทไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๔
- ข้อพิพาทเข้าหลักเกณฑ์ตามข้อบังคับฯ ข้อ ๔ มอบคณะกรรมการหมู่บ้านประนีประนอมข้อพิพาท

ลงชื่อ.....ผู้ใหญ่บ้าน

ผลที่สุดของข้อพิพาท

- ตกลงกันได้โดยคู่กรณี
- ไม่ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ
- ทำสัญญาประนีประนอมยอมความ
- ตกลงกันได้ซึ่งแจ้งให้คู่กรณี
- ไม่ตกลงกัน ณ ที่ว่าการอำเภอ
- ไม่ดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมต่อไป

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน

สัญญาประนีประนอมยอมความแพ่ง

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ระหว่าง.....ผู้ร้อง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้อพิพาทเรื่องนี้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความแพ่งดังมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ .....

.....

ข้อ ๒ .....

.....

ข้อ ๓ .....

.....

สัญญาประนีประนอมยอมความฉบับนี้ทำขึ้น ๔ ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้อ่านและเข้าใจข้อความดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

ลงชื่อ.....ผู้ถูกร้อง

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

สัญญาประนีประนอมยอมความอาญา

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

.....ผู้ร้อง

ระหว่าง

.....ผู้ถูกร้อง

เรื่อง.....

ข้อพิพาทเรื่องนี้ผู้ร้องและผู้ถูกร้องได้ตกลงทำสัญญาประนีประนอมยอมความแห่งดั่งมีข้อความ
ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ .....

.....

ข้อ ๒ .....

.....

ข้อ ๓ .....

.....

สัญญาประนีประนอมยอมความฉบับนี้ทำขึ้น ๔ ฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน ผู้ร้องและผู้ถูกร้อง
ได้อ่านและเข้าใจข้อความดีแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยาน

ลงชื่อ.....ผู้ร้อง

ลงชื่อ.....ผู้ถูกร้อง

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

ลงชื่อ.....กรรมการหมู่บ้าน พยาน

จำนวนคดีทั้งหมด	ประเภทคดี		ผลการประนีประนอมข้อพิพาท				หมายเหตุ
	คดีแพ่ง (จำนวน)	คดีอาญา (จำนวน)	คดีแพ่ง		คดีอาญา		
			ตกลงกันได้ (จำนวน)	ตกลงกันไม่ได้ (จำนวน)	ตกลงกันได้ (จำนวน)	ตกลงกันไม่ได้ (จำนวน)	

ตรวจถูกต้อง

(ลงชื่อ).....ผู้ใหญ่บ้าน
(.....)

หมวดที่ ๓
ภาคผนวก

พระราชบัญญัติ

ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗)

พ.ศ. ๒๕๕๐

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

ให้ไว้ ณ วันที่ ๑๓ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐

เป็นปีที่ ๖๒ ในรัชกาลปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติขึ้นไว้โดยคำแนะนำและยินยอมของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ดังต่อไปนี้

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๗) พ.ศ. ๒๕๕๐"

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคเจ็ดและวรรคแปดของมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

"กระทรวงใดมีภารกิจเพิ่มขึ้น และมีความจำเป็นอย่างยิ่งต้องมีองปรั้ดกระทรวงมากกว่าที่กำหนดไว้ในวรรคห้าหรือวรรคหก คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน และคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการจะร่วมกันอนุมัติให้กระทรวงนั้นมีองปรั้ดกระทรวงเพิ่มขึ้นเป็นการณิพิเศษโดยจะกำหนดเงื่อนไขหรือเงื่อนเวลาได้ด้วยหรือไม่ก็ได้

ในการดำเนินการตามวรรคเจ็ด ให้คณะกรรมการพัฒนาระบบราชการจัดให้มีการประชุมพิจารณาร่วมกัน โดยกรรมการแต่ละฝ่ายจะต้องมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งจึงจะเป็นองค์ประชุม และในการออกเสียงลงมติจะต้องได้คะแนนเสียงของกรรมการแต่ละฝ่ายเกินกว่ากึ่งหนึ่งของกรรมการฝ่ายดังกล่าวที่มาประชุม แล้วให้นำมติดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาต่อไป"

มาตรา ๔ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้เป็น

“มาตรา ๓๘ อำนาจในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ การปฏิบัติราชการหรือการดำเนินการอื่น ที่ผู้ดำรงตำแหน่งใดจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งใด หรือมติของ คณะรัฐมนตรีในเรื่องใด ถ้ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ประกาศ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของคณะรัฐมนตรีในเรื่องนั้น มิได้กำหนดเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่น หรือมิได้ห้ามเรื่องการมอบอำนาจไว้ ผู้ดำรงตำแหน่งนั้นอาจมอบ อำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นในส่วนราชการเดียวกัน หรือส่วนราชการอื่น หรือผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้ปฏิบัติ ราชการแทนได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวควรกำหนดให้มีการมอบอำนาจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งตลอดจนการมอบอำนาจ ให้ทำนิติกรรมสัญญา ฟ้องคดีและดำเนินคดี หรือกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ หรือเงื่อนไขในการมอบอำนาจหรือ ที่ผู้รับมอบอำนาจต้องปฏิบัติก็ได้

ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับกับอำนาจในการอนุญาตตามกฎหมายที่มีบัญญัติให้ต้องออกใบอนุญาต หรือที่บัญญัติผู้มีอำนาจอนุญาตไว้เป็นการเฉพาะ ในกรณีเช่นนั้นให้ผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย ดังกล่าวมีอำนาจมอบอำนาจให้ข้าราชการซึ่งเป็นผู้ได้บังคับบัญชาและผู้ว่าราชการจังหวัดได้ตามที่เห็นสมควร หรือตามที่คณะรัฐมนตรีกำหนดในการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจมอบอำนาจ ได้ต่อไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่ผู้มอบอำนาจกำหนด

ในกรณีตามวรรคสาม เพื่อประโยชน์ในการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนจะตราพระราชกฤษฎีกา กำหนดรายชื่อกฎหมายที่ผู้ดำรงตำแหน่งซึ่งมีอำนาจตามกฎหมายดังกล่าวอาจมอบอำนาจตามวรรคหนึ่ง ตาม หลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวก็ได้

การมอบอำนาจให้ทำเป็นหนังสือ”

มาตรา ๕ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๓๙ และมาตรา ๔๐ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๓๙ เมื่อมีการมอบอำนาจแล้ว ผู้รับมอบอำนาจมีหน้าที่ต้องรับมอบอำนาจนั้น โดยผู้มอบอำนาจ จะกำหนดให้ผู้รับมอบอำนาจมอบอำนาจให้ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นปฏิบัติราชการแทนต่อไป โดยจะกำหนดหลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขในการใช้อำนาจนั้นไว้ด้วยหรือไม่ก็ได้ แต่ในการมอบอำนาจให้ผู้ว่าราชการจังหวัด คณะรัฐมนตรี จะกำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องมอบอำนาจต่อไปให้รองผู้ว่าราชการจังหวัด ปลัดจังหวัด หรือหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องในจังหวัดก็ได้

มาตรา ๔๐ ในการมอบอำนาจ ให้ผู้มอบอำนาจพิจารณาถึงการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน ความรวดเร็วในการปฏิบัติราชการ การกระจายความรับผิดชอบตามสภาพของตำแหน่งของผู้รับมอบอำนาจและ ผู้รับมอบอำนาจต้องปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบอำนาจตามวัตถุประสงค์ของการมอบอำนาจดังกล่าว

เมื่อได้มอบอำนาจแล้ว ผู้มอบอำนาจมีหน้าที่กำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบ อำนาจ และให้มีอำนาจแนะนำหรือแก้ไขการปฏิบัติราชการของผู้รับมอบอำนาจได้”

มาตรา ๖ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๔๐/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๔๐/๑ ในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการภายในกรม ถ้าการปฏิบัติราชการใดของส่วนราชการนั้น มีลักษณะเป็นงานกาารให้บริการหรือมีการให้บริการเกี่ยวเนื่องอยู่ด้วยและหากแยกกรมบริหารออกเป็นหน่วยบริการ รูปแบบพิเศษจะบรรลุเป้าหมายตามมาตรา ๓/๑ ยิ่งขึ้น ส่วนราชการดังกล่าวโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จะแยกการปฏิบัติราชการในเรื่องนั้น ไปจัดตั้งเป็นหน่วยบริการรูปแบบพิเศษ ซึ่งมีไว้เป็นส่วนราชการหรือ รัฐวิสาหกิจแต่อยู่ในกำกับของส่วนราชการดังกล่าวก็ได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีตามวรรคหนึ่งอย่างน้อยให้กำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการจัดตั้ง การมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทน วิธีการบริหารงาน การดำเนินการด้านทรัพย์สิน การกำกับดูแล สิทธิประโยชน์ของบุคลากรและการยุบเลิกไว้ด้วย

ให้หน่วยบริการรูปแบบพิเศษ มีหน้าที่ปฏิบัติงานให้กับส่วนราชการตามภารกิจที่จัดตั้งหน่วยบริการ รูปแบบพิเศษนั้นเป็นหลัก และสนับสนุนภารกิจอื่นของส่วนราชการดังกล่าวตามที่ได้รับมอบหมาย และอาจให้บริการแก่ส่วนราชการอื่น หน่วยงานของรัฐหรือเอกชน แต่ต้องไม่กระทบกระเทือนต่อภารกิจอันเป็นวัตถุประสงค์ แห่งการจัดตั้ง

ให้รายได้ของหน่วยบริการรูปแบบพิเศษเป็นรายได้ที่ไม่ต้องนำส่งคลังตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการ งบประมาณและกฎหมายว่าด้วยเงินคงคลัง”

มาตรา ๗ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นวรรคสามของมาตรา ๕๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

“เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ให้จังหวัดหรือกลุ่มจังหวัด ยื่นคำขอจัดตั้งงบประมาณได้ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา ในกรณีนี้ ให้ถือว่าจังหวัดหรือกลุ่มจังหวัดเป็นส่วนราชการตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ”

มาตรา ๘ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๒/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๕๒/๑ ให้จังหวัดมีอำนาจภายในเขตจังหวัด ดังต่อไปนี้

(๑) นำภารกิจของรัฐและนโยบายของรัฐบาลไปปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์

(๒) ดูแลให้มีการปฏิบัติและบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยและเป็นธรรมในสังคม

(๓) จัดให้มีการคุ้มครอง ป้องกัน ส่งเสริม และช่วยเหลือประชาชนและชุมชนที่ด้อยโอกาส เพื่อให้ได้รับความเป็นธรรมทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมในการดำรงชีวิตอย่างพอเพียง

(๔) จัดให้มีการบริการภาครัฐเพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงได้อย่างเสมอหน้า รวดเร็วและมีคุณภาพ

(๕) จัดให้มีการส่งเสริม อุทิศทุน และสนับสนุนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้สามารถดำเนินการตามอำนาจและหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้มีขีดความสามารถพร้อมที่จะดำเนินการตามภารกิจ ที่ได้รับการถ่ายโอนจากกระทรวง ทบวง กรม

(๖) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะรัฐมนตรี กระทรวง ทบวง กรม หรือหน่วยงานอื่นของรัฐมอบหมาย หรือที่มีกฎหมายกำหนด

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ของจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นหน้าที่ของส่วนราชการและหน่วยงานของรัฐที่ประจำอยู่ในเขตจังหวัดที่จะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องและเป็นไปตามแผนพัฒนาจังหวัดตามมาตรา ๕๒/๑”

มาตรา ๙ ให้ยกเลิกความในวรรคหนึ่งของมาตรา ๕๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา ๕๓ ในจังหวัดหนึ่งให้มีคณะกรรมการจังหวัด ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาของผู้ว่าราชการจังหวัด ในการบริหารราชการแผ่นดินในจังหวัดนั้น กับปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือมติของคณะรัฐมนตรีกำหนด”

มาตรา ๑๐ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๓/๑ และมาตรา ๕๓/๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๕๓/๑ ให้จังหวัดจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระดับชาติ และความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นในจังหวัด

ในการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดจัดให้มีการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างหัวหน้าส่วนราชการที่มีสถานที่ตั้งทำการอยู่ในจังหวัดไม่ว่าจะเป็นราชการบริหารส่วนภูมิภาคหรือราชการบริหารส่วนกลางและผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมดในจังหวัดรวมทั้งผู้แทนภาคประชาสังคมและผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน

การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามวรรคหนึ่ง จำนวนและวิธีการสรรหาผู้แทนภาคประชาสังคมและผู้แทนภาคธุรกิจเอกชนตามวรรคสอง ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

เมื่อประกาศใช้แผนพัฒนาจังหวัดแล้ว การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และการดำเนินการของส่วนราชการและหน่วยงานอื่นของรัฐทั้งปวงที่กระทำในพื้นที่จังหวัดต้องสอดคล้องกับแผนพัฒนาจังหวัดดังกล่าว

มาตรา ๕๓/๒ ให้ข้อความในมาตรา ๕๓/๑ มาใช้บังคับกับการจัดทำแผนพัฒนากรุงเทพมหานครด้วย โดยอนุโลม”

มาตรา ๑๑ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๕๕/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๕๕/๑ ในจังหวัดหนึ่งนอกจากกรุงเทพมหานคร ให้มีคณะกรรมการอรรวมภิกษาลจังหวัดคณะหนึ่ง เรียกโดยย่อว่า “ก.ธ.จ.” ทำหน้าที่สอดส่องและเสนอแนะการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานของรัฐในจังหวัด ให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและเป็นไปตามหลักการที่กำหนดไว้ในมาตรา ๓/๑

ก.ธ.จ. ประกอบด้วยผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งมีเขตอำนาจในจังหวัดเป็นประธานผู้แทนภาคประชาสังคม ผู้แทนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งผู้บริหารและผู้แทนภาคธุรกิจเอกชน ทั้งนี้ จำนวน วิธีการสรรหา และการปฏิบัติหน้าที่ของ ก.ธ.จ. ให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ในกรณีที่ ก.ธ.จ. พบว่ามีการละเลยไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อบังคับหรือมีกรณีเป็นการทุจริต ให้เป็นหน้าที่ของ ก.ธ.จ. ที่จะต้องแจ้งให้ผู้ว่าราชการจังหวัด หัวหน้าส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่เกี่ยวข้อง แล้วแต่กรณี เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป”

มาตรา ๑๒ ให้ยกเลิกความใน (๑) ของมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๑) บริหารราชการตามกฎหมาย ระเบียบแบบแผนของทางราชการ และตามแผนพัฒนาจังหวัด”

มาตรา ๑๓ ให้ยกเลิกความใน (๖) และ (๗) ของมาตรา ๕๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“(๖) เสนอขอประมาณต่อกระทรวงที่เกี่ยวข้อง หรือเสนอขอจัดตั้งงบประมาณต่อสำนักงบประมาณ ตามมาตรา ๕๒ วรรคสาม และรายงานให้กระทรวงมหาดไทยทราบ

(๗) กำกับดูแลการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย”

มาตรา ๑๔ ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ๖๑/๑ มาตรา ๖๑/๒ และ มาตรา ๖๑/๓ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔

“มาตรา ๖๑/๑ ให้อำเภอมีอำนาจหน้าที่ภายในเขตอำเภอ ดังต่อไปนี้

(๑) อำนาจและหน้าที่ตามที่กำหนดในมาตรา ๕๖/๑ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) โดยให้นำความใน มาตรา ๕๖/๑ วรรคสอง มาใช้บังคับโดยอนุโลม

(๒) ส่งเสริม สนับสนุน และจัดให้มีการบริการร่วมกันของหน่วยงานของรัฐในลักษณะศูนย์บริการร่วม

(๓) ประสานงานกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อร่วมมือกับชุมชนในการดำเนินการให้มีแผนชุมชน เพื่อรองรับการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัด และกระทรวง ทบวง กรม

(๔) โกล่เกลี่ยหรือจัดให้มีการไกล่เกลี่ยประนีประนอมข้อพิพาท เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมตาม มาตรา ๖๑/๒ และมาตรา ๖๑/๓

มาตรา ๖๑/๒ ในอำเภอหนึ่ง ให้มีคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทของประชาชน ที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิพินิจอยู่ในเขตอำเภอ ในเรื่องที่พิพาททางแพ่งเกี่ยวกับที่ดิน มรดก และข้อพิพาท ทางแพ่งอื่นที่มีพยานพยานไม่เกินสองแสนบาท หรือมากกว่านั้น ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ให้นายอำเภอโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัดจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่เป็น คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท โดยคัดเลือกจากบุคคลที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ เหมาะสมกับการทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เมื่อมีข้อพิพาทเกิดขึ้นและคู่พิพาทตกลงยินยอมให้ใช้วิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้คู่พิพาทแต่ละฝ่าย เลือกบุคคลจากบัญชีรายชื่อตามวรรคสองฝ่ายละหนึ่งคน และให้นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือ ปลัดอำเภอที่ได้รับมอบหมายคนหนึ่งเป็นประธาน เพื่อทำหน้าที่เป็นคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ย และประนีประนอม ข้อพิพาท

ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทมีอำนาจหน้าที่รับฟังข้อพิพาทโดยตรงจาก คู่พิพาท และดำเนินการไกล่เกลี่ยให้เกิดข้อตกลงยินยอมร่วมกันระหว่างคู่พิพาทโดยเร็ว ถ้าคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ตกลงกันได้ ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทจัดให้มีการทำสัญญาประนีประนอมยอมความ ระหว่างคู่พิพาท และให้ถือเอาข้อตกลงตามสัญญาประนีประนอมยอมความมีผลผูกพันคู่พิพาททั้งสองฝ่าย ในกรณี ที่คู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ ให้คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทส่งจำหน่ายข้อพิพาทนั้น

ข้อตกลงตามวรรคสี่ให้มีผลเช่นเดียวกับคำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการตามกฎหมายว่าด้วย อนุญาโตตุลาการ

หลักเกณฑ์และวิธีการจัดทำบัญชี การดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและการจัดทำสัญญาประนีประนอม ยอมความ ตลอดจนคำตอบแทนของคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาท ให้เป็นไปตาม ที่กำหนดในกฎกระทรวง

ในกรณีที่คู่พิพาทฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความให้คู่พิพาทอีกฝ่ายหนึ่ง ยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ และให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อให้ออก คำบังคับให้ตามสัญญาประนีประนอมยอมความดังกล่าวโดยให้นำกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการมาใช้บังคับ โดยอนุโลม

เมื่อคณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอมข้อพิพาทได้รับข้อพิพาทไว้พิจารณา ให้อายุความ ในการฟ้องร้องคดีสิ้นสุดหยุดลง นับแต่วันที่ยื่นข้อพิพาทจนถึงวันที่คณะบุคคลผู้ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนีประนอม ข้อพิพาทส่งจำหน่ายข้อพิพาทหรือวันที่คู่พิพาททำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน แล้วแต่กรณี

ความในมาตรานี้ให้ใช้กับเขตของกรุงเทพมหานครด้วยโดยอนุโลม

มาตรา ๖๑/๓ บรรดาความคิดที่มีโทษทางอาญาที่เกิดขึ้นในเขตอำเภอใดหากเป็นความคิดอันยอมความได้ และมีใช้เป็นความคิดเกี่ยวกับเพศ ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอม หรือแสดงความจำนง ให้นายอำเภอของอำเภอนั้นหรือปลัดอำเภอที่นายอำเภอดังกล่าวมอบหมายเป็นผู้ไกล่เกลี่ย ตามควรแก่กรณี และเมื่อผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมเป็นหนังสือตามที่ไกล่เกลี่ยและปฏิบัติตามคำไกล่เกลี่ยดังกล่าวแล้ว ให้คดีอาญาเป็นอันเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ในกรณีที่ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาไม่ยินยอมตามที่ไกล่เกลี่ย ให้จำหน่ายข้อพิพาทนั้น แต่เพื่อประโยชน์ในการที่ผู้เสียหายจะไปดำเนินคดีต่อไป อายุความการร้องทุกข์ตามประมวลกฎหมายอาญาให้เริ่มนับแต่วันที่จำหน่ายข้อพิพาท

หลักเกณฑ์และวิธีในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง"

มาตรา ๑๕ ให้ยกเลิกความในวรรคสองของมาตรา ๗๑/๑ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"ในกรณีที่มีความจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุผล คณะรัฐมนตรีจะกำหนดให้กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิไม่น้อยกว่าสามคนแต่ไม่เกินห้าคนต้องทำงานเต็มเวลาก็ได้"

มาตรา ๑๖ ให้ยกเลิกความในมาตรา ๗๑/๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

"มาตรา ๗๑/๔ ให้มีสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ เป็นส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี ทำหน้าที่รับผิดชอบงานธุรการของ ก.พ.ร. และหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายหรือ ก.พ.ร. กำหนด โดยมีเลขาธิการ ก.พ.ร. ซึ่งเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการและลูกจ้างของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ และรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี"

มาตรา ๑๗ ในระหว่างที่ยังมิได้มีการตราพระราชกฤษฎีกาเกี่ยวกับการมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ให้หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการมอบอำนาจตามมาตรา ๓๘ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕ ยังคงใช้บังคับต่อไปได้ ทั้งนี้ ไม่เกินหกสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๑๘ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์

นายกรัฐมนตรี

หมายเหตุ :- เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงระบบการบริหารราชการให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการจัดองค์การภาครัฐให้สอดคล้องกับทิศทางการนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อให้การปฏิบัติราชการสามารถอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สนับสนุนให้มีการมอบอำนาจให้ปฏิบัติราชการแทนได้กว้างขวางขึ้น เพื่อเน้นการบริการประชาชนให้มีความสะดวกและรวดเร็ว นอกจากนี้ เพื่อให้การบริหารราชการในราชการบริหารส่วนภูมิภาคสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ และให้การบริหารงานแบบบูรณาการในจังหวัดบรรลุผล สมควรปรับปรุงอำนาจการดำเนินการของจังหวัด การจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดและการจัดทำงบประมาณของจังหวัดให้เหมาะสม รวมทั้งสมควรส่งเสริมให้มีคณะกรรมการธรรมาภิบาลจังหวัด เพื่อสอดส่องและเสนอแนะการปฏิบัติภารกิจของหน่วยงานของรัฐในจังหวัดให้ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี อันจะทำให้การบริหารเป็นไปด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม และมีความรับผิดชอบตลอดจนปรับปรุงอำนาจในทางปกครองของอำเภอเพื่อสนับสนุนให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม และสมควรให้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการเป็นส่วนราชการในสำนักนายกรัฐมนตรี และรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

การประนีประนอมยอมความ

มาตรา ๑๔๙ "นิติกรรม" หมายความว่า การใด ๆ อันทำลงโดยชอบด้วยกฎหมายและด้วยใจสมัคร มุ่งโดยตรงต่อภารกิจนิติสัมพันธ์ซึ่งกันระหว่างบุคคล เพื่อจะก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ สำหรับการประนีประนอมยอมความในทางแพ่งนั้นเป็นนิติกรรม ดังจะเห็นได้ว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีบทว่าด้วยการประนีประนอมยอมความ ดังต่อไปนี้

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประนีประนอมยอมความ

มาตรา ๔๕๐ อันว่าประนีประนอมยอมความนั้น คือสัญญาซึ่งผู้เป็นคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายระงับข้อพิพาทอันใดอันหนึ่ง ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไปด้วยต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

มาตรา ๔๕๑ อันสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิด หรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องให้บังคับคดีหาได้ไม่

มาตรา ๔๕๒ ผลของสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ย่อมทำให้การเรียกร้องซึ่งแต่ละฝ่ายได้ยอมสละนั้นระงับสิ้นไป และทำให้แต่ละฝ่าย ได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นว่าเป็นของตน

หลักเกณฑ์ของสัญญาประนีประนอมยอมความ นั้น

๑. เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีคู่สัญญา ๒ ฝ่าย
  ๒. คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ทำสัญญาระงับข้อพิพาท ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไป
  ๓. เป็นสัญญาที่คู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน
  ๔. ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ในระหว่างคู่สัญญา
๑. เป็นสัญญาต่างตอบแทนที่มีคู่สัญญา ๒ ฝ่าย

๑.๑ ต้องมีคู่สัญญา

ฎีกา ๘๓๕/๒๑ ประธานอนุกรรมการช่วยเหลือชาวนา ชาวไร่ เรียกจำเลยทั้งสองมาฝ่ายเดียวใกล้ใกล้ให้รายที่พิพาทให้แก่โจทก์ จำเลยทั้งสองว่าโจทก์จะซื้อ จำเป็นต้องขายในราคา ๕๐,๐๐๐ บาท จึงได้ทำบันทึกไว้ต่อมาอีกสามวันประธานอนุกรรมการฯ ได้เรียกโจทก์ฝ่ายเดียวมาใกล้ใกล้ โจทก์ตกลงซื้อที่พิพาทในราคา ๕๐,๐๐๐ บาท จึงได้ทำบันทึกไว้อีกบันทึกดังกล่าวทำขึ้นคนละคราว ผู้บันทึกได้ทำบันทึกในฐานะเป็นประธานอนุกรรมการฯ ไม่ใช่เป็นคู่สัญญาในฐานะตัวแทนของโจทก์หรือจำเลย ข้อตกลงตามบันทึกเอกสารฉบับแรกมิใช่คำเสนอต่อโจทก์ ข้อตกลงตามบันทึกเอกสารฉบับหลังมิใช่คำสนอง หากเป็นเพียงคำเสนอเมื่อจำเลยไม่ยอมขาย คำเสนอของโจทก์ก็ไม่มีผลสนองรับ จึงยังไม่เกิดสัญญาขึ้น อันจะบังคับเขาแก่จำเลยได้

๑.๒ วัตถุประสงค์ของสัญญาต้องชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา ๑๕๐ "การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย เป็นการพันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนการนั้นเป็นโมฆะ"

การกระทำที่มีวัตถุประสงค์ไม่ชอบด้วยกฎหมายมีอยู่ ๓ ประการ

๑. วัตถุประสงค์ต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมาย

การกระทำที่ถือว่ามิได้วัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามโดยชัดแจ้งด้วยกฎหมาย คือ กฎหมายห้ามทำ เช่น การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ตาม พ.ร.บ. ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ. ๒๔๗๘. เรื่องคนต่างด้าวซื้อที่ดิน ป. ที่ดิน มาตรา ๑๖ ฯลฯ

๒. วัตถุประสงค์เป็นการพันวิสัยแยกได้ออกเป็น ๒ ประเภท คือ

๒.๑ นิติกรรมที่มีวัตถุประสงค์เป็นการพันวิสัยเพราะเป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอนที่จะตกลงทำนิติกรรมเช่นนั้น ทำสัญญาให้ยกเราใหญ่มาให้ที่กรุงเทพฯ

๒.๒ นิติกรรมที่ตามปกติผู้ทำนิติกรรมสามารถปฏิบัติกันได้ตามที่ตกลงกัน แต่มีเหตุพิเศษที่ทำให้ไม่สามารถจะทำหรือเป็นไปตามที่ตกลงกัน เช่น ชื่อบ้านซึ่งอยู่เชียงใหม่ คนขายอยู่กรุงเทพฯ ขณะทำสัญญาชื่อรายที่กรุงเทพฯ บ้านถูกไฟไหม้หมดก่อนที่จะทำสัญญา เป็นต้น

๓. วัตถุประสงค์เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

การกระทำที่มีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดดังกล่าว กฎหมายจะไม่ยอมรับรองบังคับให้ถือว่าการนั้นเป็นโมฆะ

ฎีกา ๒๐๑๘/๒๕ ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง คู่ครองแรงงาน ซึ่งออกตามอำนาจตามความในข้อ ๒ และข้อ ๑๔ แห่งประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๐๓ หมวด ๕ กำหนดอัตราค่าชดเชยซึ่งนายจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ลูกจ้างประจำที่เลิกจ้าง และประกาศของคณะปฏิวัติดังกล่าวข้อ ๑๓ วรรคสองระบุว่า “ผู้ใดมีสิทธิได้รับเงินทดแทน ค่าจ้างหรือเงินอื่นจากนายจ้างตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๙ ลงวันที่ ๑๓ ตุลาคม ๒๕๐๑ ให้คงรับต่อไป” ดังนั้นการที่โจทก์ในฐานะลูกจ้างและจำเลยในฐานะนายจ้างได้ตกลงกำหนดจำนวนเงินค่าทำงานล่วงหน้า ค่าทำงานในวันหยุดตามประเพณี วันหยุดพักผ่อนประจำปี และค่ารักษาพยาบาลเป็นเงินจำนวนหนึ่ง โดยโจทก์ไม่ติดใจเรียกร้องเงินอื่นใดจากจำเลยอันหมายถึงเงินค่าชดเชยและเงินค่าครองชีพนั้นย่อมถือได้ว่าเป็นการตกลงที่ผิดแผกแตกต่างกับบทบัญญัติของประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๑๐๓ ซึ่งเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้น เพื่อยังให้เกิดความเป็นธรรมและความสงบเรียบร้อยขึ้นในบ้านเมือง อันถือเป็นการกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน สัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์จำเลยดังกล่าว ซึ่งมีการตกลงผิดแผกแตกต่างจากบทกฎหมายดังกล่าว จึงเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๑๔

๑.๓ คู่สัญญาต้องมีความสามารถในการทำสัญญา

มาตรา ๑๕๓ “การใดมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล การนั้นเป็นโมฆะ”

บุคคลธรรมดาที่ถือว่าเป็นผู้หย่อนความสามารถมีอยู่ ๔ จำพวก

๑. ผู้เยาว์ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บุคคลจะมีความสามารถในการใช้สิทธิอย่างสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อบรรลุนิติภาวะ ซึ่งผู้เยาว์นั้น มีข้อจำกัดในการใช้สิทธิ เพราะกฎหมายเห็นว่าเป็นผู้หย่อนความสามารถ เพราะว่าจะยังไม่มีสติปัญญาในชีวิตเพียงพอที่จะจัดการระมัดระวังดูแลผลประโยชน์ได้เสียของตนเองอย่างเต็มที่ จึงต้องคุ้มครองไม่ให้คนอื่นเอาเปรียบ โดยกฎหมายกำหนดเป็นหลักทั่วไปไว้ใน มาตรา ๒๑ “ผู้เยาว์จะทำนิติกรรมใด ๆ ต้องได้รับความยินยอมของผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนการใด ๆ ที่ผู้เยาว์ได้ทำลงโดยปราศจากความยินยอมการนั้นเป็นโมฆะ” ซึ่งสำหรับผู้เยาว์นั้น ผู้แทนโดยชอบธรรมก็คือ ผู้ที่มีหน้าที่ดูแลผลประโยชน์ของผู้เยาว์ ในการให้ความยินยอมในการทำนิติกรรมแก่ผู้เยาว์ หรือเป็นผู้บอกล้างนิติกรรมที่ผู้เยาว์ทำไปโดยไม่ได้ยินยอมหากเห็นว่านิติกรรมที่ผู้เยาว์ทำไปนั้นทำให้ผู้เยาว์เสียเปรียบ แต่อย่างไรก็ตามกฎหมายก็ได้ให้อำนาจแก่ผู้แทนโดยชอบธรรมทุกเรื่องทุกกรณีที่จะกระทำแทนผู้เยาว์ได้ เพราะนิติกรรมบางอย่างนั้นต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน ทั้งนี้ตามมาตรา ๑๕๗๔ “นิติกรรมใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ดังต่อไปนี้ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

(๕) ให้เช่าสิ่งหามทรัพย์เกินสามปี

(๗) ให้กู้ยืมเงิน

(๑๒) ประณิษัตริย์ยอมยอความ "

ฎีกา ๑๔๓๗/๒๓ บิดาเด็กชาย บ. โจทก์ทำสัญญาประณิษัตริย์ยอมยอความกับบิดาเด็กชาย ว. ผู้ทำละเมิดต่อผู้เยาว์โดยมิได้รับอนุญาตจากศาล มูลละเมิดที่เด็กชาย ว. ก่อขึ้นหามีผลระงับไปคามสัญญาประณิษัตริย์ยอมยอความอันเป็นโมฆะไม่ และมีผลผูกพันเด็กชาย บ. โจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง

ปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาข้อกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้โจทก์จะมีได้ยกขึ้นกล่าวอ้างในศาลชั้นต้น ศาลอุทธรณ์ก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้

ฎีกา ๓๒๖/๒๔ สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนจากผู้ทำละเมิดเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง การทำสัญญาประณิษัตริย์ยอมยอความเกี่ยวกับสิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน จึงเป็นนิติกรรมเกี่ยวแก่ทรัพย์สินของเด็กผู้ใช้อำนาจปกครองจะทำสัญญาแทนเด็กจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลเสียก่อนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๔๖ (๔) (เดิม) เมื่อบิดาโจทก์ทำสัญญาแทนโจทก์โดยมิได้รับอนุญาตจากศาล สัญญาที่ไม่ผลผูกพันโจทก์

ฎีกา ๔๐๐๖/๒๖ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๓๔ (๔) บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใช้อำนาจปกครองทำสัญญาประณิษัตริย์ยอมยอความเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต ดังนั้นการที่จำเลยซึ่งเป็นมารดาผู้ใช้อำนาจปกครองของบุตรผู้เยาว์ทำสัญญาประณิษัตริย์ยอมยอความคองที่จะโอนบ้านและที่ดินพิพาทซึ่งบุตรผู้เยาว์มีส่วนเป็นเจ้าของอยู่ด้วยให้ตกเป็นกรรมสิทธิ์ของ ท. บิดาผู้ตายแต่ผู้เดียว โดยมิได้รับอนุญาตจากศาลจึงตกเป็นโมฆะ โจทก์ซึ่งเป็นผู้จัดการมรดกตามพินัยกรรมของ ท. จึงฟ้องบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามสัญญาประณิษัตริย์ยอมยอความไม่ได้

๒. **คนวิกลจริตซึ่งศาลยังไม่สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ** เป็นผู้ย่อนความสามารถ โดยหลักแล้วถือว่ายังมีความสามารถตามกฎหมาย ฉะนั้นนิติกรรมที่เขาทำไปจึงสมบูรณ์ แต่ไม่สมบูรณ์ทุกเรื่อง มาตรา ๓๐ จึงบัญญัติในเรื่องนี้ไว้ว่า "การใด ๆ อันบุคคลวิกลจริตซึ่งศาล ยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการนั้นจะเป็นโมฆะเมื่อใดกระทำให้ในขณะที่บุคคลนั้นวิกลจริตอยู่และคู่กรณีฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต" คือ โดยหลักแล้วถือว่านิติกรรมสมบูรณ์ แต่จะเป็นโมฆะถ้าคู่กรณีฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วว่าได้ทำไปเข้าองค์ประกอบ

๑. นิติกรรมนั้นได้กระทำในขณะที่บุคคลนั้นวิกลจริตอยู่ และ

๒. คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต

ถ้าเข้าองค์ประกอบเพียงข้อเดียวถือว่านิติกรรมนั้นสมบูรณ์ ทั้งนี้เพื่อความเป็นธรรมของบุคคลภายนอก ซึ่งกระทำการโดยสุจริต โดยไม่ทราบว่าเป็นสัญญาของตนเป็นคนวิกลจริต แต่หากบุคคลภายนอกอยู่แล้วว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต เช่นนี้ ถือว่าบุคคลภายนอกย่อมไม่สุจริต กฎหมายก็จะกลับมากำคุ้มครองผู้วิกลจริตแทน

๓. **คนไร้ความสามารถ** หมายถึง บุคคลวิกลจริตที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ ถ้าเป็นคนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถบุคคลนั้นก็เป็นคนวิกลจริตธรรมดา ซึ่งคนที่จะมาร้องขอต่อศาลให้สั่งว่าเป็นคนไร้ความสามารถกฎหมายได้กำหนดไว้ใน มาตรา ๒๘ "บุคคลวิกลจริตผู้ใดเข้าคู่สมรสก็ดี ผู้ปกครองหรือผู้พิทักษ์ก็ดี ผู้ซึ่งปกครองดูแลบุคคลนั้นอยู่ก็ดี หรือพนักงานอัยการก็ดี ร้องขอต่อศาลให้สั่งให้บุคคลวิกลจริต ผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งให้บุคคลวิกลจริตผู้นั้นเป็นคนไร้ความสามารถก็ได้" ซึ่งเมื่อเป็นคนไร้ความสามารถแล้วในวรรคสองของมาตรา ๒๘ ได้มีหลักว่า "บุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดให้อยู่ในความอุปการะ การแต่งตั้งผู้อนุบาล อำนาจหน้าที่ผู้อนุบาลและการสิ้นสุดความเป็นผู้อนุบาล ให้เป็นไปตามบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้"

มาตรา ๒๘ ตอนท้ายที่ว่า “**อำนาจหน้าที่ผู้อนุญาตและการสิ้นสุดความเป็นผู้อนุญาต ให้เป็นไปตามบรรพ ๕**” โดยหลักทั่วไปคุณสมบัติของบุคคลที่ศาลจะตั้งให้เป็นผู้อนุญาตนั้นพิจารณาตาม มาตรา ๑๕๙๔/๑๘ ซึ่งอนุโลมให้นำบทบัญญัติว่าด้วยความปกครองมาใช้

มาตรา ๑๕๙๔/๑๘ “ในกรณีที่มีคณาการตามเป็นผู้อนุญาตบุตรถ้าบุตรนั้นยังไม่บรรลุนิติภาวะแล้วให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าบุตรบรรลุนิติภาวะแล้วให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม เว้นแต่สิทธิตามมาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓)

ในกรณีที่มีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บิดามารดา หรือมิใช่คู่สมรสเป็นผู้อนุญาตให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าผู้ปกครองบรรลุนิติภาวะแล้วจะใช้สิทธิตาม มาตรา ๑๕๖๗ (๒) และ (๓) ไม่ได้

มาตรา ๑๕๖๗ “**ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิ**

- (๑) กำหนดที่อยู่บุตร
- (๒) ทำโทษบุตรตามสมควรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอน
- (๓) ให้บุตรทำงานการตามสมควรแก่ความสามารถและฐานะบุตร
- (๔) เรียกบุตรคืนจากบุคคลอื่นซึ่งกักบุตรไว้โดยมิชอบด้วยกฎหมาย

จากวรรคสองของมาตรา ๑๕๙๔/๑๘ ที่ว่า “ในกรณีที่มีบุคคลอื่นซึ่งมิใช่บิดามารดา หรือมิใช่คู่สมรสเป็นผู้อนุญาตให้นำบทบัญญัติว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้ปกครองมาใช้บังคับโดยอนุโลม” อนุโลมโดยให้เป็นไปตามมาตรา ๑๕๙๔/๓

มาตรา ๑๕๙๔/๓ “ผู้ปกครองเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมของผู้อยู่ในปกครอง

ให้นำมาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๒ มาตรา ๑๕๗๔ มาตรา ๑๕๗๕ มาตรา ๑๕๗๖ และ มาตรา ๑๕๗๗ มาใช้บังคับแก่ผู้ปกครองและผู้อยู่ในปกครองโดยอนุโลม”

ดังนั้น บุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถจะต้องมีผู้อนุญาตคอยดูแล ซึ่งเมื่อเป็นคนไร้ความสามารถแล้วมาตรา ๒๙ “การใด ๆ อันบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการ การนั้นเป็นโมฆะ” ก็คือมาตรา ๒๙ มิได้บัญญัติให้คนไร้ความสามารถทำนิติกรรมใดได้เมื่อได้รับความยินยอมจากผู้อนุญาต ดังนั้น แม้คนไร้ความสามารถจะได้รับความยินยอมจากผู้อนุญาตในการทำนิติกรรมได้ การนั้นก็ยังคงตกเป็นโมฆะซึ่งเท่ากับว่าคนไร้ความสามารถไม่อาจทำนิติกรรมใด ๆ เลยต้องให้ผู้อนุญาตทำแทนทั้งสิ้น

โดยหลักแล้วผู้อนุญาตสามารถทำนิติกรรมแทนคนไร้ความสามารถได้ทุกอย่าง แต่นิติกรรมสำคัญบางอย่างที่ผู้แทน โดยชอบทำแทนผู้เยาว์ไม่ได้เว้นแต่ศาลจะอนุญาตก่อน ก็ใช้แก่ผู้อนุญาตด้วย ทั้งนี้เป็นไปตามบรรพ ๕ มาตรา ๑๕๙๔/๑๘ วรรคสองและมาตรา ๑๕๙๔/๓ ที่ให้นำมาตรา ๑๕๗๔ มาใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๑๕๗๔ “นิติกรรมใดอันเกี่ยวกับทรัพย์สินของผู้เยาว์ดังต่อไปนี้ ผู้ใช้อำนาจปกครองจะกระทำมิได้ เว้นแต่ศาลจะอนุญาต

- (๕) ให้เช่าสังหาริมทรัพย์เกินสามปี
- (๗) ให้กู้ยืมเงิน

(๑๒) ประณีประนอมยอมความ”

นอกจากนั้นนิติกรรมที่มีลักษณะเป็นการเฉพาะตัว ผู้อนุญาตก็ทำแทนคนไร้ความสามารถไม่ได้ เช่น การทำพินัยกรรม การสมรส เป็นต้น

มาตรา ๒๙ “การใด ๆ อันบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการ การนั้นเป็นโมฆะ”

๔. คนเสมือนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หมายถึงบุคคลที่มีเหตุบกพร่องซึ่งอาจจะ เป็นเหตุจากทางร่างกายหรือทางจิตหรือจากความประพฤติกี่เป็นไปได้ และเหตุบกพร่องเหล่านั้นก็ทำให้ไม่สามารถ จัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือถึงจะทำได้แต่จะทำไปในทางที่เสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ถ้ามีบุคคลที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๘ ร้องขอต่อศาลแล้ว ศาลสามารถสั่งให้บุคคลดังกล่าวนี้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้

มาตรา ๓๒ "บุคคลใดมีกายพิการหรือมีจิตพิการไม่สมประกอบ หรือประพฤติดัวซุ่มซ่ายเสเพล เป็นอาชญา หรือติดสุรายาเมา หรือมีเหตุอื่นใดทำนองเดียวกันนั้น จนไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือทำไปในทางที่เสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว เมื่อบุคคลตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๘ ร้องขอ ต่อศาล ศาลจะสั่งให้บุคคลนั้นเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้"

บุคคลซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามวรรคหนึ่งต้องจัดให้อยู่ในความพิทักษ์การแต่งตั้ง ผู้พิทักษ์ การแต่งตั้งผู้พิทักษ์ให้เป็นไปตามบทบัญญัติบรรพ ๕ แห่งประมวลกฎหมายนี้"

มาตรา ๓๔ วรรคแรก "คนเสมือนไร้ความสามารถนั้น ต้องได้รับความยินยอมของผู้พิทักษ์ก่อนแล้ว จึงจะทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้"

(๑) นำทรัพย์สินไปลงทุน

(๒) กู้ยืมหรือให้กู้ยืมเงิน ยืมหรือให้ยืมสังหาริมทรัพย์อันมีค่า

(๑๑) ประนีประนอมยอมความ หรือมอบข้อพิพาทให้อยู่ญาโคตุลาการวินิจฉัย

ถ้ามีการยื่นใดนอกจากที่กล่าวในวรรคหนึ่ง ซึ่งคนเสมือนไร้ความสามารถอาจจัดการไปในทางเสื่อมเสีย แก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ในการสั่งให้บุคคลใดเป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ หรือเมื่อผู้พิทักษ์ ร้องขอในภายหลัง ศาลมีอำนาจสั่งให้คนเสมือนไร้ความสามารถนั้นต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์

วรรคท้าย การใดกระทำลงโดยฝ่าฝืนบทบัญญัติมาตรานี้เป็นโมฆะ"

จากมาตรา ๓๔ จะเห็นได้ว่า คนเสมือนไร้ความสามารถนั้น โดยหลักแล้วสามารถทำนิติกรรมทั่ว ๆ ไป ที่ไม่ใช่นิติกรรมตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง (๑) - (๑๑) หรือนิติกรรมที่ศาลสั่งให้ต้องได้รับความยินยอม จากผู้พิทักษ์ได้ ซึ่งถ้าฝ่าฝืนไปทำนิติกรรมที่ฝ่าฝืนมาตรา ๓๔ ไป โดยมีได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์นิติกรรมนั้น เป็นโมฆะ

๑.๔ ไม่บกพร่องในเรื่องแสดงเจตนา

ฎีกา ๑๑๒๓/๒๑ อ. มารดาผู้แทนโดยชอบธรรมของบุตร ม. ผู้เยาว์เป็นโรคหัวใจอ่อนและโรคประสาท จำเลยออก อ. ว่า หุ่นของ ม. ไม่ได้ลงเงินไม่สมบูรณ์ ให้โอน ให้จำเลยเสีย จำเลยจะคอบแทนเงินให้ ๕๐,๐๐๐ บาท ดังนี้ ไม่เป็นการชั่งชั่ง และไม่เป็นการถ่วงถ่วงถึงขนาดที่จะเป็นโมฆะ การโอนหุ้นชนิดระบุชื่อทั้งหมดที่ผู้โอนมีอยู่ ไม่ระบุเลขหมายหุ้นในเอกสารโอนก็ไม่เป็นโมฆะ และไม่มีการฉ้อฉลที่สัญญาโอนนี้จึงไม่เป็นประนีประนอมยอมความ

ฎีกา ๒๒๕๔/๒๖ แม้จำเลยทำสัญญาประนีประนอมยอมความยอมขายที่ดินคืนแก่โจทก์เพราะเข้าใจผิด คิดว่าโจทก์เป็นทายาทของเจ้ามรดก ก็เป็นเรื่องจำเลยสำคัญผิดต่อฐานะทางกฎหมายของโจทก์เท่านั้น หากใช้ ความสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลซึ่งตามปกติย่อมเป็นสาระสำคัญตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๒๐ (มาตรา ๑๕๗ (ใหม่)) อันจะทำให้สัญญาประนีประนอมยอมความระหว่างโจทก์จำเลยเป็นโมฆะไม่

๒. คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายได้ทำสัญญาจะจับข้อพิพาท ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จไป

๒.๑ ระบุข้อพิพาทที่มีอยู่ให้เสร็จไป

ฎีกา ๒๙๓๐/๒๓ บันทึกกรายงานประจำวันที่เกี่ยวกับคดีซึ่งมีข้อความเป็นการตกลงระบุข้อพิพาทระหว่างโจทก์จำเลยในเรื่องการสร้างรั้วกั้น และได้ลงลายมือชื่อโจทก์จำเลยไว้เป็นหลักฐานด้วย ถือได้ว่าเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๔๕๐, ๔๕๑

ฎีกา ๕๓๙๘/๓๘ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยยื่นเรื่องราวโอนรายที่พิพาทให้แก่ผู้อื่น โดยมีได้แจ้งความประสงค์ที่จะขายให้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้เช่าก่อนแม้จะเป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยมิได้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว แต่ก็เป็นข้อกล่าวอ้างที่มีประโยชน์ของฟ้อง หากแต่เป็นการกล่าวอ้างถึงที่มาของข้อพิพาทเท่านั้น ส่วนข้อกล่าวอ้างที่เป็นเนื้อหาของฟ้องคือให้จำเลยปฏิบัติตามข้อตกลงที่จำเลยทำไว้กับโจทก์เป็นสำคัญเมื่อจำเลยตกลงจะขายที่พิพาทให้แก่โจทก์ในราคา ๕๕๐,๐๐๐ บาท ตามที่บันทึกเป็นเอกสารกันไว้ ซึ่งบันทึกข้อตกลงดังกล่าวนี้เข้าลักษณะเป็นการระบุข้อพิพาท ซึ่งมีอยู่หรือจะมีขึ้นให้เสร็จสิ้นไปด้วยคำยอมผ่อนผันให้แก่กัน จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๕๐ มีผลบังคับได้ การที่จำเลยไม่ยอมขายที่พิพาทให้แก่โจทก์ตามราคาที่ตกลงกันไว้แต่จะขายในราคา ๑,๑๗๗,๕๐๐ บาท ผิดไปจากข้อตกลงถือได้ว่าจำเลยประพฤติผิดสัญญาเป็นการโต้แย้งสิทธิของโจทก์ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามข้อตกลง

๒.๒ สัญญาจะจับข้อพิพาทที่จะมีขึ้นให้เสร็จไป

ฎีกา ๓๐๔๕/๓๐ โจทก์กับจำเลยทั้งสามมีกรรมสิทธิ์ร่วมกันในที่ดินพิพาท การกำหนดลงในใบเอกสารรวมสองฉบับว่าผู้ใดได้ที่ดินส่วนใด ย่อมเป็นการระบุข้อพิพาทอันจะมีขึ้นให้เสร็จไป เพราะเป็นการตกลง เพื่อให้เป็นที่แน่นอนไม่ได้แย้งแก่กันเอาที่ดินส่วนนั้น ส่วนนี้ ทั้งตามข้อตกลงก็ระบุว่าจะนำช่างรังวัดทำการปักหลักเขตแสดงว่า มีการตกลงกันแน่นอนแล้ว มิฉะนั้นย่อมจะนำช่างรังวัดที่ดินเพื่อแบ่งแยกมิได้ และ หลังจากรังวัดแล้ว จึงจะรู้เนื้อที่ของแต่ละคนเป็นที่แน่นอน เอกสารดังกล่าวจึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๕๐

ฎีกา ๓๒๐/๓๗ หนังสือยินยอมทนายทนายมีความว่าโจทก์ทั้งสอง ส. และจำเลยทราบการประกาศขอรับมรดกที่ดินตามฟ้องของโจทก์ทั้งสองแล้วไม่ขัดข้องยินยอมให้โจทก์ทั้งสองรับมรดกที่ดินนั้นไปได้แต่เพียงฝ่ายเดียว ต่างไม่ขอเกี่ยวข้องด้วย ดังนี้ข้อความดังกล่าวเป็นการตกลงกันไว้เพื่อให้เป็นที่แน่นอนว่าต่างฝ่ายต่างไม่ได้แย้งแก่กันเอาที่ดินนั้นแก่กันและกัน เป็นการระบุข้อพิพาทอันอาจจะมีขึ้นในภายหน้าให้เสร็จไป จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ ป.พ.พ. มาตรา ๔๕๐ จำเลยต้องปฏิบัติตามจะกล่าวอ้างเรื่องข้อตกลงอื่นที่มีได้กำหนดไว้ในสัญญาฉบับปฏิเสธหรือยกเลิกลาได้ไม่

๓. เป็นสัญญาที่คู่สัญญาต่างยอมผ่อนผันให้แก่กัน

ฎีกา ๖๓๕๓/๓๘ จำเลยที่ ๑ ผิดสัญญาเช่าซื้อต่อโจทก์จึงได้ทำหนังสือยอมใช้ค่าเสียหายแก่โจทก์ แม้ระบุว่าหนังสือรับสภาพหนี้ แต่ข้อความในหนังสือระบุว่า ตามที่จำเลยที่ ๑ ได้เช่าซื้อรถจักรยานยนต์ไปจากโจทก์นั้น จำเลยที่ ๑ ได้คืนรถจักรยานยนต์ที่เช่าซื้อให้แก่โจทก์ในสภาพเรียบร้อย จึงยอมรถใช้ค่าเสียหาย เป็นเงิน ๑๖,๕๐๐ บาท ให้แก่โจทก์ โดยผ่อนชำระเป็นงวด อันเป็นการตกลงระบุข้อพิพาทระหว่างโจทก์กับจำเลยที่ ๑ ที่มีอยู่ตามสัญญาเช่าซื้อเดิมให้เสร็จไปด้วยคำยอมผ่อนผันให้แก่กันตามข้อตกลงใหม่แห่งหนังสือดังกล่าวนี้เอง จึงเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความตามมาตรา ๔๕๐ ดังนั้น สิทธิเรียกร้องของโจทก์ตามสัญญาเช่าซื้อเดิมจึงระงับไป และได้สิทธิเรียกร้องตามสัญญาประนีประนอมยอมความนั้น ตามมาตรา ๔๕๒ เมื่อจำเลยที่ ๒ ผู้คู่ประกันสัญญาเช่าซื้อตามมูลหนี้เดิมไม่ได้ตกลงในการทำสัญญาประนีประนอมยอมความนั้นด้วย จำเลยที่ ๒ จึงไม่ต้องรับผิดชอบ

ฎีกานี้เป็นเรื่องเจ้าหน้าที่และลูกหนี้ขึ้นต้นมาทำความตกลงกันใหม่ แม้เอกสารที่บันทึกข้อตกลงจะระบุว่า เป็นหนังสือรับสภาพหนี้ แต่ข้อความในเอกสารเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ หนี้เดิมจึงจะจับคู่ค่าประกัน หนี้เดิมจึงหลุดพ้นความรับผิด

ถ้าเป็นเพียงการรับสภาพหนี้ มีผลทำให้อายุความสะดุดหยุดลง คู่ค้าประกันไม่หลุดพ้นความรับผิด (คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๑๕๓/๒๕๕๐)

ฎีกา ๖๐๐๒/๕๙ แม้ข้อความที่จำเลยที่ ๑ และที่ ๓ ตกลงกับโจทก์จะระบุว่า เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความก็ตาม แต่เมื่อสัญญาดังกล่าวมีข้อความระบุว่า จำเลยที่ ๑ ขอมอบว่า ได้เรียกเก็บเงินค่าเบี้ยประกันภัย จากคู่เอาประกันภัยไว้แล้ว มิได้นำส่งให้โจทก์เป็นจำนวนเงินทั้งสิ้น ๔๔๖,๑๕๕.๕๗ บาท ขอมอบรับผิดชอบค่าใช้จ่ายจำนวนดังกล่าวคืนโจทก์ และขอผ่อนชำระหนี้ให้โจทก์โดยส่งจ่ายเช็คชำระหนี้รวม ๖ งวด งวดแรกชำระในวันรุ่งขึ้น ส่วนที่เหลือชำระในเดือนต่อๆ ไปโดยไม่มีข้อความที่แสดงให้เห็นเจตนาของจำเลยที่ ๑ กับโจทก์ที่จะตกลงจะจับข้อพิพาทที่มีอยู่ด้วยคำขอมอบผ่อนผันให้แก่กัน ข้อตกลงดังกล่าวจึงมิใช่สัญญาประนีประนอมยอมความ อันจะทำให้หนี้ตามสัญญาตัวแทนจะจับสิ้นไป ตาม ป.พ. มาตรา ๔๕๐ และ ๔๕๒ จำเลยที่ ๒ ในฐานะคู่ค้าประกันจึงไม่หลุดพ้นจากความรับผิดในหนี้ตามสัญญาตัวแทน

๔. ก่อให้เกิดสิทธิขึ้นใหม่ในระหว่างคู่สัญญา

ฎีกา ๑๐๒๐๕/๔๖ การที่โจทก์และลูกหนี้ตามสัญญาผู้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความและศาลพิพากษาคตามยอมนั้นเป็นเรื่องที่โจทก์พึงบังคับตามสัญญาผู้ยืมเงิน แต่สัญญาดังกล่าวมีลักษณะเป็นเพียงสัญญารับสภาพหนี้เท่านั้น ส่วนจำนวนเงินยังคงเดิม แสดงว่าโจทก์และลูกหนี้มิได้มีเจตนาให้มูลหนี้ตามสัญญาผู้รับจับในทันที จำเลยซึ่งเป็นผู้ค้าประกันจึงไม่หลุดพ้นความรับผิด เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องบังคับตามสัญญาผู้ประกันได้

ฎีกา ๑๒๓๐/๒๕๔๙ โจทก์จำเลยพิพาทกันเรื่องกรรมสิทธิ์ที่ดินแปลงหนึ่ง แล้วโจทก์จำเลยได้ทำหนังสือตกลงประนีประนอมกันต่อหน้ากรรมการอำเภอว่าจำเลยยอมให้เงินโจทก์ ๑,๐๐๐ บาท แล้วขอรับเอาที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของจำเลย ฝ่ายโจทก์ก็ยอมเอาเงิน ๑,๐๐๐ บาท และยอมให้ที่พิพาทแก่จำเลยเป็นกรรมสิทธิ์ ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยเช่นนี้ เป็นสัญญาประนีประนอมยอมความซึ่งทำให้แต่ละฝ่ายได้สิทธิตามที่แสดงในสัญญานั้นเป็นของตนตาม มาตรา ๔๕๒ โจทก์จึงมีสิทธิแต่เพียงขอให้ศาลบังคับจำเลยให้ปฏิบัติตามสัญญาประนีประนอมยอมความเท่าที่มีส่วน สิทธิเดิมจะจับไปหมด

สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ

ม. ๓๙ บัญญัติว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปดังต่อไปนี้

(๑) โดยความตายของผู้กระทำผิด

(๒) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตาม
กฎหมาย

(๓) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา ๓๗

(๔) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

(๕) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น

(๖) เมื่อคดีขาดอายุความ

(๗) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

๒. ในคดีความผิดต่อส่วนตัว

เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายมาตรา ๓๙ (๒) บัญญัติ
ให้สิทธินำคดีความผิดต่อส่วนตัวมาฟ้องเป็นอันระงับไปด้วยเหตุ ๓ ประการ คือ

(ก) การถอนคำร้องทุกข์

(ข) การถอนฟ้อง

(ค) การยอมความ

} โดยถูกต้องตามกฎหมาย

๒.๑ การถอนคำร้องทุกข์

แผนภูมิแสดงหลักเกณฑ์การถอนคำร้องทุกข์

หลักเกณฑ์การถอน
คำร้องทุกข์ที่จะทำให้
สิทธินำคดีอาญา
มาฟ้องระงับไป
ตามมาตรา ๓๙ (๒)

(๑) ต้องเป็นการถอนคำร้องทุกข์ใน “คดีความผิดต่อส่วนตัว”

(๒) “ผู้เสียหาย” เท่านั้นจึงจะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์

(๓) ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลก็ได้

(๔) ต้องถอนคำร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะไม่ให้ผู้กระทำผิดความผิดได้รับโทษ

(๕) ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้

(๑.๑) ต้องเป็นการถอนคำร้องทุกข์ใน “คดีความผิดต่อส่วนตัว”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๑๒๗/๒๕๔๔ ความผิดฐานฉ้อโกง เป็นความผิดต่อส่วนตัว เมื่อผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกันแล้วย่อมทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒) แต่การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติจัดตั้งหน่วยงานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. ๒๕๒๘ มาตรา ๙๑ ตี ด้วย อันเป็นการกระทำผิดกรรมเดียว และความผิดฐานดังกล่าวซึ่งเป็นบทที่มีโทษหนักที่สุดมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว แม้ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความกันก็ไม่ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานนี้ระงับไป คงระงับไปเฉพาะความผิดฐานฉ้อโกง

(๑.๒) “ผู้เสียหาย” เท่านั้นที่จะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ได้

หากบุคคลใดมีฐานะเป็น “ผู้เสียหาย” ตามบทนิยามความหมายในมาตรา ๒ (๔) ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายโดยตรง หรือเป็นบุคคลที่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตั้งบัญญัติไว้ในมาตรา ๔, ๕ และ ๖ ย่อมมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์ได้ด้วย แต่ในการนิยของผู้มีอำนาจจัดการแทนจะถอนคำร้องทุกข์นั้น หากมีนิตต่อความประสงค์ของผู้เสียหายโดยตรงศาลย่อมมีอำนาจพิจารณาพิเคราะห์ไม่อนุญาตให้ผู้มีอำนาจจัดการแทนถอนคำร้องทุกข์ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๑๔/๒๕๔๔ (ประทุมใหญ่) ผู้เยาว์อายุ ๑๗ - ๑๘ ปี ซึ่งเป็นผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานด้วยตนเอง จนมีการสอบสวนและอัยการได้ฟ้องคดีความผิดต่อส่วนตัวอันกระทำต่อผู้เยาว์นั้นแล้ว การที่บิดาของผู้เยาว์ยื่นคำร้องต่อศาลขอถอนคำร้องทุกข์ ซึ่งเป็นการขัดขืนความประสงค์ของผู้เยาว์นั้น ศาลย่อมพิเคราะห์ตามรูปคดี และเห็นว่าบิดาไม่มีอำนาจถอนคำร้องทุกข์นั้นได้

สิทธิถอนคำร้องทุกข์ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเป็นมรดกตกทอดแก่ทายาท

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ ๓๗๒/๒๕๔๙ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๒ ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ร้องทุกข์ที่จะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ **สิทธิถอนคำร้องทุกข์** ในความผิดฐานลักขโมยถือเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน ถ้าผู้ร้องทุกข์ตายสิทธิดังกล่าวย่อมตกทอดแก่ทายาทผู้ร้องในฐานะผู้จัดการมรดกของผู้เสียหายซึ่งมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายจึงมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้ แม้คดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา และเมื่อมีการถอนคำร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒)

(๑.๓) ถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลก็ได้

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๕๐๕/๒๕๔๒ การถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิของผู้เสียหายเมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์แล้ว สิทธิที่ผู้เสียหายหรือพนักงานอัยการที่จะนำความผิดอันยอมความได้นั้นมาฟ้องผู้กระทำผิดย่อมเป็นอันระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒)

(๑.๔) ต้องถอนคำร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ ๔๕๔๘/๒๕๓๙ เอกสารที่ อ. ผู้เสียหายทำให้อ. จำเลย มีข้อความระบุว่า อ. รับทราบว่า อ. ได้รับการชดใช้ค่าเสียหายจากจำเลยแล้วและไม่คิดใจเอาความต่อไป ถือได้ว่าผู้เสียหายและจำเลยได้ตกลงยอมความกันแล้ว เมื่อความผิดฐานลักขโมยตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๓๕๒ เป็นความผิดอันยอมความกันได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๙ (๒)

การตกลงกำหนดเงื่อนไขที่จะถอนคำร้องทุกข์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๖๙๖๖/๒๕๕๒ โจทก์ร่วมและจำเลยแถลงในรายงานกระบวนการพิจารณาว่า โจทก์ร่วมยังคิดใจหนีอีกเพียง ๓๘๑,๖๙๙ บาท และจะถอนคำร้องทุกข์ต่อเมื่อจำเลยชำระหนี้แก่โจทก์ร่วมแล้ว ไม่มีข้อความว่าโจทก์ร่วมตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีต่อจำเลยในทันที การที่จำเลยจะต้องชำระเงินให้โจทก์ร่วมจนครบ จึงถือเป็นเงื่อนไขในการถอนคำร้องทุกข์ เมื่อจำเลยไม่ปฏิบัติตาม โจทก์ร่วมจึงไม่ผูกพันที่ต้องถอนคำร้องทุกข์และถือไม่ได้ว่าข้อตกลงดังกล่าวเป็นสัญญาประนีประนอมยอมความ แต่เมื่อโจทก์ได้แสดงเจตนาสละสิทธิเรียกร้องในหนี้บางส่วน โดยยังคิดใจหนีอีกเพียง ๓๘๑,๖๙๙ บาท การแสดงเจตนาดังกล่าวย่อมมีผลผูกพัน เมื่อจำเลยนำเงินมาชำระแก่โจทก์ร่วมเพียง ๓๐,๐๐๐ บาท จึงเหลือเงินจำนวน ๓๕๑,๖๙๙ บาท ที่จำเลยต้องคืนให้แก่โจทก์ร่วม

แนววิธีของการถอนคำร้องทุกข์

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๘๖๓/๒๕๔๔ ความผิดฐานพาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจารตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๔ วรรคแรก เป็นความผิดอันยอมความได้เมื่อปรากฏว่าก่อนศาลชั้นต้นพิพากษาผู้เสียหายได้ยื่นคำร้องและเบิกความว่าผู้เสียหายไม่คิดใจเอาความกับจำเลย เนื่องจากฝ่ายจำเลยได้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจของฝ่ายผู้เสียหายแล้ว คำร้องและคำเบิกความของผู้เสียหายพอแปลได้ว่าผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์แล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องสำหรับความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๔ วรรคแรก จึงระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒) ปัญหานี้เป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกายกชั้นวินิจฉัยเองได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบด้วย มาตรา ๒๑๕ และมาตรา ๒๒๕ (๑) ผู้เสียหายเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการจึงไม่มีสิทธิถอนฟ้องได้ การที่ผู้เสียหายขอถอนฟ้องแสดงว่าประสงค์จะถอนคำร้องทุกข์แต่ใช้ถ้อยคำผิดไป

(๑.๕) ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๓๙๔/๒๕๐๙ คดีความผิดต่อส่วนตัว ก่อนคดีถึงที่สุดผู้เสียหายยอมถอนคำร้องทุกข์ได้ และสิทธินำคดีมาฟ้องย่อมระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒) คำพิพากษาศาลล่างก็ย่อมระงับไปในตัวไม่มีผลบังคับต่อไป ไม่จำเป็นที่ศาลฎีกาจะต้องพิพากษาให้ยกคำพิพากษาศาลล่างที่ลงโทษจำเลยไว้

การยอมความ

๑. สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเฉพาะ "คดีความผิดต่อส่วนตัว"

คำพิพากษาฎีกาที่ ๔๒๘/๒๕๒๘ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๑ และฐานปลอมเอกสารกับใช้เอกสารปลอมตาม ป.อ. มาตรา ๒๖๔ และ ๒๖๕ แม้ผู้เสียหายมีหนังสือถึงจำเลยว่าผู้เสียหายได้รับเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท จากจำเลยเป็นค่าชดใช้เงินที่จำเลยได้ฉ้อโกงไปจากผู้เสียหาย ซึ่งได้แจ้งความไว้ที่สถานีตำรวจแล้ว ผู้เสียหายไม่คิดใจดำเนินคดีแก่จำเลยในความคิดที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ดังกล่าวอีกต่อไป ซึ่งถือว่าผู้เสียหายและจำเลยได้ตกลงยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้วก็ตาม แต่สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) เฉพาะข้อความผิดฐานฉ้อโกงตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๑ ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้เท่านั้น ส่วนความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๖๔ และมาตรา ๒๖๕ ไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมไม่ระงับ เมื่อจำเลยเป็นผู้ปลอมเอกสารและใช้เอกสารที่ตนปลอมนี้ด้วยการนี้ มาตรา ๒๖๘ วรรคสอง บัญญัติให้ลงโทษจำเลยตามมาตรา ๒๖๔ แต่กระพวงเดียว (คำพิพากษาฎีกาที่ ๐๖๐๖/๒๕๔๕ ก็วินิจฉัยทำนองเดียวกัน)

๒. ข้อตกลงยอมความจะต้องปรากฏว่าผู้เสียหายมีเจตนาจะมีให้จำเลยผู้กระทำความผิดต้องรับโทษในทางอาญา

๒.๑ ข้อตกลงยอมความต้องชัดเจนแจ้งว่าผู้เสียหายไม่คิดใจเอาความหรือสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๘๐/๒๕๑๔ การประนีประนอมยอมความกันในคดีแพ่งไม่ปรากฏว่าโจทก์ได้แสดงความประสงค์ที่จะสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยหรือไม่ จะถือว่าสิทธิดำเนินคดีอาญาของโจทก์ระงับไปด้วยหาได้ไม่ การยอมความในคดีแพ่งที่จะมีผลให้คดีอาญาระงับไปนั้น จะต้องเป็นกรณีที่โจทก์ตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาต่อจำเลยด้วย (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๗๕๑/๒๕๑๗ วินิจฉัยตนเองเดียวกัน)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๗๗/๒๕๕๕ ฎีกาของจำเลยกล่าวแต่เพียงว่าจำเลยใช้เงินคืนให้แก่ผู้เสียหายเพื่อแลกกับอิสรภาพ เมื่อผู้เสียหายยอมรับเงินคืนจากจำเลยยอมเชื่อหรือสันนิษฐานได้ว่าผู้เสียหายไม่คิดใจเอาความกับจำเลยเท่านั้น จำเลยมิได้อ้างว่าผู้เสียหายไม่คิดใจเอาความกับจำเลย ทั้งผู้เสียหายก็เบิกความว่ายังคิดใจให้ดำเนินคดีแก่จำเลยอยู่เพราะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดี อันเป็นการยืนยันว่าผู้เสียหายมิได้ยอมความกับจำเลย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานฉ้อโกงจึงไม่ระงับไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๙๗๗/๒๕๔๘ ในระหว่างการพิจารณาคดีโจทก์และจำเลยทั้งสองได้ทำบันทึกเงื่อนไขการชำระหนี้ว่าจำเลยทั้งสองยินยอมผ่อนชำระต้นเงินตามเช็คที่โจทก์นำมาฟ้องในคดีนี้ และในคดีอื่น ๆ อีก ๗ คดี ของต้นเงินตามเช็คแต่ละฉบับ โดยผ่อนชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ของต้นเงินตามเช็คแต่ละฉบับ โดยผ่อนชำระ ๔ งวด และโจทก์จะจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์บรรทุกให้แก่จำเลยที่ ๑ เมื่อจำเลยทั้งสองชำระดอกเบี้ยในแต่ละงวด หากจำเลยทั้งสองปฏิบัติตามบันทึกนี้ครบถ้วนแล้วโจทก์จะถอนฟ้องคดีนี้และคดีอื่น ๆ เป็นคดีไป แต่หากจำเลยทั้งสองผิดเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่ง จำเลยทั้งสองยินยอมให้โจทก์แดงต่อศาลเพื่อยุติคดีที่จำเลยทั้งสองยังไม่ชำระต้นเงินตามเช็คให้แก่โจทก์ขึ้นพิจารณาคดีต่อไป เป็นข้อตกลงในการผ่อนชำระหนี้ตามเช็คที่โจทก์นำมาฟ้องในแต่ละคดีเท่านั้น โดยจำเลยทั้งสองจะต้องผ่อนชำระหนี้ตามเช็คพร้อมดอกเบี้ยในแต่ละคดีจนครบจำนวนตามที่ตกลงกันดังกล่าว โจทก์จึงจะถือว่าเป็นการระงับคดีอาญาแต่ละคดี อันเป็นเงื่อนไขที่โจทก์จะปฏิบัติในภายหลัง และตามบันทึกเงื่อนไขฉบับดังกล่าวก็ไม่มีข้อความตอนใดแสดงว่า โจทก์ตกลงระงับข้อพิพาทหรือสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยทั้งสองทันทีแต่อย่างใด จึงไม่มีผลเป็นการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ยังไม่ระงับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒)

๒.๒ พฤติการณ์แห่งคดีอาจแสดงว่าเป็นการยอมความกันแล้ว

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๓๗๙/๒๕๕๐ ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าโจทก์ร่วมตกลงสละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในทันที แต่กลับมีเงื่อนไขให้จำเลยต้องชำระเงินให้แก่โจทก์ร่วมจนครบถ้วนเสียก่อน โจทก์ร่วมจึงจะถอนคำร้องทุกข์ให้แสดงว่าในระหว่างนี้โจทก์ร่วมยังคิดใจที่จะดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอยู่ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยดังกล่าว หากมีผลเป็นการยอมความอันทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๐๕/๒๕๐๘ ผู้เสียหายเคยฝากข้าวเปลือกให้จำเลยซึ่งเป็นข้าราชการ จำเลยก็ให้โดยผู้เสียหายให้คำตอบแทน ต่อมาผู้เสียหายให้จำเลยสีข้าวเปลือกอีก จำเลยเอาไปเป็นประโยชน์ส่วนตัวเสีย ผู้เสียหายจึงร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีพนักงานสอบสวนใกล้เกษียณ ให้จำเลยคืนข้าวเปลือกแก่ผู้เสียหาย แต่ไม่ตกลงกัน ต่อมานายอำเภอได้ใกล้เกษียณอีก ผู้เสียหายและจำเลยได้ทำสัญญาเป็นหนังสือโดยจำเลยเอารถยนต์ ๑ คัน

เจ้าของผู้เสียหาย และจะนำข้าวเปลือกไปได้ออนการจำหน่ายเป็นรายเดือนจนกว่าจะครบ ถ้าจำเลยไม่ปฏิบัติตาม ข้อตกลงจำเลยยอมโอนกรรมสิทธิ์รถยนต์ให้ผู้เสียหาย ถ้าจำเลยปฏิบัติตามข้อตกลงครบถ้วนแล้ว ผู้เสียหาย จะคืนรถยนต์และใบทะเบียนให้เมื่อตีความถึงความเกี่ยวพันระหว่างผู้เสียหายกับจำเลยที่มีต่อกันจนเกิดพิพาท และทำสัญญาต่อกันแล้วจะเห็นได้ว่าผู้เสียหายและจำเลยทำสัญญาเพื่อระงับข้อพิพาททั้งในทางแพ่งและทางอาญา ถึงแม้ในสัญญาจะมีได้ระบุโดยชัดแจ้งว่าให้คดีอาญาระงับไปก็ตามแต่ตามรูปคดีพอถือได้ว่าผู้เสียหายและจำเลยทำสัญญาโดยมุ่งประสงค์ให้ข้อหาทางอาญาระงับไป คดีนี้เป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว จึงมีผลทำให้สิทธิที่จะนำคดีอาญามาฟ้องระงับไป

คำพิพากษานิติภาคที่ ๑๕๔๑/๒๕๔๘ กระงกนภณเกล็ดหน้าต่างที่จำเลยทำแลกเปลี่ยนหายเป็นทรัพย์สินของ อ. เจ้าของหอพัก ซึ่งหลังเกิดเหตุจำเลยได้นำกระงกนภณเกล็ดมาเปลี่ยนแทนบานเกล็ดที่แตก โดยความรับรู้ของ ส. สามีมของ อ. ซึ่งเป็นผู้ดูแลหอพักและจำเลยชดใช้ค่าเสียหายให้แก่ ส. เป็นเงิน ๕๐๐ บาท แสดงว่าจำเลยกับเจ้าของหอพักซึ่งเป็นเจ้าทรัพย์สินที่เสียหายได้ยอมความกันโดยชอบมาแต่แรกหลังเกิดเหตุ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สินจึงระงับไปตามนัยแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) ซึ่งบัญญัติไว้เป็นสาระสำคัญว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปเมื่อยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย ผู้เสียหายย่อมไม่มีสิทธิร้องทุกข์โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานนี้

๒.๓ การกำหนดเงื่อนไขว่าจะยอมความกัน

คำพิพากษานิติภาคที่ ๑๓๓๙/๒๕๕๐ ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลย ไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าโจทก์ร่วมตกลงละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในทันทีแต่กลับมีเงื่อนไขให้จำเลยต้องชำระเงินให้แก่โจทก์ร่วมจนครบถ้วนเสียก่อน โจทก์ร่วมจึงจะถอนคำร้องทุกข์ให้ แสดงว่าในระหว่างนั้น โจทก์ร่วมยังคิดโจทก์จะดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอยู่ ข้อตกลงระหว่างโจทก์ร่วมและจำเลยดังกล่าวหาเป็นผลเป็นการยอมความ อันทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒)

คำพิพากษานิติภาคที่ ๒๓๒๔/๒๕๕๐ ตามรายงานประจำวันดูกรการ ไม่มีข้อความใดที่แสดงว่าฝ่ายผู้เสียหายตกลงละสิทธิในการดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยในทันทีแต่กลับมีเงื่อนไขให้จำเลยจะต้องปฏิบัติตามต่อฝ่ายผู้เสียหายก่อน โดยต้องชำระเงินค่าเสียหายตามข้อตกลง เมื่อครบกำหนดสัญญาที่จำเลยตกลงชดใช้ค่าเสียหายจำเลยไม่ชดใช้ค่าเสียหายให้ผู้เสียหาย จึงไปร้องทุกข์ยอมแสดงให้เห็นชัดว่า ถ้าจำเลยไม่ชำระเงินให้ตามที่ตกลง ฝ่ายผู้เสียหายก็ยังคิดโจทก์ดำเนินคดีอาญาแก่จำเลยอยู่ แม้ในระหว่างพิจารณาของศาลฎีกาจำเลยจะนำเงินจำนวนดังกล่าวมาวางศาลและฝ่ายผู้เสียหายรับไปแล้ว ก็ไม่มีผลผูกพันฝ่ายผู้เสียหายให้เลิกคดีอาญาทันทีจึงยังถือไม่ได้ว่าเป็นการยอมความกันตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) ที่จะให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป

๒.๔ การยอมความแล้ว แต่มีเงื่อนไขที่จำเลยจะต้องปฏิบัติตามข้อตกลง

คำพิพากษานิติภาคที่ ๙๘๒/๒๕๒๐ ความผิดอันยอมความได้ตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๐ ผู้เสียหายแถลงว่าได้ตกลงเลิกคดีแล้ว แต่จำเลยผิดเงื่อนไขข้อตกลงชั้นตำรวจผู้เสียหายจึงมาฟ้องคดี ดังนี้ สิทธินำคดีมาฟ้องระงับไปตาม มาตรา ๓๙ (๒) แล้วเป็นเรื่องที่จะดำเนินคดีเกี่ยวกับกรณีความเงื่อนไขต่อไป

๒.๕ หากคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์มีข้อความแสดงให้เห็นว่ามีการยอมความกันแล้ว คดีย่อมระงับไป ผู้เสียหายจะกลับมายื่นคำร้องขอถอนคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์อีกไม่ได้

คำสั่งคำร้องศาลฎีกาที่ ๑๖๘๑-๑๖๘๒/๒๕๕๕ คำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ของโจทก์ร่วมระบุว่าโจทก์ร่วมและจำเลยตกลงกันได้โดยจำเลยจะชำระเงินตามเช็คพิพาทให้แก่โจทก์ร่วมและได้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกันได้ โจทก์ร่วมไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับจำเลยต่อไป จึงขอถอนคำร้องทุกข์ ดังนี้ ถือได้ว่าการยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตั้งแต่มีการยอมความกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ๓๙ (๒) โจทก์ร่วมจึงไม่อาจยื่นคำร้องขอถอนคำร้องขอถอนคำร้องทุกข์ในภายหลังอีกได้

๓. ตกลงยอมความกันสำหรับความผิดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตไม่ได้

คำพิพากษายุติการที่ ๑๔๐๓/๒๕๐๘ การยอมความในความผิดอันยอมความได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๕ วรรค ๒ และ ๓๙ (๒) นั้น เป็นการกระทำภายหลังที่ความผิดได้เกิดขึ้นแล้ว มิใช่การที่จะกระทำกันไว้ล่วงหน้าก่อนการกระทำความผิด ข้อตกลงล่วงหน้าก่อนมีการกระทำความผิดจะถือเป็นการยอมความตามบทกฎหมายดังกล่าวไม่ได้

บุคคลจะตกลงกันได้ก่อนว่าจะไม่ฟ้องคดีอาญา ถ้าหากจะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นต่อไปข้างหน้า ข้อตกลงนั้นหาไม่ผลก่อให้เกิดหน้าที่จะถูกพันผูกกรณีให้จำต้องงดเว้นไม่ฟ้องคดีอาญาเช่นว่านั้นแต่ประการใดไม่ เพราะอำนาจฟ้องคดีอาญาจะมีอยู่หรือไม่นั้น มิได้อยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายลักษณะหนี้ในทางแพ่ง หากอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญาอีกส่วนหนึ่ง

๔. การยอมความกันในคดีอาญาไม่มีกฎหมายกำหนดแนวของการยอมความไว้

คำพิพากษายุติการที่ ๔๗๖/๒๕๐๘ การยอมความในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัวนั้น แม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือก็มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒)

คำพิพากษายุติการที่ ๔๗๖/๒๕๑๑ ความผิดต่อส่วนตัว โจทก์ได้ตกลงยินยอมรับเงิน ๒ บาท จากจำเลย ต่อหน้ากำนัน เพื่อเป็นการเลิกคดี แต่มิได้ทำเป็นหนังสือ แต่เมื่อโจทก์จำเลยได้แสดงเจตนาเลิกแล้วคดีต่อกันโดยวิธีพิเศษแล้วก็ได้ใช้วิธียอมความกันโดยถูกต้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) และในเรื่องยอมความเช่นนี้ก็ไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือ เพราะตาม ป.วิ.อ. ไม่ได้บังคับไว้

คำพิพากษายุติการที่ ๑๙๗๗/๒๕๑๓ จำเลยส่งจ่ายเช็คชำระหนี้แก่โจทก์ ๙ ฉบับ แต่โจทก์รับเงินตามเช็คไม่ได้ จึงแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลจักรวรรดิ และ สภ.อ. เมืองสมุทรปราการ ต่อมาโจทก์จำเลยตกลงกับโจทก์ถอนคดีที่แจ้งความไว้ โดยจำเลยจะชำระให้เป็นเงินสดและออกเช็ค จ. ๑ แก่โจทก์ ข้อตกลงระหว่างโจทก์จำเลยจึงเป็นการยอมความในคดีอาญาความผิดต่อส่วนตัว แม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือประนีประนอมยอมความ ก็มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป โจทก์ยังมีได้ถอนคำร้องทุกข์ตามที่ได้ตกลงกันได้ แม้เช็คหาย จ. ๑ ที่จำเลยออกให้แก่โจทก์ในคราวหลัง ธนาคารตามเช็คจะได้ปฏิเสธการจ่ายเงิน จำเลยก็ไม่มีผลผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ฯ

ไม่มีกฎหมายห้ามการยอมความเฉพาะผู้กระทำความผิดเพียงบางคน

คำพิพากษายุติการที่ ๑๒๙๐/๒๕๐๐ สัญญายอมความเรื่องฉ้อโกงที่ผู้กระทำความผิดคนหนึ่งทำกับผู้เสียหายนั้น ไม่ทำให้คดีส่วนตัวผู้กระทำความผิดคนอื่นใดในคดีนั้นระงับไปด้วย

แต่หากเจ้าทุกข์ หรือผู้เสียหายยอมความกับจำเลยคนเดียวแล้ว สิทธินำคดีอาญาในความผิดต่อส่วนตัว มาฟ้องสำหรับจำเลยคนเดียวย่อมระงับไป พนักงานอัยการยอมไม่มีอำนาจฟ้อง หรือขอให้ดำเนินคดีกับจำเลยคนเดียวต่อไปไม่ได้ (คำพิพากษายุติการที่ ๕๓-๕๕/๒๕๑๓)

ไม่มีกฎหมายห้ามระบุข้อตกลงว่าการยอมรับชำระหนี้ไม่ถือว่าเป็นการยอมความ

คำพิพากษายุติการที่ ๖๙๘๕/๒๕๔๘ การยอมความกันที่มีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๒) ต้องเป็นการแสดงเจตนาของผู้เสียหายว่าผู้เสียหายตกลงไม่ดำเนินอาญาหรือเอาผิดทางอาญาแก่ผู้กระทำความผิด ข้อความที่ว่า "การยอมรับชำระหนี้ดังกล่าวไม่ถือว่าเป็นการยอมความในคดีอาญา" มีความหมายว่าโจทก์ไม่ถือเอาความตกลงยินยอมรับชำระหนี้จากจำเลยตามที่ระบุในหนังสือรับสภาพความรับผิดชอบและบันทึกรับสภาพหนี้เป็นการตกลงยอมความในคดีอาญา ซึ่งไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายใดห้ามมิให้ผู้เสียหายหรือโจทก์ทำเช่นนั้น ทั้งไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน เพราะเป็นสิทธิของผู้เสียหายหรือโจทก์ที่จะยอมความในคดีอาญาอันเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือไม่ก็ได้ การระบุข้อความเช่นว่านั้น จึงไม่เป็นการขัดต่อกฎหมายและไม่เป็นโมฆะ

ความผิดอาญาที่เป็นความผิดอันยอมความกันได้

ความผิดอันยอมความได้ปรากฏอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ ในที่นี้จะแบ่งออกเป็น ๓.๑ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา และ ๓.๒ ความผิดตามกฎหมายอื่น ซึ่งได้แก่พระราชบัญญัติต่าง ๆ

๓.๑ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดอันยอมความได้ตามประมวลกฎหมายอาญาอาจแบ่งออกเป็นความผิดอันยอมความได้ระหว่างบุคคลทั่วไป และความผิดอันยอมความได้เฉพาะระหว่างญาติสนิทเท่านั้น

๓.๑.๑ ความผิดอันยอมความได้ทั่วไป

ความผิดอันยอมความได้ทั่วไป หมายถึง ความผิดที่ไม่จำกัดผู้กระทำหรือกรรมของการกระทำ ซึ่งโดยปกติผู้กระทำกฎหมายจะใช้คำว่า "ผู้ใด" ส่วนกรรมของการกระทำใช้คำว่า "ผู้อื่น" หรือ "ของผู้อื่น" ได้แก่ความผิดดังต่อไปนี้

ความผิดฐาน	มาตรา
(๑) เอาชื่อหรือยี่ห้อในทางการค้าของผู้อื่นมาใช้	๒๗๖
(๒) ช่มชู้นกระทำซ้ำเรา	๒๗๖ วรรคหนึ่ง
(๓) กระทำอนาจารธรรมดา	๒๗๘
(๔) พาบุคคลอายุเกินสิบห้าปีไปเพื่อการอนาจาร	๒๘๓ ตรี วรรคหนึ่ง
(๕) ชอนเงินบุคคลอายุเกินสิบห้าปี ซึ่งถูกพาไปเพื่อการอนาจาร	๒๘๓ ตรี วรรคสาม
(๖) พาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจาร	๒๘๔
(๗) ทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ	๓๐๕ วรรคหนึ่ง
(๘) หมิ่นประมาทซึ่งผู้อื่น	๓๑๐ วรรคหนึ่ง
(๙) หมิ่นประมาทซึ่งผู้อื่นโดยประมาท	๓๑๑ วรรคหนึ่ง
(๑๐) เบียดเบียนความลับในจดหมาย	๓๒๒
(๑๑) เบียดเบียนความลับของผู้อื่นที่รู้มาโดยหน้าที่	๓๒๓
(๑๒) เบียดเบียนความลับในทางอุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์	๓๒๔
(๑๓) หมิ่นประมาทคนเป็น	๓๒๖
(๑๔) หมิ่นประมาทคนตาย	๓๒๗
(๑๕) หมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา	๓๒๘
(๑๖) ฉ้อโกงธรรมดา	๓๔๐
(๑๗) ฉ้อโกงประกอบด้วยเหตุพิเศษ	๓๔๒
(๑๘) หลอกลวงคนให้ไปทำงาน	๓๔๔
(๑๙) สั่งซื้ออาหารหรือเช่าอยู่ในโรงแรมโดยไม่มีเงิน	๓๔๕
(๒๐) ชักจูงให้จำหน่ายทรัพย์สินโดยเสียเปรียบ	๓๔๖
(๒๑) ฉ้อโกงในเรื่องประกันวินาศภัย	๓๔๗

ความผิดฐาน	มาตรา
(๒๒) ฉ้อโกงเจ้าหน้าที่ที่จำนำ	๓๔๙
(๒๓) ฉ้อโกงเจ้าหน้าที่ธรรมดา	๓๕๐
(๒๔) ยักยอกทรัพย์สินธรรมดา	๓๕๒
(๒๕) ยักยอกทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการมรดกแทนเขา	๓๕๓
(๒๖) ยักยอกทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินตามคำสั่งศาล	๓๕๔
(๒๗) ยักยอกทรัพย์สินเก็บได้	๓๕๕
(๒๘) ทำให้เสียทรัพย์สินธรรมดา	๓๕๘
(๒๙) ทำให้เสียทรัพย์สินเกี่ยวกับการเกษตร	๓๕๙
(๓๐) บุกรุกตามธรรมดา	๓๖๒
(๓๑) ยักย้ายหรือทำลายเครื่องหมายเขตแห่งอสังหาริมทรัพย์	๓๖๓
(๓๒) เข้าไปซ่อนตัวอยู่ในอาคารของคนอื่น	๓๖๔

๓.๑.๒ ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินระหว่างญาติสนิทตามมาตรา ๗๑

ความผิดดังต่อไปนี้ ซึ่งโดยปกติกฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความได้ แต่ถ้าวินิจฉัยว่าเป็นการกระทำที่ความผิดต่อผู้สืบสันดาน ต่อผู้บุพการี หรือต่อพี่หรือน้องร่วมบิดามารดาเดียวกัน ก็ให้เป็นความผิดอันยอมความได้

ความผิดฐาน	มาตรา
(๓๓) ลักทรัพย์	๓๓๔
(๓๔) ลักทรัพย์กรณีพิเศษ	๓๓๕
(๓๕) ลักทรัพย์ที่เป็นวัตถุทางศาสนา	๓๓๕ ทวิ
(๓๖) รังราวทรัพย์	๓๓๖ วรรคหนึ่ง
(๓๗) ฉ้อโกงประชาชน	๓๔๓
(๓๘) รับของโจร	๓๕๗
(๓๙) ทำให้เสียทรัพย์สินที่ใช้หรือมีไว้เพื่อสาธารณประโยชน์	๓๖๐
(๔๐) ทำให้เสียทรัพย์สินที่เป็นสักการบูชา	๓๖๐ ทวิ

๓.๒ ความคิดตามกฎหมายอื่น ๆ

ความคิดอันยอมความได้เนืองจากปรากฏในประมวลกฎหมายอาญาแล้วอ้างปรากฏในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งพระราชบัญญัตินั้นเองบัญญัติให้ความผิดฐานหนึ่งฐานใดเป็นความผิดอันยอมความได้ ได้แก่

๓.๒.๑ ความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๑) ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงิน ฯลฯ	๔

๓.๒.๒ พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลที่เป็นภาพโดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น เกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย	๑๖

๓.๒.๓ พ.ร.บ. ดิจิทัล พ.ศ. ๒๕๓๗

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๓) ทุกฐานความผิด	๖๖

๓.๒.๔ พ.ร.บ. คุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๐

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๔) กระทำความรุนแรงในครอบครัว	๔

๓.๒.๕ พ.ร.บ. ความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๕ (มาตรา ๓๗)

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๕) เปิดเผยความลับทางการค้าของผู้อื่น	๓๓

๓.๒.๖ พ.ร.บ. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พ.ศ. ๒๕๐๙ มาตรา ๔๓

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๖) โอน จำนอง หรือนำทรัพย์สินที่ได้กรรมสิทธิ์มาโดยใช้เงินกู้จากธนาคารและเอกสารประกอบการห้ามไว้	๑๒

๓.๒.๗ พ.ร.บ. สุรภาพแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ (มาตรา ๔๗)

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๗) เปิดเผยแพร่ข้อมูลด้านสุรภาพของบุคคล	๗
(๔๘) ใช้ผู้รับบริการเป็นส่วนหนึ่งของการทดลองในงานวิจัยโดยไม่ได้รับความยินยอม	๙

๓.๒.๘ กฎหมายจัดตั้งสถาบันการศึกษา ๗ ฉบับ ได้แก่

(๑) พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏวราชนครินทร์ พ.ศ. ๒๕๔๗

(๒) พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. ๒๕๔๗

(๓) พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยนครพนม พ.ศ. ๒๕๔๘

(๔) พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. ๒๕๔๘

(๕) พ.ร.บ. สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน พ.ศ. ๒๕๔๗

(๖) พ.ร.บ. สถาบันการพลศึกษา พ.ศ. ๒๕๔๘

(๗) พ.ร.บ. มหาวิทยาลัยสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ พ.ศ. ๒๕๕๐

กฎหมายทั้ง ๗ ฉบับ บัญญัติให้การกระทำเป็นความผิดไว้ในทำนองเดียวกัน และเป็นความผิดอันยอมความได้ ดังนี้

ความผิดฐาน	มาตรา
(๔๙) ใช้หรือทำให้ปรากฏที่วัตถุหรือสินค้าโดยไม่ได้รับอนุญาต	

**เปรียบเทียบการใกล้เคียงและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง
กับข้อพิพาทความผิดโทษทางอาญา**

ข้อพิพาททางแพ่ง	ข้อพิพาททางอาญา
เงื่อนไข (๑) คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอบึง (๒) เป็นข้อพิพาทเกี่ยวกับ (ก) ที่ดิน (ข) มรดก (ค) ข้อพิพาททางแพ่งอื่นซึ่งไม่ใช่ที่ดินมรดกที่มีทุนทรัพย์ไม่เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท (ง) ข้อพิพาททางแพ่งอื่น ๆ ที่มีทุนทรัพย์เกิน ๒๐๐,๐๐๐ บาท ซึ่งต้องตราเป็นพระราชกฤษฎีกา (๓) คู่พิพาทตกลงยินยอมให้มีการใกล้เคียง	เงื่อนไข (๑) ความผิดเกิดขึ้นในเขตอำเภอบึง (๒) เป็นความผิดอาญาอันยอมความได้ ยกเว้นความผิดเกี่ยวกับเพศ (๓) ผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมหรือแสดงความจำนง
ผู้ใกล้เคียง ประกอบด้วย (๑) นายอำเภอ พนักงานอัยการประจำจังหวัด หรือปลัดอำเภอ เป็นประธาน (๒) บุคคลซึ่งคู่พิพาทเลือกจากบัญชีรายชื่อที่นายอำเภอจัดทำขึ้นโดยเลือกฝ่ายละ ๑ คน	ผู้ใกล้เคียง คือ นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอที่นายอำเภอมอบหมาย
ผลของการใกล้เคียง (๑) ถ้าตกลงกันได้ ให้ทำสัญญาประนีประนอมยอมความกัน โดยข้อตกลงมีผลเช่นเดียวกับ “คำชี้ขาด” ของอนุญาโตตุลาการ (๒) ถ้าคู่พิพาทไม่อาจตกลงกันได้ให้จำหน่ายข้อพิพาท	ผลของการใกล้เคียง (๑) ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหายินยอมตามที่ใกล้เคียง คดีอาญาก็เป็นอันเลิกกันตาม ป.วิ. อาญา (๒) ถ้าผู้เสียหายและผู้ถูกกล่าวหาไม่ยินยอมตามที่ใกล้เคียง ให้จำหน่ายข้อพิพาท
หลักเกณฑ์ วิธีการใกล้เคียง และคำตอบแทน เป็นไปตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง	หลักเกณฑ์และวิธีการใกล้เคียง เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การใกล้ชิดและประณอมข้อพิพาททางแพ่ง	การใกล้ชิดความผิดที่มีโทษทางอาญา
ข้อสังเกต ● การดำเนินการใกล้ชิดตาม กฎหมายนี้ ต้องมีกฎกระทรวงก่อน ● พระราชกฤษฎีกาไม่ใช้เงื่อนไขในการดำเนินการใกล้ชิดตามกฎหมายนี้ ● นายอำเภอเป็นผู้จัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลที่จะทำหน้าที่ใกล้ชิดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการจังหวัด ● การใกล้ชิดของคณะบุคคลมีค่าตอบแทน ● การดำเนินการใกล้ชิดตามกฎหมายนี้เทียบได้ใกล้เคียงกับการดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ ● อายุความระงับคดีลงเมื่อคณะบุคคลรับข้อพิพาทไว้พิจารณา ถึงวันที่จำหน่ายข้อพิพาท (กรณีไม่อาจตกลงกันได้) หรือทำสัญญาประนีประนอมยอมความ (กรณีตกลงกันได้) ● “อำเภอ” หมายความว่ารวมถึง “เขต” ด้วย ● ตกลงกันแล้ว ทำเป็น “สัญญาประนีประนอมยอมความ”	ข้อสังเกต ○ ต้องมีกฎกระทรวงก่อน ○ พระราชกฤษฎีกาไม่เกี่ยวกับการใกล้ชิดข้อพิพาททางอาญา ○ อายุความร้องทุกข์ (๓ เดือน) เริ่มนับแต่วันที่จำหน่ายข้อพิพาท ○ “อำเภอ” ไม่หมายความว่ารวมถึง “เขต” ○ ตกลงกันแล้ว ทำเป็น “หนังสือ”

๒.๔ คดีอาญาประเภทความผิดอันยอมความกันได้

๒.๔.๑ ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา

ความผิดเกี่ยวกับการค้า

- (๑) ฐานเอาชื่อหรือยี่ห้อในทางการค้าของผู้อื่นมาใช้ (มาตรา ๒๗๒)

ความผิดเกี่ยวกับเพศ

- (๒) ฐานรั้นขืนกระทำชำเรา (มาตรา ๒๗๖ วรรคหนึ่ง)
 (๓) ฐานกระทำอนาจารธรรมดา (มาตรา ๒๗๘)
 (๔) ฐานพาผู้อื่นไปเพื่อการอนาจาร (มาตรา ๒๘๔)

ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

- (๕) ฐานทำให้เสื่อมเสียเสรีภาพ (มาตรา ๓๐๙ วรรคหนึ่ง)
 (๖) ฐานล่่วงเห็นเยวักกัซังผู้อื่นโดยเจตนา (มาตรา ๓๑๐ วรรคหนึ่ง)
 (๗) ฐานล่่วงเห็นเยวักกัซังผู้อื่นโดยประมาท (มาตรา ๓๑๑ วรรคหนึ่ง)

ความผิดฐานเปิดเผยความลับ ได้แก่

- (๘) ฐานเปิดเผยความลับในจดหมาย (มาตรา ๓๒๒)
- (๙) ฐานเปิดเผยความลับของผู้อื่นที่รู้มาโดยหน้าที่ (มาตรา ๓๒๓)
- (๑๐) ฐานเปิดเผยความลับในทางอุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์ (มาตรา ๓๒๔)

ความผิดฐานหมิ่นประมาท

- (๑๑) ฐานหมิ่นประมาทคนเป็น (มาตรา ๓๒๖)
- (๑๒) ฐานหมิ่นประมาทคนตาย (มาตรา ๓๒๗)
- (๑๓) ฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา (มาตรา ๓๒๘)

ความผิดฐานฉ้อโกง

- (๑๔) ฐานฉ้อโกงธรรมดา (มาตรา ๓๔๑)
- (๑๕) ฐานฉ้อโกงประกอบด้วยเหตุพิเศษ (มาตรา ๓๔๒)
- (๑๖) ฐานหลอกลวงคนให้ไปทำงาน (มาตรา ๓๔๔)
- (๑๗) ฐานสั่งซื้ออาหารหรือเข้าอยู่ในโรงแรมโดยไม่มีเงิน (มาตรา ๓๔๕)
- (๑๘) ฐานชักจูงให้เด็กมาเป็นภรรยาของโดยเสียบริเวณ (มาตรา ๓๔๖)
- (๑๙) ฐานฉ้อโกงในเรื่องประกันวินาศภัย (มาตรา ๓๔๗)

ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

- (๒๐) ฐานฉ้อโกงเจ้าหนี้ที่จำนำ (มาตรา ๓๔๙)
- (๒๑) ฐานฉ้อโกงเจ้าหนี้ธรรมดา (มาตรา ๓๕๐)

ความผิดฐานลักขโมย ทั้งหมด ได้แก่

- (๒๒) ฐานลักขโมยทรัพย์สินธรรมดา (มาตรา ๓๕๒)
- (๒๓) ลักขโมยทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการมรดกแทนเขา (มาตรา ๓๕๓)
- (๒๔) ฐานลักขโมยทรัพย์สินในฐานะเป็นผู้จัดการทรัพย์สินตามคำสั่งศาล (มาตรา ๓๕๔)
- (๒๕) ฐานลักขโมยทรัพย์สินเก็บของตก (มาตรา ๓๕๕)

ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์สิน

- (๒๖) ฐานทำให้เสียทรัพย์สินธรรมดา (มาตรา ๓๕๘)
- (๒๗) ฐานทำให้เสียทรัพย์สินเกี่ยวกับการเกษตร (มาตรา ๓๕๙)

ความผิดฐานบุกรุก

- (๒๘) ฐานบุกรุกตามธรรมดา (มาตรา ๓๖๒)
- (๒๙) ฐานบุกรุกโดยย้ายเครื่องหมายสิ่งหาทรัพย์สิน (มาตรา ๓๖๓)
- (๓๐) ฐานเข้าไปซ่อนตัวอยู่ในอาคารของคนอื่น (มาตรา ๓๖๔)

ความผิดฐานลักทรัพย์และวิ่งราวทรัพย์ เฉพาะเมื่อผู้เสียหาย และผู้ต้องหามีหน้าที่นั่งกินหรือเป็นผู้สืบสันดานบุพการีกันตามมาตรา ๗๑

- (๓๑) ฐานลักทรัพย์ธรรมดา (มาตรา ๓๖๕)
- (๓๒) ฐานลักทรัพย์กรณีพิเศษ (มาตรา ๓๖๕)

(๓๓) ฐานวิ่งราวทรัพย์สิน (มาตรา ๓๓๖ วรรคหนึ่ง)

(๓๔) ฐานฉ้อโกง (มาตรา ๓๔๓)

(๓๕) ฐานรับของโจร (มาตรา ๓๕๗)

(๓๖) ฐานทำให้เสียทรัพย์สิน (มาตรา ๓๖๐)

๒.๔.๒ ความผิดตามกฎหมายอื่น

(๓๗) ฐานออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค และ ฐานอื่น ๆ ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔

(๓๘) ฐานนำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น คัดต่อ เติมหรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ หรือวิธีการอื่นใด โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๖

ด่วนที่สุด

บันทึกข้อความ

ส่วนราชการ ส.น.ส.ก. (สอธ.) โทร. ๒๒๕๖-๗๕๕๗

ที่ มท ๐๓๐๗/๒/๕๖๐๒

วันที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ตอบข้อหารือคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

เรียน อปค.

๑. เรื่องเดิม

๑.๑ ป.ค. ได้แจ้งให้ทุกจังหวัดทราบว่าการกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้พิมพ์ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ซึ่งมีผลใช้บังคับในวันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ และอำเภอต้องจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ และแจ้งให้อำเภอในพื้นที่ทุกแห่งเตรียมดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง (เอกสาร ๑)

๑.๒ ป.ค. ได้ประกาศระยะเวลารับสมัครผู้ไกล่เกลี่ยตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พร้อมกันทั่วประเทศ ตั้งแต่วันจันทร์ที่ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๓ ถึงวันศุกร์ที่ ๒๒ ตุลาคม ๒๕๕๓ เป็นเวลา ๑๒ วัน โดยไม่เว้นวันหยุดราชการ และให้รวบรวมรายชื่อผู้สมัครเสนอคณะกรรมการจังหวัดพิจารณาให้ความเห็นชอบภายในวันที่ ๕ พฤศจิกายน ๒๕๕๓ (เอกสาร ๒)

๒. ข้อเท็จจริง

๒.๑ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีหนังสือหารือกรณีคุณสมบัติลักษณะต้องห้ามในประเด็นเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามข้อ ๔ ข. (๑) แห่งกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ซึ่งลักษณะต้องห้ามเกี่ยวกับการเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐนั้น เห็นว่าในพื้นที่ของอำเภอ บุคคลที่ดำรงตำแหน่งต่าง ๆ ซึ่งได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายและมีค่าตอบแทน อาทิ อีหน่าม คอเต็บ บิหลั่น ผู้พิพากษาสมทบ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) เป็นต้น จังหวัดขอเรียนหารือว่า บุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าว จะถือว่าเป็นผู้มีคุณสมบัติที่จะสมัครเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ และจะถือว่าเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือไม่ อย่างไร เพื่อจังหวัดจะได้ถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการตรวจสอบคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของบุคคลผู้สมัครที่ทำหน้าที่ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่งต่อไป (เอกสาร ๓)

๒.๒ มีผู้สอบถามเข้ามาทางโทรศัพท์เป็นจำนวนมากในกรณีคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามในประเด็น "เจ้าหน้าที่ของรัฐ"

๓. ข้อกฎหมาย

๓.๑ กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ (เอกสาร ๔)

ข้อ ๔ ผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามดังนี้

ข. ลักษณะต้องห้าม

(๑) เป็นข้าราชการหรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ

๓.๒ คำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๓ วันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๓ เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖๖ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสรุปว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) จึงหมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่นซึ่งมีสถานะตำแหน่งหน้าที่หรือลักษณะงานทำนองเดียวกันกับพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจของราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีลักษณะดังนี้ (เอกสาร ๕)

- ๓.๒.๑ โดยรับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย
- ๓.๒.๒ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ที่ปฏิบัติทำให้เป็นไปตามกฎหมายหรือปฏิบัติงานประจำ
- ๓.๒.๓ อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับของผู้ดูแลของรัฐ
- ๓.๒.๔ มีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย

๔. ข้อพิจารณา

สน.ส. พิจารณาแล้วเห็นว่า

๔.๑ คำว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการใกล้ชิดและประนีประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ.๒๕๕๓ ไม่ได้ให้นิยามศัพท์ไว้ การตีความจึงต้องถือตามแนวทางที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๕/๒๕๕๓ ว่า “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีลักษณะตำแหน่งหน้าที่หรือลักษณะงานทำนองเดียวกันกับพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ (เทียบคำวินิจฉัยศาล รัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๓)

- ๔.๑.๑ ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย
- ๔.๑.๒ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ที่ปฏิบัติทำให้เป็นไปตามกฎหมายและปฏิบัติงานประจำ
- ๔.๑.๓ อยู่ในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐ
- ๔.๑.๔ มีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย

๔.๒ กรณีเป็น “อิหม่าม” คอเต็บ บิหลัน” ถือได้ว่าเป็นกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ซึ่งอาจได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดแม้ว่าจะอยู่ในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐและมีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมายแต่การใช้อำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคนไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยตนเองโดยลำพัง เพราะกฎหมายให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการดังกล่าว “มิใช่เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ” (เอกสาร ๖)

๔.๓ กรณีเป็น “ผู้พิพากษาสมทบ” ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ผู้พิพากษาจึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือปฏิบัติทำให้เป็นไปตาม กฎหมายอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ และได้รับคำบวญการคำพาหะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทน อย่างอื่นจากรัฐ ดังนั้น ผู้พิพากษาสมทบ จึงเป็น “เจ้าหน้าที่ของรัฐ”

๔.๔ ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน (อส.) จะเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือไม่ ให้เทียบเคียงกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๓

๔.๕ ควรตอบข้อหรือตามข้อ ๔.๑-๔.๔ ให้จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทราบและควรวินิจฉัย
ให้ทุกจังหวัดทราบด้วย

๔. ข้อเสนอ

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็น ชอบโปรดลงนามในหนังสือถึงผู้ว่าราชการจังหวัด
พระนครศรีอยุธยา และผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด (ยกเว้นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา) ที่เสนอมาพร้อมนี้

(นายสมคิด ไชยัม)

ผอ.สน.สก.

(นายนิรันดร์ กัลยาณมิตร)

รองอธิบดีกรมการปกครอง

เห็นชอบ/ลงนามแล้ว

(นายมงคล สุระสีงะ)

อธิบดีกรมการปกครอง

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๒๐๗.๒/๒๕๕๓๑๒

กรมการปกครอง
ถนนอิสรภาพที่ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง คอบข้อหาหรือคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

อ้างถึง หนังสือจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด่วนที่สุด ที่ อย ๐๐๑๗.๑/๑๓๐๑๘๙ ลงวันที่ ๖ ตุลาคม ๒๕๕๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๕/๒๕๕๓ จำนวน ๑ ชุด

ตามที่จังหวัดได้ทราหรือคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาทตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ข้อ ๔ ว่าบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายและมีค่าตอบแทน อาทิ อีหม่าม คอเค็บ บิหลัน ผู้พิพากษาสมทบ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาสมัครสาธารณสุข (อช.) ว่าเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือไม่ นั้น

กรมการปกครองพิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. คำว่า "เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ" ตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ไม่ได้ให้นิยามศัพท์ไว้ การตีความจึงต้องถือตามแนวทางที่ศาลรัฐธรรมนูญได้วินิจฉัยไว้ตามคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๕/๒๕๕๓ ว่า "เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ" หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีลักษณะตำแหน่งหน้าที่หรือลักษณะงานทำนองเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจหรือของราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ (เทียบคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ ๕/๒๕๕๓)

- ๑.๑ ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย
- ๑.๒ มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายและปฏิบัติงานประจำ
- ๑.๓ อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ
- ๑.๔ มีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย

๒. กรณีเป็น "อีหม่าม คอเค็บ บิหลัน" ถือได้ว่าเป็นการกรมการอิสลามประจำมัสยิด ซึ่งอาจได้รับเลือกเป็นคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัด แม้ว่าจะอยู่ในบังคับบัญชาหรือกำกับดูแลของรัฐและมีเงินเดือนค่าจ้างหรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย แต่การใช้อำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ของแต่ละคน ไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ด้วยตนเองโดยลำพังเพราะกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ แก่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการดังกล่าว "มิใช่เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ"

๓. กรณีเป็น “ผู้พิพากษาสมทบ” ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า ผู้พิพากษาสมทบเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ผู้พิพากษาจึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ และได้รับคำปรึกษา คำพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่นจากรัฐ ดังนั้น ผู้พิพากษาสมทบ จึงเป็น “เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ”

๔. ส่วนผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) จะเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือไม่ ให้เทียบเคียงกับคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญที่ส่งมาพร้อมนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายมงคล สุระสัจจะ)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักงานสอบสวนและนิติการ

ส่วนอำนวยความสะดวกเป็นธรรม

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๕๖-๙๕๕๗

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๓๐๗.๒/ว ๒๘๓๑๓

กรมการปกครอง
ถนนอินทวงศ์ กทม. ๑๐๒๐๐

๑๔ ตุลาคม ๒๕๕๓

เรื่อง ชักซ้อมความเข้าใจคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยตามกฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด (ยกเว้นจังหวัดพระนครศรีอยุธยา)

อ้างอิง ๑. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๒/ว ๒๐๖๘๐ ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๓
๒. หนังสือกรมการปกครอง ด่วนที่สุด ที่ มท ๐๓๐๗.๒/ว ๒๑๐๕๒ ลงวันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๕๓

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาคำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ ที่ ๕/ ๒๕๔๓ จำนวน ๑ ชุด

๒. สำเนาทงหนังสือตอบข้อหารือกรมการปกครอง ที่ มท ๐๓๐๗.๒/ ลงวันที่ ตุลาคม ๒๕๕๓

ตามที่กฎกระทรวงว่าด้วยการไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาททางแพ่ง พ.ศ. ๒๕๕๓ ได้พิมพ์ประกาศลงราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๓ ซึ่งมีผลบังคับใช้วันที่ ๕ มกราคม ๒๕๕๔ และในวาระเริ่มแรกนายอำเภอจะต้องจัดทำบัญชีรายชื่อผู้ไกล่เกลี่ยให้แล้วเสร็จภายในวันที่ ๕ ธันวาคม ๒๕๕๓ ประกอบกับจังหวัดพระนครศรีอยุธยาได้หาหรือคุณสมบัติของผู้สมัครเป็นผู้ไกล่เกลี่ยกรณีบุคคลที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายและมีคำตอบแทน อาทิ อิหม่าม คอเต็บ บิหลั่น ผู้พิพากษาสมทบ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) ว่าเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐหรือไม่ นั้น

กรมการปกครอง พิจารณาแล้วเห็นว่าเพื่อให้การวินิจฉัยคุณสมบัติและลักษณะต้องห้ามของผู้ไกล่เกลี่ยเป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงขอส่งหนังสือตอบข้อหารือจังหวัดพระนครศรีอยุธยาามาเพื่อโปรดทราบและถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายมงคล สุระดีจจะ)

อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักการสอบสวนและนิติการ

ส่วนอำนวยความสะดวก

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๕๖-๙๕๕๗

คำวินิจฉัยที่ ๕/๒๕๕๓

วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๓

เรื่อง ประธานรัฐสภาขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ กรณีคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาได้มีคำร้องลงวันที่ ๒๗ มกราคม ๒๕๕๓ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญ พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ในการวินิจฉัยลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ข้อเท็จจริงตามคำร้องและเอกสารประกอบคำร้องสรุปได้ว่า กลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกวุฒิสภา ยื่นคำร้องต่อประธานรัฐสภาเพื่อขอให้ใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ส่งเรื่อง พร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยเกี่ยวกับลักษณะต้องห้ามของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาสืบเนื่องมาจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศรับสมัครบุคคลเพื่อรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ระหว่างวันที่ ๑๙-๒๕ ธันวาคม ๒๕๕๒ โดยมีคู่มือการสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา มอบให้ผู้สมัคร แต่มิได้อธิบายคำว่าเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) ไว้ แต่อย่างไรก็ดี ทำให้ผู้สมัครเข้าใจว่า ตนไม่มีลักษณะต้องห้าม หลังจากปิดการรับสมัครครบเจ็ดวัน คณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมีหนังสือแจ้งผู้สมัครแต่ละรายว่า ผู้อำนวยการการเลือกตั้ง ประจำเขตเลือกตั้งตรวจสอบเอกสารหลักฐานการสมัครของผู้สมัครแต่ละรายแล้ว เห็นว่าเป็นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ต่อมา คณะกรรมการการเลือกตั้ง มีความ คำว่าเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ว่าหมายถึงความรวมถึง กรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรมการอิสลามประจำจังหวัด กรมการเมืองกึ่งและปราบปรามการฟอกเงิน กรมการการประถมศึกษาจังหวัด กรมการสถานีวิทยุ และกรมการประจำสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด และอนุกรมการข้าราชการพลเรือน ฯลฯ ทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวถูกคัดค้านสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จึงเป็นความเห็นที่ขัดแย้งกันสองฝ่าย คือ

ฝ่ายแรก ได้แก่ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ต้องเสียสิทธิจากการวินิจฉัยของคณะกรรมการ การเลือกตั้งเห็นว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) และ (๑๒) เพราะเป็นการตีความ คำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในมาตรา ๑๐๙ (๑) เกินเจตนารมณ์ ของรัฐธรรมนูญอันเป็นการจำกัดสิทธิของผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่าที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) และ (๑๒) เป็นผลให้มีการเพิกถอนการสมัครรับเลือกตั้งภายหลังที่รับสมัคร และคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งประกาศรายชื่อผู้สมัครแล้ว จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

ฝ่ายที่สอง ได้แก่คณะกรรมการการเลือกตั้ง เห็นว่า การที่พิจารณาวินิจฉัยบุคคลใดเป็น เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) นั้น มีหลักเกณฑ์ ดังต่อไปนี้

๑. ตำแหน่งนั้น ๆ มีที่มาจากกฎหมาย กฎ ระเบียบ ของทางราชการที่ระบุไว้
๒. การดำรงตำแหน่งเกิดจากการแต่งตั้ง โดยอาศัยกฎหมาย กฎ ระเบียบ ของทางราชการ

๓. อำนาจหน้าที่ของตำแหน่งนั้น ถูกกำหนดโดยกฎหมาย กฎ ระเบียบ ของทางราชการ ซึ่งการกระทำตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวมีผลกระทบต่อบุคคลอื่น หรือก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้

๔. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งดังกล่าว อาจได้รับค่าตอบแทนเป็นบางส่วนหรือทั้งหมด จากรัฐ

ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภารายใดที่มีลักษณะต้องห้ามดังกล่าวถูกตัดสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา

ประธานรัฐสภาพิจารณาแล้วเห็นว่า คำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ดังกล่าว ทำให้เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชนทั่วไป และมีบุคคลที่เกี่ยวข้องหลายฝ่ายเสนอเรื่องให้ประธานรัฐสภาส่งปัญหาดังกล่าวให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัย จึงอนุমানได้ว่า เรื่องนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์การตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้นเพื่อเป็นการยุติปัญหาข้อโต้แย้งทางความคิดดังกล่าว ซึ่งอยู่ในความสนใจของประชาชนโดยทั่วไปที่มีผลกระทบต่อประโยชน์สำคัญของชาติและประชาชน อันส่งผลถึงประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของวุฒิสภาและรัฐสภาในอนาคต และอาจส่งผลกระทบต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชน ประธานรัฐสภาจึงจำเป็นต้องใช้อำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ เสนอเรื่องพร้อมความเห็นให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยว่า

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการวินิจฉัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ และการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐว่า หมายคามรวมถึง กรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรมการอิสลามประจำจังหวัด กรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน กรมการการประมงศึกษาจังหวัด กรมการสถานบันราชภัฏ และกรมการประจำสถาบันผู้ทรงคุณวุฒิ อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด และอนุกรรมการข้าราชการพลเรือน ฯลฯ เป็นการวินิจฉัยที่ขัดด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) และ (๑๒) หรือไม่ และ

๒. การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็น สมาชิกวุฒิสภา และประกาศการรับสมัคร โดยเปิดเผยแล้ว ต่อมาคณะกรรมการการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐเป็นเหตุให้มีการแจ้งผลการไม่รับสมัครภายหลังอีก ดังนั้นการที่คณะกรรมการเลือกตั้งออกหลักฐานการรับสมัครเลือกตั้ง และประกาศรายชื่อผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งแล้ว แต่ต่อมาภายหลัง กลับมาแจ้งตัดสิทธิการสมัครรับเลือกตั้งบุคคลนั้น ถือว่าเป็นการกระทำที่ขัดด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ระหว่างพิจารณา พันตำรวจเอก เจือ ยิ้มวันนันทน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดอุทัยธานี ยื่นคำแถลงการณ์และขอแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญรับไว้เป็นเอกสารประกอบการพิจารณาแล้ว โดยไม่จำกัดให้พันตำรวจเอก เจือ ยิ้มวันนันทน์ แถลงการณ์ด้วยวาจา ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ฯ แล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ประธานรัฐสภามีอำนาจยื่นคำร้องนี้ในศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ องค์กร ฯ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัยพิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้นและมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหลายประการ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะใช้สิทธิ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา

พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๗ บัญญัติไว้ โดยมีสาเหตุของการวินิจฉัยจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหลายจังหวัดหาวิธีมา จึงเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และ มาตรา ๑๔๕ (๓) วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยความหมายของคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาบางคนได้แย้งการวินิจฉัยความหมายคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐว่าคณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจวินิจฉัยความหมายคำดังกล่าว ซึ่งเป็นถ้อยคำในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้

ระหว่างพิจารณา พันตำรวจเอก เจือ อัมรมั่นพน์ ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิก วุฒิสภา จังหวัดอุทัยธานี ยื่นคำแถลงการณ์และขอแถลงการณ์ด้วยวาจาต่อศาลรัฐธรรมนูญ ซึ่งศาลรัฐธรรมนูญรับไว้เป็นเอกสารประกอบการพิจารณาแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องให้พันตำรวจเอก เจือ อัมรมั่นพน์ แถลงการณ์ด้วยวาจา ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดศาลรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ ฯ แล้ว

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาแล้ว มีประเด็นวินิจฉัยเบื้องต้นว่า ประธานรัฐสภามีอำนาจยื่น คำร้องนี้ให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติว่า ในกรณีที่มีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของ องค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ให้องค์กรนั้นหรือประธานรัฐสภาเสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย

พิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่รัฐธรรมนูญจัดตั้งขึ้นและมีอำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญหลายประการ เมื่อคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) ซึ่งเป็นลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะใช้สิทธิ สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ตามที่พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๘๗ บัญญัติไว้ โดยมีสาเหตุของการวินิจฉัยจากการที่สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดหลายจังหวัดหาวิธีมา จึงเป็นกรณีที่คณะกรรมการการเลือกตั้งใช้อำนาจหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๔๔ วรรคหนึ่ง ในฐานะเป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา และ มาตรา ๑๔๕ (๓) วินิจฉัยชี้ขาดปัญหาหรือข้อโต้แย้งที่เกิดขึ้นในการดำเนินการจัดให้มีการเลือกตั้งสมาชิกวุฒิสภา การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยความหมายของคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑๑) และมีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาบางคนได้แย้งการวินิจฉัยความหมายคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐว่า คณะกรรมการการเลือกตั้งไม่มีอำนาจวินิจฉัยความหมายคำดังกล่าว ซึ่งเป็นถ้อยคำในรัฐธรรมนูญ จึงเป็นกรณีมีปัญหาเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นองค์กรตามรัฐธรรมนูญเกิดขึ้นแล้ว และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ บัญญัติให้ประธานรัฐสภาเป็นผู้เสนอเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยได้ ได้เสนอเรื่องพร้อมความเห็นต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ศาลรัฐธรรมนูญจึงมีอำนาจพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ได้

มีประเด็นต้องพิจารณาตามคำร้องต่อไปนี้ว่า

๑. คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ซึ่งเป็นคำในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่

๒. การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หมายความว่า รวมถึงบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ รวม ๒๘ ตำแหน่ง ตามที่ปรากฏในเอกสารคำวินิจฉัยของ คณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่องตำแหน่งที่เข้าข่ายเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามมาตรา ๑๐๙ (๑) ของรัฐธรรมนูญ เป็นการวินิจฉัยที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) หรือไม่

๓. การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา และประกาศการรับสมัครโดยเปิดเผยแล้ว ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัย คำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ เป็นเหตุให้มีการแจ้งผลการไม่รับสมัครภายหลัง ถือว่าเป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่

ประเด็นที่หนึ่ง คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ซึ่งเป็นคำในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้ว คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นองค์กรที่มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ ย่อมมีอำนาจวินิจฉัยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่เมื่อพระราชบัญญัตินั้นบัญญัติในมาตรา ๘๙ ว่า บุคคลซึ่งจะมีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา ต้องมีคุณสมบัติและไม่มีลักษณะต้องห้ามเป็นผู้มีสิทธิสมัคร รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาคตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่าเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) อันเป็นลักษณะต้องห้ามอย่างหนึ่งของบุคคลที่จะใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาคตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๔) จึงเป็นการวินิจฉัยถ้อยคำในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งคณะกรรมการการเลือกตั้งย่อมมีอำนาจวินิจฉัยได้ แต่เมื่อการวินิจฉัยนั้นเกิดเป็นปัญหาได้แย้ง และประธานรัฐสภาส่งเรื่องมายังศาลรัฐธรรมนูญเพื่อพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๖ ศาลรัฐธรรมนูญที่มีอำนาจวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) ซึ่งจะเป็นเด็ดขาดและมีผลผูกพันรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล และองค์กรอื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๘

ประเด็นที่สอง การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ หมายความว่า รวมถึงบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ รวม ๒๘ ตำแหน่ง ตามที่ปรากฏในเอกสารคำวินิจฉัยของคณะกรรมการการเลือกตั้ง เรื่อง ตำแหน่งที่เข้าข่ายเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐตาม มาตรา ๑๐๙ (๑) ของรัฐธรรมนูญเป็นการวินิจฉัยที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า เมื่อศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) กรณีจึงมีประเด็นต้องพิจารณาก่อนว่า คำว่าเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) มีความหมายอย่างไร

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คือ ... (๑) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และ มาตรา ๑๒๖ (๔) บัญญัติว่า บุคคลผู้มีลักษณะดังต่อไปนี้บุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา... (๔) เป็นบุคคลต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้ง ตามมาตรา ๑๐๙ (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) (๖) (๗) (๘) (๙) (๑๐) (๑๑) (๑๒) (๑๓) หรือ (๑๔)

พิจารณาแล้ว รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๔) ให้นำลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตาม มาตรา ๑๐๙ (๑) มาใช้บังคับกับลักษณะต้องห้ามของบุคคลที่ต้องห้ามมิให้ใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาด้วย การพิจารณาคำถามหมายของคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ใน มาตรา ๑๐๙ (๑) เป็นการตีความ บทบัญญัติจำกัดสิทธิของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งเป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลจึงต้องตีความอย่างแคบ การตีความด้วยคำที่มีลักษณะเช่นนี้ควรถือว่า คำทั่วไปมีความหมายในแนวเดียวกับกับคำเฉพาะที่มาก่อน หมายความว่า ในกรณีที่บทบัญญัติของกฎหมายมีถ้อยคำเฉพาะตั้งแต่สองคำขึ้นไป และมีถ้อยคำที่เป็นคำทั่วไปตามหลังคำเฉพาะ คำทั่วไปนั้นต้องมีความหมายแคบกว่าความหมายธรรมดาของคำนั้น โดยจะต้องมีความหมายเฉพาะในเรื่องและประเภทเดียวกับกับคำเฉพาะที่มาก่อนหน้าคำทั่วไปนั้น สำหรับบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) ที่บัญญัติว่า เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการ ส่วนท้องถิ่น หรือเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ นั้น คำว่า พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น เป็นถ้อยคำที่เป็นคำเฉพาะสามารถบ่งบอก ได้ว่า หมายถึงบุคคลใดบ้างอย่างชัดเจน ส่วนคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ เป็นถ้อยคำที่มีลักษณะเป็นคำทั่วไป ยังไม่อาจบ่งชี้ได้ว่าหมายถึงบุคคลใดบ้าง การตีความคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ซึ่งเป็นคำทั่วไป จึงต้องตีความโดยให้ความหมายคล้ายคลึงกันหรือในแนวเดียวกับกับคำว่า พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๒๖ (๔) ประกอบ มาตรา ๑๐๙ (๑) เป็นการจำกัดสิทธิของบุคคลในการสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา จึงต้องตีความอย่างเคร่งครัด และการตีความด้วยคำในมาตราดังกล่าวต้องพิจารณาบทบัญญัติรัฐธรรมนูญในส่วนรองการให้สมาชิกวุฒิสภาและการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาประกอบด้วย รัฐธรรมนูญได้บัญญัติเรื่อง สมาชิกวุฒิสภาไว้ในหมวด ๖ รัฐสภา ส่วนที่ ๓ วุฒิสภา โดยกำหนดอำนาจหน้าที่ที่สำคัญของสมาชิกวุฒิสภาไว้หลายประการ เช่น พิจารณากลั่นกรอง ร่างพระราชบัญญัติ พิจารณาเลือก แต่งตั้ง ให้คำแนะนำ หรือให้ความเห็นชอบให้บุคคลดำรงตำแหน่งในองค์กรต่าง ๆ ตามรัฐธรรมนูญ ถอดถอนบุคคลสำคัญออกจากตำแหน่ง เป็นต้น ซึ่งการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิกวุฒิสภาจะต้องอาศัยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง อิสระ และไม่อยู่ภายใต้การควบคุมไม่ว่าจากบุคคลหรือหน่วยงานใด ดังนั้น คำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) จึงหมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีสถานะตำแหน่งหน้าที่ หรือลักษณะงานทำนองเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

๑. ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย
๒. มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายและปฏิบัติงานประจำ
๓. อยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ
๔. มีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทน ตามกฎหมาย

การที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาและวินิจฉัยว่า บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่าง ๆ รวม ๒๔ ตำแหน่ง เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า

๑. กรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย
๒. กรรมการอิสลามประจำจังหวัด
๓. กรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปป.ง.)
๔. ประธานหรือกรรมการบริหารขององค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย

๕. ประธานหรือกรรมการในคณะกรรมการข้าราชการตำรวจ (ก.ตร.)
๖. กรรมการการประถมศึกษาจังหวัด
๗. กรรมการสภาประจำสถาบันราชภัฏ
๘. กรรมการสภาสถาบันราชภัฏ
๙. อนุกรรมการข้าราชการตำรวจประจำจังหวัด (อ.ก.ตร. จังหวัด)
๑๐. อนุกรรมการข้าราชการครูสามัญ (อ.ก.ค. จังหวัด)
๑๑. อนุกรรมการสามัญประจำกระทรวง (อ.ก.พ. กระทรวง)
๑๒. อนุกรรมการสามัญประจำกรม (อ.ก.พ. กรม)
๑๓. อนุกรรมการสามัญประจำจังหวัด (อ.ก.พ. จังหวัด)
๑๔. อนุกรรมการข้าราชการองค์การบริหารส่วนจังหวัด
๑๕. อนุกรรมการช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ยากจน
๑๖. กรรมการสภามหาวิทยาลัยมหาดูแลกิจการมหาวิทยาลัย
๑๗. กรรมการของสถาบันพระปกเกล้า
๑๘. กรรมการการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
๑๙. กรรมการองค์การคลังสินค้า
๒๐. อนุกรรมการในคณะกรรมการบริหารเงินทุนหมุนเวียนระดับจังหวัด
๒๑. กรรมการสภาสถาบัน สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
๒๒. กรรมการสภาทนายความ
๒๓. กรรมการรณรพทนายความ
๒๔. กรรมการพิจารณาอุทธรณ์ในเขตเทศบาล เขตสุขาภิบาล และเขตราชการ ส่วนท้องถิ่น
๒๕. กรรมการกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร
๒๖. กรรมการสภามหาวิทยาลัย
๒๗. กรรมการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

บุคคลซึ่งเป็นกรรมการหรืออนุกรรมการ รวม ๒๗ ตำแหน่งดังกล่าวข้างต้นนี้ ได้รับการแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย ซึ่งหมายความรวมถึงกฎ ระเบียบ ที่ออกโดยอาศัยกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย และปฏิบัติงานประจำ ซึ่งหมายความว่าจะต้องมีอำนาจหน้าที่ หรือหน้าที่ตามที่กฎหมาย กฎ ระเบียบ ที่ออกโดยอาศัยกฎหมายกำหนดไว้ ทั้งนี้ จะต้องเป็นการมีอำนาจหน้าที่หรือหน้าที่ประจำดังกล่าว แต่การใช้อำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการและคณะอนุกรรมการที่ระบุข้างต้นเป็นการใช้อำนาจหน้าที่หรือการปฏิบัติหน้าที่โดยคณะบุคคลที่ประกอบกันขึ้นเป็นคณะกรรมการ หรือคณะอนุกรรมการ กรรมการหรืออนุกรรมการแต่ละคนไม่สามารถใช้อำนาจหน้าที่หรือปฏิบัติหน้าที่ซึ่งเป็นของคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ ได้ด้วยตนเองโดยลำพัง เพราะกฎหมายให้อำนาจหน้าที่แก่คณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการ แม้ว่าคณะกรรมการหรือคณะอนุกรรมการนั้นจะอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ และมีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมายก็ตาม ดังนั้น ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่าบุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งต่างๆ รวม ๒๗ ตำแหน่ง เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๙ (๑) จึงเป็นการวินิจฉัยที่ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ

ส่วนการที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า ตำแหน่งผู้พิพากษาสวมทาบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ (๑) นั้น พิจารณาแล้วเห็นว่า ผู้พิพากษาสวมทาบเป็นตำแหน่งที่ได้รับการแต่งตั้งตามกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลแรงงานและวิธีพิจารณาคดีแรงงาน พ.ศ. ๒๕๒๒ พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๓๔ และพระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศและวิธีพิจารณาคดีทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยพระราชบัญญัติทั้งสามฉบับดังกล่าวบัญญัติให้ผู้พิพากษาสวมทาบเป็นองค์คณะพิจารณาพิพากษาคดี ผู้พิพากษาสวมทาบจึงมีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย นอกจากนี้ยังบัญญัติให้นำบทบัญญัติว่าด้วยวินัยและการรักษาวินัยสำหรับข้าราชการตุลาการตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการ ฝ่ายตุลาการมาใช้บังคับแก่ผู้พิพากษาสวมทาบโดยอนุโลม ผู้พิพากษาสวมทาบจึงอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ อีกทั้งบัญญัติให้ผู้พิพากษาสวมทาบได้รับค่าจ้าง การค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และค่าตอบแทนอย่างอื่น ดังนั้น ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า ตำแหน่งผู้พิพากษาสวมทาบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐจึงชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ (๑) การวินิจฉัยคำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ นี้ เป็นการวินิจฉัยเฉพาะตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ (๑) เท่านั้น หากบุคคลใดมีหลายสถานะหรือหลายตำแหน่ง การพิจารณาสถานะและตำแหน่งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ (๑) ย่อมเป็นไปตามคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ส่วนการพิจารณาสถานะหรือตำแหน่งอื่นที่จะเป็นลักษณะต้องห้ามสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภาตามรัฐธรรมนูญหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ แต่ละอนุมาตรา เป็นกรณี ๆ ไป ประเด็นที่ ๓ การที่ผู้อำนวยการการเลือกตั้งประจำเขตเลือกตั้งรับสมัครผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นสมาชิกวุฒิสภา และประกาศการรับสมัครโดยเปิดเผยแล้ว ต่อมาคณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัย คำว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ เป็นเหตุให้มีการแจ้งผลการไม่รับสมัครภายหลัง ถือว่า เป็นการกระทำที่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญหรือไม่ พิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นการขอใหวินิจฉัยการกระทำของคณะกรรมการการเลือกตั้ง จึงไม่อยู่ในอำนาจพิจารณาวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญ

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ศาลรัฐธรรมนูญจึงวินิจฉัยว่า เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ (๑) หมายความว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีสถานะ ตำแหน่งหน้าที่หรือลักษณะงานทำนองเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่น โดยได้รับแต่งตั้งหรือเลือกตั้งตามกฎหมาย มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการหรือหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย และปฏิบัติงานประจำอยู่ในบังคับบัญชาหรือในกำกับดูแลของรัฐ และมีเงินเดือน ค่าจ้าง หรือค่าตอบแทนตามกฎหมาย ดังนั้น ที่คณะกรรมการการเลือกตั้งวินิจฉัยว่า บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งกรรมการและอนุกรรมการที่ระดับข้างต้นจำนวน ๒๕ ตำแหน่ง เป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐนั้น ไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ (๑) แต่ที่วินิจฉัยว่า บุคคลซึ่งดำรงตำแหน่งผู้พิพากษาสวมทาบเป็นเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ นั้น ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๐๔ (๑) แล้ว

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

๑. นายชวน	ศิริพันธ์พร	อธิบดีกรมการปกครอง
๒. นายสถาพร	ศิริภักดี	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๓. นายอภิชาติ	เทียวพานิช	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๔. นายชูเกียรติ	นุทธภาณุจรรย์	รองอธิบดีกรมการปกครอง
๕. นายอนันตพล	บุญชู	ผู้อำนวยการสำนักงานการสอบสวนและนิติการ

คณะผู้จัดทำ

๑. นายวิบูล	ศิลาสมิต	ผู้อำนวยการส่วนอำนวยความสะดวก
๒. นายประยูร	อวีญูท	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
๓. นางรัฐยา	อาจหาญ เมฆพร	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการพิเศษ
๔. นายพีระวัฒน์	วังรัตน์กุล	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๕. นายยุทธชัย	วัชรระภาสกร	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๖. นายวรพล	โพธิ์นัมแดงนะดี	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๗. น.ส. นัทธมน	แสงทองสุข	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๘. นายสุทธิชัย	ธนะเมณีพร	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๙. นายธนทร์วิธ	สิงห์กุล	นิติกรชำนาญการ
๑๐. น.ส. อุดมมา	เมธาฮิรดากุล	เจ้าพนักงานปกครองชำนาญการ
๑๑. นายชัชวาลย์	เยี่ยมผลอาด	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
๑๒. น.ส. เปรมาศิ	พิพัฒน์เจริญชัย	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
๑๓. น.ส. ธัญญาทิพย์	มานัสจธรรม	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
๑๔. นายนพดล	สุภัทรประทีป	เจ้าพนักงานปกครองปฏิบัติการ
๑๕. น.ส. รัชฎา	ปิญาภาคนแก้ว	นิติกรปฏิบัติการ
๑๖. นางสมปอง	รงไชย	เจ้าหน้าที่ปกครองชำนาญงาน
๑๗. น.ส. กุทัช	พรมอ่อน	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๘. นางวัลนา	แย้มละม้าย	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๑๙. นางวรมรัตน์	นฤมนัส	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน
๒๐. น.ส. ปราวารี	คงชาติ	เจ้าหน้าที่ธุรการ
๒๑. น.ส. สุทธิกานต์	สีหะกุลตั้ง	เจ้าหน้าที่ธุรการ

ส่วนด้านขาคือความเป็นธรรม สำนักทดสอบและนิติการ กรมการปกครอง